

ເຢັນເງາສລັວ

ຈຸນົງໂຮ ທານິ້າກີ

ສຸວະດະນາ ວົງຕິໄວຕຍວຣຣຄນ
ຜູ້ແປລ

ສຳເນົາພິມພາວທາລັບຮຽນກາລົກ
ມູນບົນໂກງກາງຄ່າງລັບຄໍາສອງລະມານຸ່ມຍໍາສອງ

มูลนิธิเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและวิจัยแห่งชาติ
สถาบันวิจัยและประเมินผลการศึกษาแห่งชาติ มหาวิทยาลัย
ที่ ๑๗๖๘๐๐๐

ເຢີນເງາສລ້ວ

ประเกทหนังสือ : ทั่วไป-แปล

แปลจาก

Jun'ichirō Tanizaki,
In Praise of Shadows,
translated by Thomas J. Harper
and Edward G. Seidensticker
(New Haven, Connecticut:
Leete's Island Books, Inc., 1977).

ເຢີນເງາສລ້ວ

(In Praise of Shadows)

ຈຸນຈີໂຣ ທານິຫາກີ

ຜູ້ແຕ່ງ

ສຸວະຮານາ ວົງສີໄວສຍວະຮານ

ຜູ້ແປລ

ນີຈ ທີ່ຢູ່ເຊົ່າຮັນຫົນ

ຜູ້ເຂື້ອນຄຳນຳ

ສໍານັກພິມພົມທາວິທຍາລັຍຮຽມສາສັກ

ຮ່ວມກັບ

ມູລນິຕີໂຄຮົງກາරຕໍາຮ່າສັກສົດ

2528

ເຍືນເງາສລ້ວ

ໂດຍ ຈຸນຈີໂຣ ທານີ່າກີ

ແປລໂດຍ ສຸວະຄະນາ ວົງສິໄວສຍວຽບຮັນ

ISBN 974-571-175-6

ລົບສິຫຼັບບັບພາກສາໄທ

ຂອງມູນຄົນໂຄຮກການຕໍ່ມາສັ່ງຄົມຄາສົດຮ່ວມນຸ່ງຍົກສາສົດຮ່ວມ
ສົງວນລົບສິຫຼັບ

ฉบับພຶມເປົ້າງທີ 1 ເດືອນພຸດັນພຸດ ພຸດັນພຸດ

ຈຳນວນ 2,000 ເລີ່ມ

ຈັດພຶມໂດຍສໍານັກພຶມພົມທາວີທາລ້ຽຍຮົມຄາສົດຮ່ວມ

ອາຄາຣອອນກປະສົງຄໍ ຂັ້ນ 5 ມາທີທາລ້ຽຍຮົມຄາສົດຮ່ວມ
ຄນະພະຈັນທີ່ ກຽງເທິງ 10200 ໂທຣ. 223-9232

ຈັດຈໍານ່າຍໂດຍສູນຍໍຫັນໜ້າສົມທາວີທາລ້ຽຍຮົມຄາສົດຮ່ວມ

ອາຄາຣອອນກປະສົງຄໍ ຂັ້ນລ່າງ ມາທີທາລ້ຽຍຮົມຄາສົດຮ່ວມ
ຄນະພະຈັນທີ່ ກຽງເທິງ 10200 ໂທຣ. 221-0633

ພຶມພົມໂດຍສູນຍໍຫັນໜ້າສົມທາວີທາລ້ຽຍຮົມຄາສົດຮ່ວມ

ນາງສາວອອຽນ ອິນທຣລຸ່ມຄຣ ຜູ້ພຶມພົມໂມຊະນາ

ຮາຄາເລີ່ມລະ 24.- ບາທ

สารบัญ

คำแผลงของโครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น	7
คำแผลงของมูลนิธิโครงการฯ	9
คำนำของนิจ ทิญชีระนันทน์	13
คำนำของบรรณาธิการแปล	19
บทระลึกคุณ	21
· เงาสลัวจากผู้แปล	23
เยินเงาสลัว	33
ประวัติโดยย่อของแทนิชากิ	91

คำແຜລັງ

ໂຄຣກາຣແປລໄທຍ-ญູ່ປຸ່ນ

ໂຄຣກາຣແປລໄທຍ-ญູ່ປຸ່ນເປັນໂຄຣກາຣ່ວມຮ່ວມມືຈົນໃຫ້ໂຄຣກາຣ
ດໍາລັງສັນຄາສັດຕິແລະມຸນຸ່ງຍາສັດຕິ ກັບ ມູນົງໃຫ້ໄດ້ໂຢຕາ ປະເທດຍູ່ປຸ່ນ ຈຸດ
ກໍານີດຂອງໂຄຣກາຣົ່ວ່າ ຄວາມຕະຫຼາກໃນຄວາມສຳຄັງແລະໃນຄວາມຈຳເປັນ
ຂອງຄົນໄທຍ ທີ່ຈະຕ້ອງເຮັດວຽກກັບສັນຄົມຍູ່ປຸ່ນແລະລົງທຶນທີ່ປະຊາບຍູ່ປຸ່ນຄົດ
ເກີຍກັບສັນຄົມໄທຍໃຫ້ດີຍິ່ງໜີ້ນ ໃນດ້ານທີ່ນີ້ກົດເອົາຈາກຄວາມສັນພັນຮັດແລະ
ອິທີພລຂອງຍູ່ປຸ່ນທີ່ມີຕ່ອໄທຍ ສ່ວນອົກດ້ານທີ່ນີ້ນັ້ນສັນຄົມຍູ່ປຸ່ນໂດຍຕ້າວອົງກົດ
ມີຄວາມນໍາສັນໃຈມີໃຫ້ນ້ອຍ ດັ່ງນັ້ນທີ່ບາຫທອງໂຄຣກາຣົ່ວ່າ ຄວາມພຍາ-
ຍາມທີ່ຈະສັນບັນສຸນໃຫ້ມີກາຣແປລທັນສີທອງດ້ານສັນຄາສັດຕິແລະມຸນຸ່ງຍາ-
ສັດຕິ ໂດຍໜັງສີທີ່ຈະເຂົ້າຮ່ວມໂຄຣກາຣ່ວ່ານັ້ນຈະຕ້ອງເປັນໜັງສີທີ່ເກີຍກັບ
ສັນຄົມໄທຍທີ່ສັນຄົມຍູ່ປຸ່ນ ແລະໃນກຣມທີ່ເປັນໜັງສີເກີຍກັບສັນຄົມໄທຍຈະ
ຕ້ອງເປັນໜັງສີທີ່ເຂົ້າໃຫ້ໂດຍນັກເຂົ້າໃຫ້ຍູ່ປຸ່ນ

ໂຄຣກາຣແປລໄທຍ-ຍູ່ປຸ່ນດໍາເນີນກາຣໂດຍຄະນະອນຸກຮົມກາຣົ່ງແຕ່ງດັ່ງ
ໂດຍມູນົງໃຫ້ໂຄຣກາຣດໍາລັງ ຄະນະອນຸກຮົມກາຣນີ້ມີຫນ້າທີ່ຜັກດັນໂຄຣກາຣ
ແລະພິຈາລະນາອນຸມືດເວັ້ງແປລດ່າງໆທີ່ມີຜູ້ເສັນອ ສ່ວນໃນເຮືອງເຈີນຖຸນນັ້ນ ມູນົງໃຫ້
ໄດ້ໂຢຕາຈະເປັນຜູ້ໃຫ້ຄວາມສັນບັນສຸນເກີຍກັບຄ່າແປລແລະຄ່າລິຂລິທົງ ໃນຂະແໜ່ທີ່
ມູນົງໃຫ້ໂຄຣກາຣດໍາລັງຈະເປັນຜູ້ຮັບຜິດຂອບເກີຍກັບຄ່າພິມພົມແລະກາຣວາງຫຼາດ

ໂຄຣກາຣມີຄວາມປරາດນາເປັນຍອຍ່າຍິ່ງທີ່ຈະໄດ້ຮັບຄວາມສັນບັນສຸນ
ແລະກາຣມີສ່ວນຮ່ວມຈາກທຸກທ່ານ

ປະຮານຄະນະອນຸກຮົມກາຣໂຄຣກາຣແປລໄທຍ-ຍູ່ປຸ່ນ
ມູນົງໃຫ້ໂຄຣກາຣດໍາລັງສັນຄາສັດຕິແລະມຸນຸ່ງຍາສັດຕິ

รายนามคณะกรรมการ
โครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น
มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

1. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	ประธาน
2. นายรังสรรค์ ธนาพรพันธุ์	รองประธาน
3. นายสุริชัย หัวนแก้ว	อนุกรรมการ
4. นายอาทรสุริชัย ฟุ้งธรรมสาร	อนุกรรมการ
5. นายอุทัย ดุลยเกษม	อนุกรรมการ
6. นายลักษณ์ สุวังบุตร	อนุกรรมการ
7. นายวิชิต สัจจพงษ์	อนุกรรมการ
8. นายสุวนัย ภรณวลัย	อนุกรรมการ
9. นายเกรียงศักดิ์ เข้มรูพัฒนานนิช	อนุกรรมการและเลขานุการ

คำแปล

ມູນລົງໂຄຮງກາຣຕໍາຮ່າສັງຄມສາສົກ ແລະມນຸ້ມຫຍສາສົກ

โครงการคำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ก่อตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2509 ด้วยความร่วมแรงร่วมใจกันของเป็นส่วนบุคคลในหมู่ผู้มีความรักในการกิจกรรมการศึกษาจากสถาบันต่างๆ เมื่อเริ่มดำเนินงาน โครงการคำราษฎร์ เป็นหน่วยงานหนึ่งของสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย ก่อนที่จะมีฐานะเป็นมูลนิธิเมื่อต้นปี พ.ศ. 2521 ทั้งนี้โดยได้รับความร่วมมือด้านทุนทรัพย์จากมูลนิธิอิกกี้เพลสเลอร์ เพื่อใช้จ่ายในการดำเนินงานขั้นต้น เป้าหมายเบื้องแรกของมูลนิธิโครงการคำราษฎร์ ก็คือ ส่งเสริมให้มีหนังสือคำราภาษาไทยที่มีคุณภาพดี โดยเฉพาะในทางวิชาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ทั้งนี้ เพราะต่างก็เห็นพ้องต้องกันในระยะนั้นว่า คุณภาพของหนังสือคำราภาษาไทยระดับอุดมศึกษา เช่นวิชาดังกล่าว�ังไม่สูงพอ ถ้าส่งเสริมให้มีหนังสือเขียนนี้เพิ่มขึ้น ย่อมมีส่วนช่วยยกระดับมาตรฐานการศึกษา ในขั้นมหาวิทยาลัยไปโดยปริยาย อีกทั้งยังอาจป่วยการสร้างสรรค์ปัญญา ความคิดริเริ่ม และความเข้าใจอันถูกต้องในเรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการเมืองโดยส่วนรวม

พร้อมกันนี้มูลนิธิโครงการคำราฯ ก็มีเจตนาرمณอันแน่วแน่ที่จะทำ
หน้าที่เป็นแหล่งชุมนุมผลงานเชิงนโยบายของนักวิชาการต่างๆ ทั้งในและนอกสถาบัน
เพื่อให้ผลงานวิชาการที่มีคุณภาพได้เป็นที่รู้จักและเผยแพร่องกว้างไปโดย
ทั่วถึงทั้งในหมู่ผู้สอน ผู้เรียน และผู้สนใจงานวิชาการ การดำเนินงานของ

มูลนิธิโครงการต่ำรากมุ่งขยายความเข้าใจและความร่วมมือของบรรดานักวิชาการออกไปในวงกว้างยิ่งขึ้นด้วย ไม่ว่าจะเป็นด้านการกำหนดนโยบาย สร้างต่อต้าน ถูการเขียน การแปล และการใช้ต่อต้านนั้นๆ ซึ่งจะเป็นเครื่องส่งเสริมและกระชับความสัมพันธ์อันพึงประถนา ตลอดจนความเข้าใจอันดี ต่อกันในวงวิชาชีพที่เกี่ยวข้อง

นโยบายพื้นฐานของมูลนิธิโครงการต่ำราก คือ ส่งเสริมและเร่งรัดให้มีการจัดพิมพ์หนังสือต่ำรากทุกประเภททั้งที่เป็นงานแปลโดยตรง งานแปล-เรียบเรียง งานถอดความ งานรวมรวม งานแต่ง และงานวิจัย ในช่วงแรกๆ เราได้นเน้นส่งเสริมงานแปลเป็นหลัก ขณะเดียวกันก็ได้ส่งเสริมให้มีการจัดพิมพ์ต่ำรากอีกด้วย นับแต่ได้ก่อตั้งโครงการต่ำราก มาจนกระทั่งถึงปัจจุบัน ซึ่งบัดนี้สามารถแยกตัวออกจากบริหารและดำเนินการอย่างอิสระจากสมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย มูลนิธิโครงการต่ำราก ลังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ โดยความร่วมมืออย่างต่อเนื่องของนักวิชาการหลายสถาบันสามารถส่งเสริม-กลั่นกรอง-ตรวจสอบและจัดพิมพ์หนังสือต่ำรากภาษาไทยระดับอุดมศึกษาที่มีคุณภาพตามเป้าหมาย เจตนาณ์ และนโยบาย ได้ครบถ้วนทุกประเภท และมีเนื้อหาครอบคลุมสาขาวิชาต่างๆ ถึง 8 สาขาระดับปริญญา (1) สาขาวิชาภูมิศาสตร์ (2) สาขาวิชาประวัตศาสตร์ (3) สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ (4) สาขาวิชารัฐศาสตร์ (5) สาขาวิชาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา (6) สาขาวิชาปรัชญา (7) สาขาวิชาจิตวิทยา (8) สาขาวิชาภาษาและวรรณคดี นอกจากนี้ เรายังมีโครงการผลิตต่อต้านสาขาวิชาอื่นๆ เพิ่มขึ้นด้วย เช่น สาขาวิชาศิลปะ ซึ่งกำลังอยู่ในขั้นดำเนินงาน และยังได้ขยายงานให้มีการแต่งต่อต้านเป็น “ชุด” ต่อ ซึ่งมีเนื้อความคิดเห็นที่หลากหลายทางสาขาวิชา เช่น “ชุดชีวิตและงาน” ของบุคคลที่น่าสนใจ ตั้งที่ได้จัดพิมพ์เผยแพร่ไปแล้วบางเล่ม

ปัจจุบันมุลนิธิโครงการต่อรายยังคงมีเจตนาการณ์อันแน่แท้ที่จะขยายงานของเรารอไปอย่างไม่หยุดยั้ง แม้ว่าจะประสบอุปสรรคนานัปการ โดยเฉพาะอุปสรรคด้านทุนรอน เพราะกิจกรรมของเราไม่ใช่กิจการแสวงหาผลกำไร หากมุ่งประสงค์ให้นักศึกษาและประชาชนได้มีโอกาสเข้าหานั้นลือต่อร้านในราคาย่อมเยาพอสมควร

คณะกรรมการทุกสาขาวิชาของมุลนิธิโครงการต่อราย ยินดีน้อมรับคำแนะนำและคำวิพากษ์วิจารณ์จากผู้อ่านทุกท่าน และประทานน้ำอย่างยิ่งที่จะให้ท่านผู้อ่านทุกท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในมุลนิธิโครงการต่อราย ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนแนะนำอยู่ท่างๆ ช่วยแต่ง แปล เรียนเรียง หรือรวมรวมต่อร้านสาขาวิชาต่างๆ ให้เรา หรือเข้ามาช่วยบริหารงานร่วมกับเรา

ประธานกรรมการ มุลนิธิโครงการต่อราย สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

รายนามคณะกรรมการบริหาร

มูลนิธิโครงการดำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์

1. นายเสน่ห์ งามริก	ประธานกรรมการ
2. นางเพ็ชร์ สุมิตร	รองประธาน
3. นางสาวกฤสมา สนิทวงศ์ ณ อุยธยา	กรรมการ
4. นายธวัชชัย ยงกิตติกุจ	กรรมการ
5. นางสาวสุดา ชัยประสาทน์	กรรมการ
6. นายสุเทพ สุนทรเกล้า	กรรมการ
7. นายนรนิตร เศรษฐบุตร	กรรมการ
8. นายสุลักษณ์ ศิวรักษ์	กรรมการ
9. นายวิทยา สุจิตรธนารักษ์	กรรมการ
10. นางอารี ลัมหนะวี	กรรมการ
11. นางอมรา พงศพิชญ์	กรรมการ
12. นายเฉลิม ทองศรีพงศ์	กรรมการและที่ปรึกษากฎหมาย
13. นายบดินทร์ อัศวานิชย์	กรรมการและที่ปรึกษากฎหมาย
14. นายเกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม	กรรมการและเหรัญญิก
15. นางสาวศุภลักษณ์ เลิศแก้วศรี	กรรมการและผู้ช่วยเหรัญญิก
16. นายชาญวิทย์ เกษตรศิริ	กรรมการและเลขานุการ
17. นายรังสรรค์ ธนาพรพันธุ์	กรรมการและผู้จัดการ

คำนำ

ข้าพเจ้ามีความยินดีที่ได้รู้จักและฟังความคิดเห็นของ ดร.สุวรรณ วงศ์ไวยวารณ ในช่วงเวลาสองสัปดาห์ที่ข้าพเจ้าเข้าประจำสมมนาօญ ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เมื่อไม่กี่ปีมานี้ และรู้สึกเป็นเกียรติที่ได้มีโอกาสในปีนี้ เขียนคำนำให้แก่หนังสืออันแต่งติประดิษฐ์เล่มนี้

หนังสือ “เยินเงาสลัว” นี้ ดร. สุวรรณ แปลจากฉบับภาษาอังกฤษ ชื่อ “In Praise of Shadows” ซึ่งเดิมแต่งไว้เป็นภาษาญี่ปุ่น โดย จุนิจิโร ทานิชา基 นักคิดและนักเขียนสำคัญคนหนึ่งของญี่ปุ่น

ดร.สุวรรณ วงศ์ไวยวารณ ผู้แปลหนังสือเล่มนี้ เป็นผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิตทางปรัชญาตะวันออกและพุทธปรัชญา จากมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ก่อนหน้านี้นั้น เธอได้รับทุนการศึกษาจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรี โดยได้รับเกียรตินิยมอันดับหนึ่งและเหรียญทองยอดเยี่ยมสาขาวิชาปรัชญา จากคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ต่อมาขณะที่ศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เธอได้รับทุนเข้าเรียนของมหาวิทยาลัยแห่งนั้น และยังได้รับทุน Joint-Doctoral Research Internship จาก The Culture Learning Institute, East-West Center อีกด้วย

ขณะศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เธอได้เป็นผู้บรรยายพิเศษวิชา “ปรัชญาญี่ปุ่น” ในมหาวิทยาลัยแห่งนั้น ผลงานของเธอที่ได้พิมพ์เผยแพร่ แล้วได้แก่ “A Little Girl and a Tree” ใน *Impulse (An East-West Center Magazine)*, Fall 1981 และ “Buddhist Economics

Revisited" (ร่วมกับอาจารย์ชัยวัฒน์ สถาอานันท์) ใน *Asian Culture Quarterly*, Fall 1979.

อนึ่ง เมื่อครั้งที่ได้รับเชิญไปบรรยายเรื่อง "The Buddhist Concept of Ignorance" ที่สยามสมาคมในพระบรมราชูปถัมภ์เมื่อต้นปี พ.ศ. 2527 ดร.สุวรรณ ได้สร้างความประทับใจให้แก่ผู้ฟังในความรอบรู้ด้านศาสนาอย่างลึกซึ้งของเธอ และได้ตอบปัญหาซึ่งถามโดยผู้ฟังทั้งคนไทยและคนต่างชาติ เป็นที่พอใจโดยทั่วถ้วน

อันที่จริง ความคิดในเรื่องคุณค่าของแสงสว่างที่ผู้แต่งเขากล่าวถือเป็นบรรยายไว้ โดยเฉพาะดังที่ผู้แต่งได้กล่าวไว้ว่า การใช้ห้องอย่างฟุ่มเฟือยของศิลปินในอดีต มาจากความรู้ที่ว่า ทองนั้นทองแสงจากความมีดและละห้อนแสง โคงได้อย่างดงามและลึกซึ้งนั้น น่าจะเป็นความคิดของชาวนอกผู้มีรสนิยมโดยทั่วไปด้วย หรือหากไม่เป็นเช่นนั้น อย่างน้อย ก็น่าจะเป็นความคิดของชาวดีวันออก ดังปรากฏเป็นข้อ言论สนับสนุนอยู่ในพระนิพนธ์ของสมเด็จกรมพระยาดำรงราชานุภาพ ดังนี้

"เมื่อว่าถึงความคิดส่องแสงสว่าง จะต้องสร้างเสริมถึงชาวไทยเมื่อครั้งสมัยกรุงสุโขทัย... ที่ว่าการพระพุทธชินราชเมืองพิษณุโลก ฉันไปเห็นครั้งแรก เมื่อพ.ศ. 2435 เวลาสามัคคีได้ปฏิสังขรณ์แก้ไขวิหารให้สว่างอย่างทุกวันนี้ พอยไปถึงประดุจวิหาร แลเข้าไปชั้นใน ถูกท่อแม่ทุมด เห็นแต่องค์พระชินราชประหนgranงามเหมือนดอยอยู่ในอากาศ เห็นข้าก็จับใจ เกิดเลื่อมไฟในทันที เพราะเขาทำส่องแสงสว่างเข้าทางประดุจใหญ่ด้านหน้าแต่ทางเดียว... เมื่อปฏิสังขรณ์แล้วในวิหารไม่มีเศษเสี้ยนแต่ก่อน ไปกลางวันไม่จับใจอย่างเมื่อไปครั้งแรก"

บ้านเรือนในภาคพื้นเอเชียอาคเนย์และในภาคสมุทรแปซิฟิกกับในประเทศไทยถือเป็นมีความคล้ายคลึงกันมาก และไม่เหมือนบ้านของชาวดีวันตก

เลย ฉะนั้น บ้านญี่ปุ่นจึงเป็นบ้านที่มีความหนาวยืนไว้ความผ่าสุดในคุณหนา แล้วทำให้ลัตนิษฐานกันว่า ชาวญี่ปุ่นนั้นแท้ที่จริง เดิมก็คือชาวภาคพื้นอกรัตน์ร้อนซึ่งอยพย้ายถิ่นขึ้นไป และจนบัดนี้ก็ยังคงได้เรียนรู้ถึงวิธีออกแบบและก่อสร้างอาคารสำหรับสภาพอากาศหนาวยืน บ้านแบบประเพณีของญี่ปุ่นจึงมีบรรยายภาษาภายนอกในสลับเหมือนเรื่องโบราณของไทยและของชาวภาคพื้นเอเชียอาคเนย์และภาคสมุทรแปซิฟิก

ผู้แต่งได้เปรียบเทียบให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างชาวตะวันออก กับชาวตะวันตกว่า ชาวตะวันออกถือว่าความเมตตาภัยคือเป็นสิ่งพึงยอมรับ และถ้าแสงมีอยู่น้อยก็รับว่าน้อย แต่ชาวตะวันตกจะทำทุกอย่างเพื่อจำกัดความเมตตา และก่อแสงสว่างยิ่งขึ้นทุกที จากเหียนไปสู่โคมน้ำมัน จากโคมน้ำมันสู่ตะเกียงก้าช จากตะเกียงก้าชสู่ไฟฟ้า

อันที่จริงภูมิสังเคราะห์แห่งในโลกเรานี้ ธรรมชาติสร้างให้มีความสว่างและความเมตตาอย่างจะครึ่งเวลาสลับกัน ทำให้เป็นความสะดวกต่อมนุษย์ที่จะประกอบกิจการต่าง ๆ ในเวลากลางวัน และพักผ่อนหลับนอนในเวลากลางคืน หากเราปฏิบัติดตามเกณฑ์ของธรรมชาติเช่นนี้แล้ว ความจำเป็นที่จะต้องต้องใช้แสงสว่างในเวลากลางคืนก็แทบจะไม่มี การที่พระภิกษุพระยากรรัตนราชมานิต (ธมมวิทกโก) ไม่ใชไฟฟ้าหรือใช้แต่น้อยที่สุดในกฎข้อห้ามท่านที่วัดเทพศรีนารายณ์นั้น น่าจะเป็นด้วยความสำนึกรุ่งเรืองนี้

ในบรรดาอุปกรณ์และประดิษฐกรรมที่มีอยู่รอบตัวมนุษย์ในสังคมสมัยใหม่นานาประเทศ เช่น เครื่องปรับอากาศ วิทยุ โทรศัพท์ โทรศัพท์เคลื่อนต์ เครื่องบิน คอมพิวเตอร์นั้น มีอยู่หลายประการที่ทำให้สุขภาพหักห้ามภายในและหักห้ามภายนอก ไม่ว่าอาการเสื่อมที่เกี่ยวโดยตรงกับแสงนี้เรียกว่า light syndrome อันเนื่องมาจากการที่สร้างสูงขึ้นไปอย่างแรง ทั้งผนังรอบด้านยังเป็นผนังแก้วกระจกใสอย่างที่เรียกว่าผนังกระจก

(glass wall) จึงทำให้นัยน์ตาและประสาทอื่นที่เกี่ยวข้องแสลงต่อพิษ อันร้อนแรงของแสงที่ส่องสว่างจนเกินต้องการ

ภายในโบสถวิหารหรือภายในเรือนไทยโบราณ อาจใช้วัสดุก่อสร้าง เป็นกำแพงอิฐก่อ หรือเป็นผนังไม้ แต่ก็ต่างกันออกไป แต่จะมีลักษณะซึ่ง เมื่อยืนกันตลอดมาในอาคารเหล่านั้น คือ แสงเทียนหรือโคมหาดตามประทีปribหรือในความมีดลลัว ต่างกับอาคารสมัยใหม่ซึ่งมีแสงไฟฟ้าสว่างไสว อยู่ภายในผนังกระเจรบด้าน ฉะนั้น ผู้ซึ่งเคยเข้าโบสถวิหารหรือเคยอยู่อาศัยในเรือนไทยโบราณมาแล้ว จะอาจจะเข้าใจในคุณค่าของความมีดลลัวได้กว่าผู้อื่น

คนหนุ่มคนสาวหรือคนที่เคยเป็นหนุ่มเป็นสาวมาก่อนคงจะยังนึกได้ว่า เมื่อรับประทานอาหารค่ำอยู่ด้วยแสงเทียนแทนแสงจ้าของไฟฟ้า เปลา เทียนจะสะท้อนประกายกระพริบແවวาวาอย่างมีชีวิตชีวาอยู่ในดวงตาของผู้ร่วมรับประทาน ติกว่าแสงไฟฟ้าอันแข็งขึ้นเป็นไหนๆ

เมื่อได้อ่านมาถึงข้อความเชิงพหันลั่งของเครื่องใช้ซึ่งมีรูปร่างไม่น่าพิสมัยแล้ว ทำให้نيกย้อนไปถึงช่วงเวลาภัยหลังการปฏิวัติทางอุดมสาครรุนในอังกฤษ ซึ่งได้มีการผลิตสิ่งของเครื่องใช้ที่น่าเกลียดออกจากเครื่องจักรนับเรือนพันเรือนหมื่นในช่วงเวลาอันสั้น จนทำให้เกิดข่าววน การสนับสนุนทรัพย์นำโดย William Morris ซึ่งดำเนินการไปจนถึงกับมีคำกล่าวเป็นแกนไว้ว่า “อย่าได้ครอง ของใช้ ที่ไม่สวย”

มีคำอยู่คำหนึ่งซึ่งผู้แปลใช้คำไทยว่า “ศูน” และได้อธิบายไว้ในเชิงอรรถว่า คือคุหาที่ก้นจากห้องใหญ่ สำหรับดึงเตียงหรือใช้อ่ายางอื่น เรือนเล็ก หรือศูนไม้ในสวน ข้าพเจ้าเข้าใจว่า คำนี้แปลมาจากคำญี่ปุ่นว่า “โต-โภ-โนม่า” ซึ่งยกที่จะแปลเป็นไทยให้เข้าใจได้เพราะในบ้านเรือนของเรา หมายถึงนี้ไม่

คำ “ໂຕໂກ-ໄໂນມ່າ” ແປລດາມຕັກີຄືອ “ທີ-ນອນ” ເນືອງມາຈາກ
ໃນສົມຍັກກອນໃຫ້ທີ່ນີ້ເປັນທີ່ສໍາຫຼວບນອນ ແຕ່ໃນປັຈຈຸບັນນີ້ ໃຊ້ເປັນຄູຫາສໍາຫຼວບຕັ້ງ
ແຈກນິ້ນາດໃຫຍ່ທີ່ອກຮະຄາດງຽບ ພຣີສໍາຫຼວບແຂວນກາພເຂີຍນໍຫຼືອດາບປະ
ຈຳຕະກູດ ອູຫານີ້ລຶກຮາວໜີ້ພຸດຄຽງໄປຈົນດຶງທົກພຸດ ແລະກວ້າງຮາວສານພຸດ
ໄປຈົນດຶງທົກພຸດ ທັງນີ້ຂັ້ນອູ່ກັບຂັນາດຂອງທ້ອງ ໂດຍປົກດີພື້ນຂອງອູຫານີ້ຈະ
ຢັກຮະດັບໃຫ້ສູງກວ່າພື້ນທ້ອງເລັກນ້ອຍ ອູຫາ “ໂຕໂກ-ໄໂນມ່າ” ນີ້ ຄືອີເປັນຈຸດຕໍ່
ແທນເ່ານັ້ນຂອງທ້ອງຮັບແກ່ ຜູ້ອ້າວູໄສຈະນັ້ນອູ່ທັນ້າອູຫານີ້ເຊີ້ງຄືວ່າເປັນທີ່ອັນເມີ
ເກີຍຮົດ ທາກຍັງໄມ່ທ່ຽນຫຼັດວ່າອ້າວູໄສຜູ້ໃຈຈະສູງກວ່າຜູ້ອັນກົມຈະເກີຍກັນອ່າງ
ສຸກພເສີຍກອນ ຈົນກວ່າຈະຕົກລົງກົນໄດ້ໃນທີ່ສຸດ ແລະມີມີມີພົມຮົດອົງກົງຈະກະກະທ່າ
ກັນຕຽງອູຫານີ້

ชนบทยังผ้าสุกอยู่กับความเงียบสงบและความมีดลั่วเมื่อเที่ยงกับ
เมืองใหญ่ ชนบทยังมีป่าและเนินเขาอันสวยงาม ฉะนั้น เมื่อมีการทางป่า
และทำลายเนินเขาเสียรำคาบเพื่อสร้างทางด่วนผ่านสวนมิโน ผู้แต่งจึง
รู้สึกดีขึ้นเมื่อมีผู้เขียนบทความดีทันตีเดือนลงในหนังสือพิมพ์ เกี่ยวกับเรื่อง
นี้ ข้าพเจ้าอกล่าวว่า เนินเขาได้ในโลกเป็นสิ่งสวยงามซึ่งธรรมชาติ
ได้สร้างไว้ให้ การสร้างอาคารลงไปบนเนินเขาย่อมจะเป็นการผ่าหรือลบ
เนินเขานั้นให้สูญญลับไป ฉะนั้น เมื่อแฟรงค์ ลอยด์ ไรท์ สถาปนิกคน
สำคัญของสหรัฐฯ และของโลกสร้างเคหะสนับสนุนให้ชินอันใหญ่โดยพาร์ของ
ตนลงในที่ดินผืนใหญ่ซึ่งมีเนินเขาในวิถีคนชนเผ่า จึงได้เลือกที่ดังบ้านให้มี
ระยะห่างของมาจากการเนินเขาแต่พองาม ด้วยเหตุนี้ เขายังได้เข้าชมกับทั้งสอง
สิ่ง กล่าวคือ เนินเขาระบบที่ธรรมชาติสร้างไว้ และบ้านที่คนปลูกขึ้น อันเป็น
องค์ประกอบที่ดีและส่งเสริมซึ่งกันและกันด้วย

ผู้แต่งมิได้กล่าวถึงแสงสว่างแต่ในด้านของอารมณ์ท่านนั้น แต่ได้ชี้ให้ผลถึงความร้อนอันเนื่องมาจากการใช้ไฟสว่างไสวจนเกินสมควรไว้

ในตอนท้ายเรื่องด้วย นอกจ้านี้ ยังกล่าวตำแหน่งการใช้ไฟฟ้าอย่างส่วน
ใจนี้ว่า ในด้านของเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะมองในแง่ของแต่ละบ้าน หรือใน
แง่ของทั้งชาติ ก็ล้วนแต่เป็นการไม่ประยุคด้วยกันทั้งสิ้น

“เย็นเงาสวัสดิ์” นี้ เป็นหนังสือที่สถาปนิก จิตรกร ประดิษฐ์
นักออกแบบ และศิลปินแขนงต่าง ๆ ไม่ควรจะพลาด และแม้กระทั่งคน
ทั่วไปผู้สนใจในศิลปะด้านธรรมกิจไม่ควรจะพลาดหนังสือที่เติ่งเนื้อด้วยเช่นกัน

จากประวัติของ ดร.สุวรรณ พูดเปล ทั้งในระหว่างการศึกษา และ
ในประสบการณ์ภายในหลังสำเร็จการศึกษา ดังได้กล่าวมาแต่ต้นแล้วนี้ ย่อม
จะเป็นที่เชื่อถือได้ว่า เธอเป็นผู้มีความอันสูงและเหมาะสมที่จะนำปรัชญาทาง
ศิลปะและสุนทรียศาสตร์มาถ่ายทอดต่อบรรดาผู้อ่านชาวไทย ดังที่เธอ
ได้กระทำแล้วในการแปลหนังสือขนาดเล็กเล่มที่ท่านกำลังอ่านอยู่นี้

ข้าพเจ้าเชื่อว่า ท่านผู้อ่านจะได้รับแง่คิดแปลกดใหม่ๆจากผู้แต่ง
ซึ่งออกตัวว่าเป็นคนแก่ๆ ก้าวๆ ก้าวๆ และหลายท่านคงจะมีความรู้สึกนึงกิดอย่างที่
ผู้แต่งบรรยายไว้อยู่ก่อนบ้างแล้วด้วยซ้ำ คงจะเป็นที่น่าเสียดายหาก
เราพลาดหนังสือที่เติ่งนี้ ข้าพเจ้าจึงมีความรู้สึกเช่นนั้นดี และขอแสดง
ความขอบคุณผู้แปล ในการที่ได้นำความรู้และความคิดเขียนนี้มาถ่ายทอดสู่
บรรดาผู้อ่านชาวไทย และหวังว่าในโอกาสข้างหน้า ผู้แปลจะนำความคิด
ด้านศิลปะและสุนทรียศาสตร์มาเสนอต่อสาธารณะดังที่ได้กระทำมาแล้วนี้
ต่อไปอีก

นิจ ทิณธีระนันทน์

บ้านบางหว้า ชนบุรี

คำนำของบรรณาธิการแปล

Jun'ichirō Tanizaki ผู้เขียน *In'ei raisan* ได้บรรยายปรัชญาความงามตามแบบญี่ปุ่นไว้อย่างวิจิตรบรรจง น่าคิด น่าสนใจยิ่งซึ่ง Thomas J. Harper และ Edward G. Seidensticker ได้แปลเป็นภาษาอังกฤษ โดยใช้ชื่อเรื่องว่า *In Praise of Shadows* วรรณกรรมเรื่องนี้ให้ภาคทดลองประการ เน้นในเรื่องเอกลักษณ์ของชาติหรือของชาติพันธุ์ มีลักษณะเรียบง่ายและคลิปปะการถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิดอย่างละเอียดอ่อนในเรื่องความงามของสรรพสิ่งต่างๆ ที่แฝงอยู่ภายในมีคุณลักษณะ

ผู้เขียนสามารถบรรยายให้เห็นลักษณะความงามของสิ่งธรรมชาติที่อยู่รอบตัวตนญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้ง ทึ้งยั่งโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านเมินสนใจการและภาพพจน์เห็นจริงเห็นจังตามไปด้วย การเขียนวรรณกรรมแบบนี้มิใช่เป็นเรื่องง่าย ทันใดก็จะได้รับการสรรเสริญว่าเป็นนักเขียนที่อย่างใหญ่ที่สุดคนหนึ่งของนักเขียนญี่ปุ่น

ถึงแม้วางแผนแปลฉบับนี้ของ ดร.สุวรรณ วงศ์ไสวารณ จะมีได้แปลจากต้นฉบับที่เป็นภาษาญี่ปุ่น แต่ผู้อ่านก็จะได้รับผลกระทบทางด้านภาษาที่สำคัญก็คือ ผู้แปลได้พยายามเลือกเพ้นคำและสำนวนที่เป็นไทยได้อย่างไฟแรงราบรื่น นับเป็นความวิริยะอุตสาหะอย่างยิ่ง

บรรณาธิการรักษา

บทรัสลีกคุณ

ในการแปลหนังสือเล่นนี้ ติดันได้พยายามแปลให้ตรงต่อใจความตามต้นฉบับภาษาอังกฤษ *In Praise of Shadows* ของ Thomas J. Harper และ Edward G. Seidensticker ให้มากที่สุดเท่าที่ทำได้แต่ก็มิได้หมายความว่าติดันได้ถอดข้อความทุกประ惰ยค ทุกวัล ตามต้นฉบับดังกล่าวในลักษณะคำต่อคำ คำต่างๆที่ว่าด้วยเรื่องทางสถาปัตยกรรม ติดันพยายามแปลเป็นไทยในกรณีที่ทำได้ เช่นคำว่า alcove (หรือโถกโน้ม่า ในภาษาญี่ปุ่น) เป็น “ชั้น” ซึ่งสื่อความหมายสำหรับผู้อ่านที่เป็นคนไทยได้ดี ถึงแม้ว่าจะไม่สมบูรณ์นัก ดังที่คุณนิจได้กรุณารอจิตาอย่างเพิ่มเติมไว้ในคำนำ ส่วนคำอื่นๆ เช่น สุชิ โซจิ ติดันคงรูปศพที่ไว้เพราะเห็นว่า จะหาคำไทยที่มีความหมายดังกล่าวครบถ้วนคงจะทำได้ยากยิ่ง และเข้าใจว่า ผู้อ่านคงเข้าใจคำเหล่านี้ได้โดยอาศัยความในบริบทที่เกี่ยวเนื่องอยู่นั้นเอง

ติดันรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาของ คุณนิจ ที่ยังชีรันนันทน์ อคิดนายกสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ และผู้อำนวยการสำนักผังเมือง กระทรวงมหาดไทย ซึ่งในปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาสมาคมอนุรักษ์ศิลปกรรมและลิ้งแวดล้อม และเป็นกรรมการฝ่ายวัฒนธรรมของคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งองค์การสหประชาชาติ ที่ได้เขียนคำนำให้ด้วยเมตตาธรรมอันสูงยิ่ง อีกทั้งได้กรุณาพาหนังสืออ้างอิงเพิ่มเติม และให้ข้อแนะนำในการตรวจแก้คำแปลหลายคำที่เกี่ยวเนื่องด้วยเรื่องทางสถาปัตยกรรม พร้อมกันนี้ติดันขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์พรวนนิ ฉัตรพลรักษ์ แห่งคณะศิลปศาสตร์ มหา-

วิทยาลัยธรรมศาสตร์ ที่ได้กรุณาอ่านต้นฉบับแปลและตรวจแก้ให้อย่างรวดเร็ว และได้ช่วยให้ภาษาในหนังสือเล่มนี้สะอาดสวยงามขึ้นอีกมิใช่น้อย

ดิฉันได้อ้าศัยความอนุเคราะห์ในการหาภาพประกอบจาก คุณประพิบ
มากมิตร นิสิตปริญญาโท แผนกปรัชญา คณะอักษรศาสตร์ จุฬา-
ลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคุณวิทิต บุญบันดิต แห่ง Creative Com-
mercial Arts ถนนสุรavage ดิฉันขอขอบคุณท่านทั้งสองไว้ ณ ที่นี้ด้วย

สุดท้ายนี้ ดิฉันขอขอบคุณโครงการแปลไทย-ญี่ปุ่น ของมูลนิธิโครง
การทำรำสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ที่ได้กรุณาให้ความสนใจสนับสนุนใน
การทำท่าทาง *In Praise of Shadows* ญี่ปุ่น夷เงาสวัสดิ์ ดังปรากฏในเมือง
ท่านขณะนี้

ความพึงพอใจหรือข้อคิดใด ๆ ที่ท่านผู้อ่านได้จากหนังสือเล่มนี้
ดิฉันขอให้เป็นสมือนข้อเตือนใจจากเด็กหญิงน้อยผู้ร้องขอความของเราว่า
“แม่จ้า อ่ายาเปิดไฟสว่างนักเลย หนูแอบตาจ้า”

ເງົາສລ້ວຈາກຜູ້ແປລ

“ແຕ່ຂ້າພເຈົ້າກໍທ່ານຕີເຊື່ອແຕ່ຍວກັນຄນອື່ນຈຸວ່າ ທີ່ກ່າວມາກັ້ງໜົມນີ້ເປັນເພີຍ
ຄວາມຜັນຄນໆແລ້ງຖ່າງອັນນັກປະເພັນຮົດຄນ້ນີ້ ເມື່ອເຮົາມາໄກລົງເພີຍນີ້ແລ້ວຍໆອນ
ຈະຫັນຫັ້ງກຳລັນໄນ້ໄດ້ ຂ້າພເຈົ້າກໍທ່ານຕີວ່າ ຂ້າພເຈົ້າເພີຍແຕ່ບ່ນພິມພໍາກັນຕາວອງ
ແລະເຮົຍກົຮ້ອງໃນລົງທຶນເປັນໄປໄໝໄດ້ ອ່າຍ່າງໄຣກ້ຕາມ ມາກນີ້ຜູ້ໄດ້ຮັບພັກຄໍວັງຄວ່າ
ຄວາມຍຸ້ດ້ານຂ້າພເຈົ້າຍ່າງເປັນຮຽນ ຄົງຈະໄນ້ເກີນເປັນສິ່ງເສີ່ຫາຍທີ່ຈະໄຕ່ຕ່ອງຫຼຸ
ວ່າເຮົາຊ່າງໂຫຍ້ເສີ່ນີ້ກ່າວໄຮ່ເມື່ອເຫັນກັນຂາວະວັນຕົກ ເຮົາໄດ້ສຸດຍຸເສີ່ຂອບໃຈ
ທີ່ອີນວ່າໄຮ່ໄປນາກເລື້ອເກີນ ຂາວະວັນຕົກໄດ້ກ້າວໄປຂ້າງໜ້າອ່າຍ່າງມີຮະເບີນ
ເປັນຂັ້ນຕອນ ໃນຂະນະທີ່ເຮົາດ້ອງເພີ້ງຫຼັກນ້າກັນອາຍີຮຽນທີ່ເຈີ້ງກວ່າ ແລະ
ໄດ້ສັນນາບຄາບທ່ອອາຍີຮຽນໃໝ່ນີ້ນີ້ ເຮົາໄດ້ລະກົດຫຼັກນ້າກັນອາຍີຮຽນທີ່ເຈີ້ງກວ່າ ແລະ
ອັດຕິກາລັບພັນຖານີ້ ຂ້າພເຈົ້າເຫັນວ່າຄວາມຜິພພລາດລໍາບາກລໍາບານທີ່ໄດ້ເກີດຂຶ້ນ
ເພົ່າງກວ່າກັນຫຼັກນ້າກັນນີ້ແລ້ວຄຸນນັບ ຈົງຍູ້ດ້າງຮາດຖຸກປ່ອຍ
ໄຫ້ຍູ້ຕາມລໍາພັງ ເຮົາຈາກໄມ້ກ້າວໜ້າທາງວັດຖຸມາກກວ່າທີ່ເຮົາເຄຍເປັນຍູ້ມື່ອທ້າວ້ອນ
ນີ້ທີ່ແວ່ນມາເທົ່າໃນນັກ ບັງຈຸບັນນີ້ຂົວືດໃນຂັນບຖກໃນປະເທດອິນເຕີຍແລະຈື້ນຍັງຄົງ
ລັກຈະດະເຕີມທີ່ເຄຍເປັນຍູ້ຕັ້ງແຕ່ສັນຍົບທີ່ພະພຸກທີ່ເຈົ້າທ່ານຮ້ອງຈົ່ງຍັງດໍາຮັງຂົວືດຍູ້
ແຕ່ເຮົາກ້ອຂ້າຍດ້ານໃປໃນທີ່ກາງທີ່ເໝາະສມກັນເຮົາເທົ່ານີ້ ເຮົາຈາກຈະກ້າວ
ໄປຂ້າງໜ້າອ່າຍ່າງເຫື່ອງຂ້າມາກ ແຕ່ກໍໃຫ້ວ່າ ຈະເປັນໄປໄໝໄດ້ທີ່ວັນໜີ່ເຮາຈະຕິດ
ສ້າງສິ່ງປະຕິຍົກທີ່ໃຫ້ແກນຮອງຮາງ ວິທຸ ຢ້ອຍເຄື່ອງນິນ ເຮາຈະໄດ້ໄມ້ດ້ອງຫຍິນ
ນິນເຄື່ອງໃຫ້ອອງຜູ້ອື່ນ ແຕ່ນີ້ເຄື່ອງນີ້ເຄື່ອງໃຫ້ອັນແນະສນກັນເຮາຈາກລັບນ-
ຮຽນທີ່ເປັນຂອງເຮົາແກ່ໆ”¹

¹ Jun'ichiro Tanizaki, *In Praise of Shadows*, translated by Thomas J. Harper and Edward G. Seidensticker (New Haven, Connecticut: Leete's Island Books Inc., 1977), p.8.

ромส์ เจ. ฮาร์เปอร์ ผู้แปล *In'ei raisan* จากภาษาญี่ปุ่นเป็น *In Praise of Shadows* ในภาคภาษาอังกฤษนี้มีความเห็นว่า สุนทรียศาสตร์แบบที่ท่านชาิกินำเสนอ เป็นสุนทรียศาสตร์ของคนเคราสร้อยผู้มองลึกลงไปในตัวเอง ทำให้สุนทรียศาสตร์ของผู้มีความสุขสดใสมีผู้มองโลกในแง่บวกไม่² การที่นายฮาร์เปอร์กล่าวเช่นนั้นย่อมเป็นที่เข้าใจได้โดยไม่ยากนัก เหตุว่า นายฮาร์เปอร์เองถึงแม้จะมีความสนใจครรภ์ในวัฒนธรรมตะวันออก แต่ด้วยเขาเองนั้นก็เป็นผลิตผลของอารยธรรมตะวันตก ซึ่งเป็นอารยธรรมที่เข้ากัดลุกรุนทำร้ายอารยธรรมญี่ปุ่นในความรู้สึกของท่านชาิก และลึกลงที่นำเคราที่สุดคือ ประเทศญี่ปุ่นของคุณเหมือนว่าเป็นผู้อ้างแนรับอารยธรรมตะวันตกอย่างไม่ลืมหลิมตา ซึ่งส่งผลให้ชาวญี่ปุ่นกลایเป็นผู้เสียเปรียบอย่างยิ่งในเกมการยึดเทคโนโลยี หลายคนอาจจะไม่เห็นด้วยกับท่านชาิกิที่ร้องครวญหาลิงที่มีชีวิตอยู่แต่เพียงในอดีตเท่านั้น หลายคนอาจจะเห็นว่าลิงประดิษฐ์ใหม่ๆที่อารยธรรมตะวันตกให้ยืนให้นั่นเป็นของดีน่าพึงปรารถนาหั้งลิ้น เหตุว่าเทคโนโลยีให้วิชีวิตใหม่ที่สะดวกสบายไม่ต้องคarryของว่างถึงความยากลำบากในการใช้ชีวิตท่ามกลางอารยธรรมล้าหลัง อย่างไรก็ตาม เสียงครวญหาน้ำลิงลึกลงที่ญี่ปุ่นได้สูญเสียไปจากการปรับประเทศให้ทันสมัยของท่านชาิกิ ย่อมซึ่งดึงดีข้อเท็จจริงอันปวดร้าวในชีวิตทางวัฒนธรรมของชาวญี่ปุ่นอย่างแน่นอน

ท่านชากิยอมรับว่า “ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นพียงความฝันลมๆแล้งๆ ของนักประพันธ์คนหนึ่ง” แต่ความฝันลมๆแล้งๆของท่านชากินี้เองที่เป็นเครื่องชี้แนะอันดีอย่างว่า ชาวญี่ปุ่นโดยทั่วไปได้สูญเสียอะไรไปบ้าง ความฝันของนักประพันธ์นี้เอง เป็นบทวิพากษ์ต่อการอ้างเห็นว่าอารยธรรมตะวันตกอย่างไม่ลืมทูลิมตา เป็นกระแสอารมณ์ซึ่งเดินทางกระแทกอารยธรรมอย่างที่

² *Ibid.*, p.47.

เป็นอยู่ ลิ่งที่แทนชาิกิ “กล่าวมาหั้งหมุดนี้” มิใช่เป็นเพียงบทบรรยายว่า เงาสลัวได้สูญหายไปอย่างไรตามบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและในชีวิตประจำวัน ของชาวญี่ปุ่นเอง แต่ลิ่งที่แทนชาิกิกล่าวนั้นหมายรวมไปถึงการสูญเสียผัสสะ แห่งสุนทรีย์ (aesthetic sensitivity) อันเป็นไปตามแบบแผนประเพณีนิยม ของชาวญี่ปุ่นด้วย ทั้งนี้ย่อมหมายความว่า การรับรู้และความงามของชาว ญี่ปุ่นเองได้ถูกเปลี่ยนแปลงไปในขั้นพื้นฐาน เมื่อการใช้ไฟฟ้าเกินควรได้ ทำลายบรรยากาศแห่งความมืดและเงาสลัว ซึ่งความงามแบบญี่ปุ่นดังเดิมเคย โผล่แล่นมีชีวิตอยู่อย่างสง่างาม

ยินเงาสลัว มิใช่อะไรอื่นนอกจากบทบรรยายที่เข้าให้เห็นว่า “ความ ผิดพลาดด้วยความไม่ได้ตั้งใจ หรือการรับวัฒนธรรมตะวันตกมากันนี้มี เหตุผลนานับ” แทนชาิกิเริ่ม *ยินเงาสลัว* ด้วยการซั่ဆគงให้เห็นว่า การพยายามตัดตั้งเครื่องใช้ไม้สอยอันทันสมัยในบ้านแบบญี่ปุ่น เช่น เครื่องทำความอบอุ่น ไฟฟ้า เครื่องสุขภัณฑ์แบบตะวันตก ต้องเชิญ กับอุปกรณานั้นไปการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเรื่องห้องน้ำห้องสุขาใน แทนชาิกิ มีความเห็นอย่างรุนแรงเต็ดเดียวว่า ห้องสุขาญี่ปุ่นต้องอาศัยความมืดเป็น เครื่องเสริมให้ความงามปรากฏเด่นออกมานั้น การใช้กระเบื้องสีต่างๆที่ ส่งประกายแหวววับเมื่อต้องแสงในห้องสุขามีแต่จะทำลายความงามตามแบบ ประเพณีญี่ปุ่นดังเดิมเสียดัน แทนชาิกิเห็นว่า ห้องสุขาควรเป็นที่ส่งบจิตใจ ผู้ใช้สามารถอยู่ใกล้ชิดธรรมชาติและต้องไม่มีแสงสว่างมากเกินไป แทนชาิกิ ถึงกับสรุปว่า “ห้องสุขาเป็นสิ่งก่อสร้างที่ให้อารมณ์อันสุนทรีย์ที่สุดในบรรดา สถาปัตยกรรมญี่ปุ่น”³ นอกจากห้องสุขาแล้ว แทนชาิกิยังได้ให้ความ เห็นว่า ถ้ายานเครื่องใช้แบบญี่ปุ่นจะดงามก็ต่อเมื่อผู้มองอยู่ในห้องมีค ผู้หญิงญี่ปุ่นจะงานที่สุดเมื่อมองได้แสงเทียน และการที่ชาวจีนจะใส่ญี่ปุ่นนิยม

³ *Ibid.*, p.4.

ทายก เหตุหนึ่งเป็นเพราะทายกไม่ส่องแสงเจิดจ้า แต่สะท้อนแสงเรือง ๆ ที่นิมนานา ทานิชากิออกตัวว่า “เราไม่ได้รังเกียจทุกสิ่งที่ทอประกายแวงวับ แต่เราเลือกนิยมความเรื่องรองอันนุ่มนวลลึกถ้ำมากกว่าความเจิดจ้าอันผิวเผิน”⁴ ทานิชากิเห็นว่า ปรากฏการณ์เหล่านี้และในการณ์อื่นๆ คือความงามล้วน เป็นเครื่องยืนยันข้อสรุปที่ว่า ความงามตามแบบประเพณีนิยมถูกปูนนั้นจะปรากฏชัดในที่มีคลื่นล้วนเท่านั้น หากลิสท์ที่ทานิชากิเสนอมาหนึ่ง มีเพียงแต่รับฟัง ใจ แต่หากน่ารับฟังแล้ว ย่อมหมายความว่า การรับอารยธรรมตะวันตก ซึ่งแสดงออกอย่างชัดเจนที่สุดในการรับบ้ำເຂາທົກໂລຢີມາให้ชั้นนี้ ได้ก่อให้เกิดความลับสนในอารมณ์เชิงสุนทรีย์ของชาวกຸ່ນไม่น้อย

จากข้อคร่าวๆ ดังกล่าว ทานิชากิเสนอภาพแห่งจินตนาการให้ผู้อ่านโดยดึงข้อสมมติฐานว่า ถ้าประเทศถูกปูนถูกปล่อยไว้ตามลำพัง ชาวกຸ່ນอาจมิได้มีเครื่องใช้ไม้สอยอันทันสมัยใช้อ่าย่างที่เป็นอยู่ อาจจะต้องดำเนินชีวิตท่ามกองเหล็กโนໂໄລຍ້ອນ “ล้าหลัง” อ่าย่างที่เป็นอยู่ตามหมู่บ้านในอินเดียและจีนปัจจุบัน แต่ทานิชากิให้ความหวังไว้ว่า อ่ายางน้อยถึงแม้ชาวกຸ່ນจะ “ก้าวหน้า”. ซึ่ง แต่ก็อาจมีลักษณะเชิงชาກຸ່นสามารถประดิษฐ์สิ่งต่างๆ ได้เอง โดยมิต้องหยิบยืมใครมา หลายคนอาจจะรู้สึกขับขันในความคิดพึงช้านของทานิชากิที่จะหมุนกรอบแห่งการเจลาภลับไปสู่อดีตเชิงย้อนจะกระทำไม่ได้ในความเป็นจริง หลายคนอาจจะสรุปว่า ความคิดทำหนองนี้ล้วนพหหลวงไร้ประโยชน์ต่อชีวิตปัจจุบัน อ่ายางไรก็ตาม หากเราจะพิจารณาว่า ความผันผวนนี้คือ วิธีหนึ่งแห่งการแสดงความไม่พอใจหรือการไม่เห็นด้วยกับสิ่งที่มีอยู่จริง ในแง่ที่ความผันเป็นได้ทั้งบกพร่องและการตั้งค่าความต่อสภาพที่เป็นอยู่ เป็นบททวนกรະແສດต่อสิ่งอันไม่น่าพึงปรารถนาของสังคมในแต่ละยุคสมัย ดังนั้น หากภาพผันของทานิชากิจะ

⁴ Ibid., p.11.

ได้ก่อให้เกิดการตั้งค่าตามในหมู่ชาวญี่ปุ่นต่อการรับเทคโนโลยีตะวันตกอย่างไม่ระมัดระวังแล้ว ก็นับได้ว่าภาพผืนสู่อดีตของทานิชาติย้อนมีประไยชันในทั่งก่อแก่สังคมญี่ปุ่นสมัยใหม่ได้อย่างแน่นอน จริงอยู่ เรายังอาจกล่าวได้ว่า ความผันทุกอย่างมีประไยชัน แต่หากว่าความผันนี้เป็นการกระทำ (action) โดยเริ่มจากจิตสำนึกส่วนตัวและมีจุดหมายที่คนส่วนใหญ่แล้ว ความผันนี้อาจเป็นการกระทำที่มีสาระแก่นสารที่สุดและมีประไยชันอย่างยิ่งต่อสังคมทั้งมวลได เมื่อความผันเป็นการกระทำอันมีประไยชัน เย็นเงาสลัว จึงมิใช่ “เป็นเพียงความผันลมๆ แล้งๆ ของนักประพันธ์คนหนึ่ง”

อิกะระเด็นหนึ่งที่น่าจะกล่าวถึงคือ วิธีเขียนของทานิชาติ ดังที่ซอมมัส เจ. ฮาร์เปอร์ ได้กล่าวไว้ในบทส่งท้ายของ *In Praise of Shadows* ทานิชาติ มิได้เขียน เย็นเงาสลัว โดยการตั้งสมมติฐาน หาข้อสังเกตสนับสนุน แล้วสรุปแต่ละหัวข้ออย่างเป็นระบบระเบียบตามวิธีเขียนความเรียงแบบมาตรฐานตะวันตก ตรงกันข้าม ดูเหมือนว่า ทานิชาติ เขียนเหมือนคนหลงป่า โดยการกล่าวถึงเรื่องโน้นบ้างเรื่องนั้nb้างอย่างไม่ประดิษฐ์ต่อ กัน ทานิชาติพูดถึงบ้านญี่ปุ่น และกระโดดไปพูดเรื่องเครื่องใช้ถ้วยชาม ต่างๆ แล้วรีมใหม่ที่ผู้หญิงญี่ปุ่น พร้อมๆ กับการกล่าวถึงรัตนมณฑลต่างๆ แล้วโยงไปเรื่องทดลองเครื่องไฮโน๊ตในนั้น และการชมจันทร์ในฤดูใบไม้ร่วง ฯลฯ อย่างไรก็ตาม นายฮาร์เปอร์ยอมรับว่าการพยายามจะจัดระเบียบให้งานเขียนชิ้นนี้ของทานิชาติมีแต่จะ “ทำลายความมีชีวิตชีวা�ของเย็นเงาสลัว”⁵ ถึงแม้ว่าทานิชาติจะเขียน เย็นเงาสลัว โดยการนำเสนอที่กระโดดจากบริบทหนึ่งไปสู่อีกบริบทหนึ่ง แต่ผู้อ่านมิอาจปฏิเสธได้ว่า เย็นเงาสลัวเสนอ แก่นเรื่องอันมีเอกภาพอย่างมั่นคง ไม่ว่าจะกำลังพูดถึง ผู้หญิงโบราณ กระ

⁵ Ibid., p.45.

ตามญี่ปุ่น ฝ่าผนังบ้าน ห้องสุขา หรือห้องน้ำ ใจดีอย่างไรก็ได้ แต่กำลังตอกย้ำประเดิมเดียวที่ว่า เงาสักเป็นปัจจัยที่ขาดเสียไม่ได้ในการเข้าถึงรสนิยมแบบญี่ปุ่น ในแนวทานิชาคิยันยั้นสไตร์ (style) การเขียนของตนเอง เช่นเดียวกับที่ได้กระทำเสมอในการเขียนนวนิยายต่างๆ ของเข้า ซึ่งถึงแม้จะหลักหลายโดยเนื้อหา แต่มีเอกภาพทางความคิดและแก่นเรื่อง⁶ ไม่เพียงเท่านี้ แท้ที่จริงแล้ว เราอาจกล่าวได้ว่า “ถ้าจะเปรียบเทียบวิธีเขียนของทานิชาคิกับเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้ ก็อาจกล่าวได้ว่าความงามของบทความอยู่ที่ความไม่เป็นระเบียบตายตัวซึ่งจะทำให้บทความไร้ชีวิตจิตใจ การมีแสงสักที่ไม่นับที่นับ บ้าง มีเงาทนาทีบเงาอ่อนจากกระฉักระยะไปทั่วอย่างไม่เป็นระเบียบ ย่อมทำให้เกิดสุนทรียารณ์ที่แปรตามความเคลื่อนไหวของเปลวไฟ”⁷ กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเขียนความเรียงแบบมาตรฐานตะวันตกซึ่งดำเนินไปตาม “กระบวนการแห่งเหตุผล” (logical progression)⁸ ย่อมเปรียบได้กับการส่องแสงแรงกล้าไปยังเวทีละครใน อันมีแต่จะทำลายความงามจากเงาสักบูรณ์เวทีละครให้หมดสิ้นไป

หากเราจะพิจารณาต่อไปว่า ข้อครรภ์ความเรียกร้องของทานิชาคินี้จะเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของชนชาติอื่นใดหรือไม่ คำตอบต่อคำถามคงจะมีมากกว่าคำตอบเดียว แต่ประเดิมที่พึงพิจารณาอาจจะ

⁶ ถู บทวิจารณ์ *In Praise of Shadows* ของ สุวรรณ วงศ์ไวศยารณ์ ตีพิมพ์ใน วารสารธรรมศาสตร์ ปีที่ 12 เล่มที่ 1 มีนาคม 2526, น.174 และ Donald Keene, *Appreciations of Japanese Culture* (Tokyo, New York and San Francisco: Kodansha & International Ltd., 1981), p. 171.

⁷ โปรดดู สุวรรณ วงศ์ไวศยารณ์, บทวิจารณ์ *In Praise of Shadows*, น.175.

⁸ Jun'ichiro Tanizaki, *In Praise of Shadows*, p.45.

อยู่ที่ว่า ประสบการณ์ของชาวญี่ปุ่นนั้นคงจะมีส่วนคล้ายคลึงกับประสบการณ์ของคนในประเทศไทยฯ อิทธิพลประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งในทวีปเอเชียอยู่ไม่น้อย ทานิชาภิเองกล่าวว่า สมนิยมทางสุนทรีย์ของกลุ่มนี้นั่งย่องมองเงยจากความจริงของชีวิต ดังนั้นในแห่งหนึ่ง การรับอารยธรรมตะวันตกในรูปของเทคโนโลยีย่อมก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในขั้นพื้นฐานของ “ความจริงของชีวิต” ของชาวญี่ปุ่น ในท่านองเดียวกัน การรับอารยธรรมตะวันตกของประเทศไทยฯในทวีปเอเชียย่อมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใหญ่หลวงในแต่ละประเทศนั้นๆอย่างแน่นอน ถ้าเสียงร้องครัวราษฎรจากทานิชาภิน่าจะได้รับการพิจารณาอย่างจริงจังหรือมีความหมายต่อชีวิตญี่ปุ่นในขั้นพื้นฐาน เรายังคงไม่เห็นเหตุผลอันใดที่จะทำให้เสียงเรียกร้องจากนักประพันธ์ผู้นี้ เป็นคำเตือนที่น่าสนใจยิ่งสำหรับชนชาติอื่นๆในทวีปเอเชียได้ เพราะว่าประสบการณ์แห่งความสัมสุนเริงสุนทรีย์ของชาวเอเชียอื่นๆเมื่อรับเทคโนโลยีตะวันตกเข้ามาย่อมมีส่วนคล้ายคลึงของประสบการณ์ของชาวญี่ปุ่นเป็นแน่แท้ การกล่าวเช่นนี้มิได้หมายความว่า ผลกระทบจากการอารยธรรมตะวันตกต่อแต่ละประเทศในทวีปเอเชียจะเหมือนกันไปหมด แต่ทั้งนี้ก็ย่อมปฏิเสธได้ยากว่า รูปแบบของการ grubben ย่อมมีส่วนคล้ายคลึงกันอยู่ไม่น้อย ด้วยอย่างเช่น ทานิชาภิเสนอว่า การใช้ไฟฟ้าเก็บงานของชาวญี่ปุ่นได้ทำลายเงื่อนไขแห่งการรับรู้รถความงามของสถาปัตยกรรมญี่ปุ่น ประเด็นนี้เป็นกรณีเฉพาะที่เกิดขึ้นในประเทศไทยญี่ปุ่น แต่ในการณ์ของชาติอื่นนั้นย่อมเป็นไปได้ว่า การรับเอาวิถีสร้างอาคารด้วยคอนกรีตแทนไม้ อาจจะไปกระทบเงื่อนไขการเข้าถึงซึ่งความงามของสถาปัตยกรรมพื้นบ้านของชาวญี่ปุ่นได้ ไม่ทราบแต่ประเพณีก็เป็นได้ หรือการรับวิถีทำสารสังเคราะห์ เช่น พลาสติกมาใช้ในประเทศไทย อาจเป็นปัจจัยที่ทำลายผู้สังคมแห่งสุนทรีย์ที่คนไทยเคยมีต่อเครื่อง

จักสาน ประเกหดครร กระเปา หนวก ฯลฯ ก็เป็นได้อีกเช่นกัน เมื่อพิจารณาในเงนี้ จะเห็นได้ว่า ถึงแม้ตัวเนื้อหาของผลกระทบจากอารยธรรมตะวันตกจะต่างกันออกไป แต่โครงสร้าง หรือรูปแบบแห่งผลกระทบนั้น ย่อมมีอยู่ในลักษณะที่คล้ายคลึงกับกรณีของชาวยุคปั้นไม่นากก่อนอย เมื่อเป็นเช่นนี้ก็ย่อมหมายความด้วยว่า คำร้าร้องของแทนิชาติมีลักษณะสากล ซึ่งเกี่ยวโยงสัมพันธ์กับประสบการณ์ทางสุนทรีย์ของชนชาติอื่นได้อีกมากมาย โดยไม่จำกัดเฉพาะกรณีของประเทศญี่ปุ่นเท่านั้น จริงอยู่ปัจจัยเรื่องเจตนา อาจจะใช่หรือไม่ใช่เงื่อนไขการรับรู้และความงามของชนชาติอื่นนอกเหนือไปจากชาวญี่ปุ่น แต่เทคโนโลยีสมัยใหม่เมื่อมีการพบปะกับเทคโนโลยีตั้งเดิมย่อมก่อให้เกิดผลกระทบด้วยกันทั้งสิ้น เมื่อเป็นเช่นนี้คำเตือนจากแทนิชาติ น่าจะได้รับการพิจารณาจากคนไทยด้วยกรณี คำร้าร้องจากแทนิชาติ อาจมีความหมายมากหากเราจะค่านึงถึงข้อเท็จจริงที่ว่า ในขณะนี้รัฐบาลไทยได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการเอกสารลักษณ์ไทย คณะกรรมการส่งเสริมวัฒนธรรมแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งล้วนสอดสะดงให้เห็นว่า ความไม่รู้ว่าคุณไทยคือใครได้รับการยอมรับอย่างเป็นทางการในระดับชาติแล้ว

อย่างไรก็ตาม เรายาจดังคำ damn กับแทนิชาติได้ว่า แทนที่จะเริ่มจากความพยายามที่จะกลับไปหาอดีตเพื่อวิจารณ์ปัจจุบันอย่างที่แทนิชาติทำ เป็นไปได้หรือไม่ว่าแทนิชาติจะเริ่มจากปัจจุบันแล้วพิจารณาดูว่า จะใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีตัววันนี้เพื่อเสริมแต่งศิลปะวัฒนธรรมญี่ปุ่นแบบประเพณีนิยมได้มากน้อยเพียงไร กล่าวคือ นอกเหนือไปจากความจำเป็นที่ต้อง “เลือก” ใช้เทคโนโลยีอย่างระมัดระวัง แทนิชาติอาจเน้นถึงเทคโนโลยีส่วนที่น่าจะรับมาเพื่อใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อ“ความเป็นญี่ปุ่น”ได้มากที่สุด แนะนำการกระทำการดังกล่าวมิใช่ทำได้ยากๆ เพราะต้องใช้สติปัญญา อารมณ์ และความพิถีพิถันอยู่ไม่น้อย ดังที่แทนิชาติเองก็ได้พิจารณการทำอยู่แล้ว

ในการติดตั้งเครื่องใช้อันทันสมัยในบ้านแบบญี่ปุ่นของตน ที่จริงแล้ว คุณเมื่อนว่าท่านิชาติก็ได้เสนอทางออกให้ในหลายกรณี เช่น การจัดห้องสุขา การติดตั้งเครื่องทำความสะอาดอุ่น ซึ่งท่านิชาติก็อธิบายเป็นความสำเร็จของตนที่เดียว ดังนั้น หากจะพิจารณาอย่างเป็นธรรมแล้ว ก็ใช้ว่าท่านิชาติจะเพียงแต่คร่าครวยถึงอดีตเท่านั้น ที่จริงท่านิชาติก็ได้เสนอตัวอย่างการกระทำที่แสดงถึงความพยายามที่จะหาทางออกสำหรับการใช้ชีวิตปัจจุบันอยู่ไม่น้อย อย่างไรก็ตาม ความละเอียดอ่อนในด้านสุนทรีย์ดังกล่าวจะได้รับการพิจารณามากน้อยเพียงใดในหมู่คุณซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายระดับชาติ ซึ่งจะมีผลต่อแนวโน้มหรือทิศทางการรับอารยธรรมตะวันตกอย่างสำคัญยังเป็นปัญหาที่น่าขับคิดอยู่ไม่น้อย

สุวรรณ วงศ์ไวยวารณ

ເຍືນເງາສລ້ວ

ຄົກປັນກຸ່ຽວິມຄົງສ້ອງສັນຕະພັນ ອັນວິຈິດສັກຫຼັງດາມແບບແພນປະເປີນ
ເຄີມແທ້ຂອງຄູ່ປຸ່ນຍ່ອມຕ້ອງພັນຝາອຸປະຮຣຄະນັນປັກ ດ້ວຍວ່າເຫຼົດຕ້ອງພຍາຍານ
ທໍາໃຫ້ສ້າຍໄຟຟ້າ ທ່ອກົ້າ ແລະທ່ອນ້າ ກລມກລືນກັບຄວາມເຮັບເງິຍຂອງທ້ອງ
ແບບຄູ່ປຸ່ນໄນໂດຍວິທີໄດ້ກົງຫຼັງນີ້ ແມ້ກະຮ່າທັ້ງສໍາຫຼັບທ່ານທີ່ໄຟເຫັນສ້າງບ້ານອອງ
ກົ່າວົງຈະຮູ້ສຶກຄົງອຸປະຮຣຄັດກຳລ່ວງໄດ້ເມື່ອແວ່ເຢືອນໄອນ້ໜ້າ ກັດຕາຄາ ຢ້ອງ
ໂຮງແນນແບບຄູ່ປຸ່ນ ອຸປະຮຣຄ່າເລຳນີ້ໄຟເກີດຂຶ້ນສໍາຫຼັບປັ້ງເຈັກບຸກຄລຜູ້ຮັກສັນໂໂຊ
ເພົ່າເຫຼົດຕ້ອງຄວາມສຸຂສົບຍາຈາກອາຍອະຮຣມວິທຍາສາສົງ
ແລະຫຼຸບຕ້ວහັນໄປອໝູໂດຍເດືອຍວາຕາມທີ່ກ່ຽວຂ້ອງນັ້ນ ແຕ່ສໍາຫຼັບຍາຍທີ່
ມີຄຣອບຄຣວແລະອາສີຍອູ້ໃນຕົວເມືອນນີ້ໄຟເຈັນແຍ້ດ້ວຍລົງຈໍາເປັນສໍາຫຼັບ
ສົວລມັຍໃໝ່ ເປັນ ເຄືອງທ່ານພົມບຸນ ໄຟຟ້າ ແລະເຄືອງສຸຂກັນຫົວ ເພີ່ງ
ເພື່ອຈະໃໝ່ສົວລມັບຄູ່ປຸ່ນເທົ່ານັ້ນ ດັນພົມພັດນັ້ນມາຈາຈະຕ້ອງຄົດແລ້ວຄົດ
ອີກຈະຈະວາງໂທຮັພທີ່ໄວ້ທີ່ໄດ້ຈຶ່ງຈະຮູກຖານ້ອຍທີ່ສຸດ ອາຈະຊອນໄວ້ຫຼັງ
ບັນໄດ ຮ້ອບໄວ້ມຸນໜີ້ຂອງທາງເດີນ ຮ້ອບໄຟສ້າຍໄຟໄວ້ຫຼັງມ່ານບັງຫາ
ອໍຍ່າງໄຮກຕາມ ໄນວ່າເຂາຈະແສດງຄວາມໜາງດາລາຫ່າງຄົດສັກເພີ່ງໄຣ ເຮຍັງຮູ້
ສຶກຍູ້ຕ້ວັ້ນ ຄວາມພຍາຍານຂອງເຂາເປັນການກະທຳຂອງຄນປະສາກໄມ້ສູ້ຕີ ຈຸ້ຈີ
ແລະພົມພັດນັ້ນແລຍເກີດ ທັງນີ້ ເປັນພະເພົ່າເຫັນກັບແສງໄຟຟ້າຈຸນ
ກາພຫລອດໄຟເປົ່າ ສົ່ງສ່ອງຜ່ານໂຄມກລມຮຽມຄານ້ນຫຼູ່ງ່າຍ ແລະເປັນຮຽມ
ໜາດີມາກກວ່າຄວາມພຍາຍານອັນໄດທີ່ຈະຊອນເຮັນປົດບັງໄວ້ ເມື່ອເຮັນອອງ
ກາພໜັນບັນຫາຈັກໜ້າຕ່າງຮູກໄຟຍານພົບຄໍ່າ ແສງໄຟເສົ້າສ້ອຍຈາກຫຼຸດໄຟ

โดยเดียวให้ข่ายคานบ้านแบบเก่า ซึ่งส่องแสงสว่างผ่านกระดาษไขจีวิชาของบ้านนาหลังคาจาก ก็อาจเป็นภาพที่ดูงามได้มิใช่น้อย

อย่างไรก็ตาม ความยุ่งยากและขนาดอันเทอะทะของพัสดุลมไฟฟ้าก็ยังไม่เข้ากับห้องแบบญี่ปุ่นอยู่นั้นเอง สำหรับผู้มีครัวเรือนธรรมชาติที่ไม่ชอบพัสดุลมไฟฟ้าก็อาจไม่จำเป็นต้องจัดหามาใช้ แต่ในกรณีที่ธุรกิจของครอบครัวเกี่ยวข้องอยู่กับการให้ความสำราญแก่ลูกค้าในทุกร้อน ผู้เป็นเจ้าบ้านก็ไม่อาจจะตามใจรสนิยมของตนเองโดยปล่อยให้ผู้อื่นต้องทนร้อนอบอ้าวเพื่อนข้าพเจ้าคนหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของกัดอาหารจีนเชื้อカラคาเอ็น เป็นคนเดียวที่ต้องอย่างยิ่งยากในเชิงสถาปัตยกรรม เพื่อนข้าพเจ้าคนนี้ซึ่งซึ่งพัสดุลมไฟฟ้าจำนวนมาก และไม่ยอมใช้พัสดุลมไฟฟ้าในกัดอาหารของเขารอยนาน ในที่สุดเขาก็ต้องยอมตามใจลูกค้า เพราะต้องจดญกับเสียงพร่าเป็นจากลูกค้าทุกๆ ทุกร้อน

ข้าพเจ้าเองก็มีประสบการณ์คล้ายๆ กัน คือ เมื่อสองสามปีที่ผ่านมา
ข้าพเจ้าได้ใช้จ่ายเงินทองสิ้นเปลืองไปมาก many เกินฐานะเพื่อสร้างบ้านหลัง
หนึ่ง ข้าพเจ้าพิถีพิถันกับรายละเอียดทุกอย่าง และในทุกกรณีที่ต้องประสบ
ปัญหามิได้วางเว้น ตัวอย่างเช่น เรื่องการทำโภชี เพื่อความสุขยามข้าพเจ้า
หลักเลี้ยงการใช้กระจุก แต่ถ้าใช้กระดาษแต่อย่างเดียวจะก่อให้เกิดปัญหา
ด้านแสงสว่าง และความปลดปล่อย ข้าพเจ้าจึงตัดสินใจใช้กระดาษปิดหัน
ด้านใน และใช้กระจุกสำหรับด้านนอก ทั้งๆ ที่ไม่ได้ต้องการให้เป็นแบบนั้น
เลย วิธีนี้ทำให้ต้องใช้โภชีซึ่งหมายความว่าราคาก้อนสูงขึ้นไปอีก
ขนาดข้าพเจ้ายอมยุ่งยากถึงขั้นนี้ ผลของมันก็ใช่ว่าจะน่าเชื่อ叨ในใจกระไร
เลย ด้านนอกยังคงเป็นประตูกระจาดธรรมชาติของ สวนด้านใน ความ
นิ่มนวลของแสงสว่างจากกระดาษ ก็ถูกกระจุกที่รองรับอยู่ทำลายเสียหมด
สิ้น ในขณะนี้ข้าพเจ้ารู้สึกเสียใจที่ไม่ยอมใช้กระดาษเสียตังแต่ต้น เราอาจจะ

เห็นเป็นเรื่องขันค้างเป็นบ้านของคนอื่น แต่เราจะยอมรับความพ่ายแพ้ของเรางอก็ต่อเมื่อได้ทดลองกลวิธีต่างๆมาแล้วเท่านั้น

จากนั้นก็มีปัญหาการให้แสงสว่างแก่ตัวบ้าน ในระยะนี้นั่นเริ่มน้ำโอมไฟหลายชนิดของการทดลอง ซึ่งถูกออกแบบไว้ใช้กับบ้านแบบญี่ปุ่นโดยเฉพาะ เช่น โคมไฟที่มีรูปร่างตามแบบเกียงตั้งพื้นแบบโบราณ ไฟเพดาน เชิงเทียน ฯลฯ. แต่ข้าพเจ้าไม่มีใจชอบสิ่งของพวกนี้แม้แต่น้อย ข้าพเจ้าจึงเดินทางโอมไฟโบราณตามร้านขายของเก่า แล้วนำมาริดหอลดไฟเสีย

สิ่งที่ทำให้ข้าพเจ้าต้องใช้สติปัญญาเต็มที่คือ ระบบทำความอบอุ่นไม่มีเตาผิงไฟใดที่สมชื่อจะคุณภาพเจ้าในห้องแบบญี่ปุ่นได้เลย เตาผิงที่ใช้กําชแพดเลียงสนั่นรบกวนแก้วหู ยิ่งถ้าไม่มีปล่องไฟด้วยแล้ว ก็มีแต่จะทำให้ปวดศีรษะได้ในบัดดล ส่วนเตาผิงไฟฟ้าถึงแม้จะไม่มีปัญหาดังกล่าวแต่ก็คุณ่าเกลียดพอๆกับเตาอื่นๆทั้งหมด ทางออกทางหนึ่ง คือ การแต่งตู้เก็บถ้วยชามด้วยเครื่องทำความอบอุ่นที่ใช้ในรถราง อย่างไรก็ตาม เมื่อไม่มีแสงแดดเรื่อยๆจากต่างไฟครุภุ่น บรรยายกาศอันน่ารื่นรมย์ของฤดูหนาวก็จะต้องสูญเสียไปพร้อมๆกับความน่าอกรมย์ของการที่ครอบครัวอยู่กันพร้อมหน้ารอบเตาผิง วิธีที่ดีที่สุดที่ข้าพเจ้าคิดได้คือ การก่อเตาผังคิดตามแบบบ้านนาในสมัยโบราณ ภายใต้เตาผิงข้าพเจ้าติดตั้งเตาไฟฟ้าซึ่งใช้ประโยชน์ได้ดีทั้งสำหรับต้มน้ำร้อนชงชา และให้ความอบอุ่นแก่ตัวบ้าน ถึงแม้ราคาจะแพง แต่เมื่อมองในแง่ความสวยงามแล้ว นับว่าความพยายามหนนี้เป็นความสำเร็จขั้นหนึ่งของข้าพเจ้าที่เดียว

หลังจากที่ประสบความสำเร็จพอควรในการติดตั้งเครื่องทำความอบอุ่น ข้าพเจ้ายังต้องเผชิญหน้ากับปัญหาห้องอาบน้ำและห้องสุขาอีก เพื่อนที่ไคราคุเอ็นไม่ยอมใช้กระเบื้องปูอ่างน้ำ และบริเวณที่อาบน้ำ จึงสร้างห้องน้ำสำหรับรับแขกโดยใช้ไม้ทั้งหมด แนะนำกระเบื้องย้อมจะช่วยประหยัดและ

เหมาะกับประโยชน์ใช้สอยมากกว่า แต่ถ้าเดิน เสาและผังกรุไม้ ล้วนแต่ เป็นไม้ญี่ปุ่นอย่างดี การใช้กระเบื้องที่ส่งประกายแพร่ระบาดกับส่วนประกอบ อื่น ย่อมจะทำลายความงามของห้องไปเสีย ขณะที่ทุกอย่างยังใหม่อยู่ ห้อง ก็อาจดูไม่น่าเกลียดนัก แต่เมื่อเวลาผ่านไปความงามของลายไม้จะ ปรากฏขัดขึ้นบนแผ่นกระดานและตามเสา แบบกระเบื้องแพร่ระบาดนั้นดูจะผิด ที่พิเศษทางพอ ๆ กับการปะແผ่นไม้ไผ่ลักษณะคล้ายนี้มีธรรมชาติ อย่างไรก็ ตาม ในกรณีห้องอบาน้ำเราราจจะลละประโยชน์ใช้สอยเพื่อรักนิยมอันดีได้ บ้าง แต่สำหรับห้องสุขาเน้น ยังมีปัญหาจุกจิกน่ารำคาญใจอีกในน้อย

¶ ครั้งที่มีคนนำชุดห้องสุขาเก่าๆ ที่มีแสงสว่างและสะอาดหมดจด ตามวัดในเมืองนาราหรือเกียวโต ข้าพเจ้าจะรู้สึกประทับใจในคุณลักษณะ เนพาะของสถาปัตยกรรมญี่ปุ่น ห้องรับแขกอาจมีมนต์เสน่ห์ แต่ห้องสุขา ญี่ปุ่นเป็นที่สงบแห่งจิตวิญญาณโดยแท้ ห้องสุขาไม่จะตึงอยู่ห่างออกไปจาก ตัวเรือนใหญ่ ตรงสุดทางเดิน ในหมู่ไม้ซึ่งตอบ蛟ไปด้วยกลิ่นใบไม้และ หญ้ามอส ภาษาหนึ่นไม่เพียงพอที่จะพรรณนาความรู้สึกที่ได้มีอ่อนน้อมยุ่งท่าม กกลางแสงสว่าง อิ่มอาบในแสงรื่องร่องที่สะท้อนจากไฟจี รู้สึกเพลิดเพลินใน ห้องสมุดหรือเพียงแต่เหมือนมองออกไปนอกสวน นักประพันธ์ชื่อันสุมะ ไซเซกิอีกว่า การไปห้องสุขากลับเป็นความสุขอันใหญ่หลวง และเรียกประ ศบทกรณีนี้ว่า “ความรื่นรมย์ทางสรีระ” แน่นอนที่เดียวไม่มีที่อื่นใดเหมาะสม แก่การเสวยสุขดังกล่าวมากกว่าห้องสุขายญี่ปุ่น ซึ่งถูกห้อมล้อมไปด้วยผ้าผนัง อันสงบนัยและเป็นไม้ที่เขียนลายลงตาม มีห้องพ้าสีครามให้เขียน อีกห้องใบไม้ลี เชิญให้มีymong

ดังได้กล่าวมาแล้ว มีเงื่อนไขสำคัญหลายประการที่ช่วยเสริมความงาม ให้กับห้องสุขายญี่ปุ่น กล่าวคือ ความมีดีสว่างในระดับหนึ่ง ความสะอาด

ทมดจด และความเจียบสังคัดจนได้ยินแม้แต่เสียงหึ่งของยุง ข้าพเจ้าขอบฟังเสียงฝนตกแผ่นเบาเมื่ออยู่ในห้องสุขา โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าเป็นห้องสุขาในถันคนโต ซึ่งมีหน้าต่างแคบๆ หอดイヤวลดอคระดับพื้น ณ ที่นั้นจะได้ยินเสียงหมายดฝนอย่างใกล้ชิดลึกซึ้ง ฝนที่กำลังตกจากชายคา และเหล่ารุกขชาติ กำลังเขมชาบลงดินขณะผ่านฐานโคมศิลา นำความชุ่มชื้นแก่ทัญญามอสซึ่งขันอยู่ระหว่างก้อนหินทางเดิน ยิ่งไปกว่านั้น ห้องสุขาถูกปูนยังเป็นที่เวเศษ สุดสำหรับฟังเสียงร้องของเหล่ากุมринหรือบทเพลงแห่งมวลวิหาร การขมจันทร์ หรือเพลิดเพลินกับจังหวะอันจับใจของกุถุกາลที่แปรเปลี่ยนไป ข้าพเจ้าสันนิษฐานว่า ณ ที่นี้เองที่กิริไยกุแต่โบราณเกิดแรงบันดาลใจสำหรับบทกลอนของท่าน แน่นอนที่เดียวเราอาจอ้างได้อย่างมีเหตุผลว่า ห้องสุขา เป็นสิ่งก่อสร้างที่ให้อารมณ์อันสุนทรีย์ที่สุดในบรรดาสถาปัตยกรรมญี่ปุ่น

บรรพบุรุษของเราผู้สร้างบทกวีจากทุกสิ่งในชีวิตได้เปลี่ยนแปลงห้องซึ่งครัวกับว่าจะสะอาดน้อยที่สุดในบ้านให้เป็นเลิศทางความงาม เดิมไปด้วยความสัมพันธ์ใกล้ชิดอบอุ่นกับความงามตามธรรมชาติ เมื่อเปรียบกับชาวตะวันตกผู้เห็นว่า ห้องสุขาไม่สะอาดเป็นอย่างยิ่ง ขนาดถึงกับจะวันไม่กล้าถึงในบทสนทนาอันสุภาพ ข้าพเจ้าเห็นว่าชาวญี่ปุ่นมีเหตุผลกว่ามาก อิกทึ้งมีรสนิยมที่เหนือกว่ายิ่งไม่ต้องสงสัย ข้าพเจ้าต้องยอมรับว่า ไม่มีสักสิ่งใดที่ต้องใช้ห้องสุขาญี่ปุ่นในยามค่ำคืน เพราะอยู่ห่างจากตัวเรือนใหญ่ อิกทึ้งในทุกหนานางผู้ใช้จะมีทางเป็นหวัดได้ง่าย กระนั้นก็ต้องกิจ เรียกวิเคราะยกล่าวไว้ว่า “ความส่งงานนั้นเย็นยะเยือก” เป็นการตีที่ห้องสุขาจะเย็นยะเยือกเหมือนอยู่ห่างกลางธรรมชาติ ส่วนห้องสุขาแบบตะวันตกที่ร้อนอบอ้าวในโรงแรมนั้นไม่น่ารื่นรมย์เป็นที่สุด

ไม่ว่าใครก็ตามที่นิยมชมชอบสถาปัตยกรรมแบบโบราณ ย่อมเห็นพ้องต้องกันว่า ห้องสุขาญี่ปุ่นเป็นสิ่งก่อสร้างอันสมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ถึง

แม้ว่าห้องสุขาอยู่บ้านจะมีข้อได้เปรียบมากmany เมื่ออยู่ในสถานที่กว้างขวาง เช่น วัดวาอาราม ซึ่งมีผู้คนอาศัยอยู่น้อย และต่างคนต่างช่วยกันดูแลรักษา ความสะอาด แต่ในการถีบ้านพักที่อยู่อาศัยธรรมชาติแล้วไม่ใช่ของง่ายที่จะรักษาให้สะอาดอยู่เสมอ ไม่ว่าจะเพียรทำความสะอาดหรือหมั่นเช็ดถูลักษณะยังไง ก็คงจะมีความสกปรกจะยังปรากฏให้เห็นอยู่บ่อยครั้ง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ตามพื้นไม้ หรือบนเดื่อติดามิ ในการถีบัน้ำก็เช่นกัน การติดตั้งสุขภัณฑ์สมัยใหม่ เช่น การใช้กระเบื้อง และล้วนลักษณะที่ควรช่วยให้ถูกสุขลักษณะและมีประสิทธิภาพสูงกว่า ถึงแม้ว่าจะทำลายรสนิยมอันดี หรือห่างไกลความงามตามธรรมชาติ จำแสงอันเจิดจ้าซึ่งสหัสันจากฝาผนังขาวโพลนทึ่งสีด้าน หาได้ช่วยให้เขินชมกับ “ความรื่นรมย์ทางสรีระ” ดังที่โซเชกิ เศยก่อไว้ใน แน่นอนเราปฏิเสธไม่ได้ว่าห้องสุหานั้นความสะอาดหมดจดทุกซอกทุกมุม แต่มีความจำเป็นอันใดเล่าที่ต้องมีแสงเจิดจัคโดยเดือนให้สำนึกถึงร่างกายของเราอยู่ตลอดเวลา หญิงงามนั้นไม่ว่าผิวพรรณจะจะมุดผ่อง สักปานใด ย่อมเป็นการไม่สมควรที่จะ露出จะแสดงจะเปิดเผยให้所有人 ได้มีแต่จะปลูกความนิสิตอันยิ่งแจ่มชัดในสิ่งที่แฉให้เห็น ณ ที่นั้น การแยกและความสะอาดจากความไม่สะอาด ควรปล่อยให้เลือนลงด้วยเมฆหมอก นาบดบังเป็นดีที่สุด

ถึงแม้ข้าพเจ้าจะติดตั้งสุขภัณฑ์สมัยใหม่ในบ้านที่ข้าพเจ้าสร้างเอง แต่อย่างน้อยข้าพเจ้าก็หลีกเลี่ยงการใช้กระเบื้อง โดยปูพื้นด้วยไม้การบูร แทน ข้าพเจ้าพยายามสร้างบรรยากาศแบบญี่ปุ่นถึงขนาดนั้น แต่ในที่สุดก็รู้สึกถื้นหวังเมื่อต้องประสบปัญหาที่ตัววัสดุที่ใช้ทำเครื่องสุขภัณฑ์นั้นเอง

ดังที่ทุกคนทราบดีอยู่แล้วล้วนซึ้งโครงการทำด้วยการเบื้องสืขาวบริสุทธิ์ ส่วนด้านซึ้งทำด้วยโฉะจะหัตถ้อนแสงเป็นประกาย ถ้าข้าพเจ้าสามารถกับบันดาลสิ่งต่างๆให้เป็นไปตามใจปรากรนั้นแล้ว ข้าพเจ้านี้ก็อย่างได้เครื่องสุขภัณฑ์ทั้งสำหรับหญิงและชายที่ทำด้วยไม้ ถ้าได้มั่งครองสักดิจจะเป็นดีที่สุด หรือแม้แต่ไม่ดามสภาพธรรมชาติซึ่งสีจะเข้มข้น ลายไม้จะประภูมีขัดขืนเป็นลำดับตามกาลเวลาที่ผ่านไป ก็สามารถสร้างพลังอันเล็กกลับที่ทำให้มนุษย์รู้สึกสงบนุ่มนวลได้ เครื่องสุขภัณฑ์อันยอดเยี่ยมที่สุดเท่านั้นจะเป็นที่ถ่ายปัลลาระทำเป็นรูปคอกมอร์นิงกลอร์* และมีก้านซึ่ดาร์วางอยู่เต็ม เพาะดูรื่นรมย์นัยน์ตาและไม่เกิดเสียงเลย ข้าพเจ้าเองไม่อาจใช้จ่ายฟุ่มเฟือยตามใจตนเองได้ถึงขนาดนั้น แต่อย่างน้อยก็ยังหวังที่จะมีเครื่องสุขภัณฑ์ที่รูปแบบภายนอกกฎใจ ข้าพเจ้าแล้วดัดแปลงกลไกซึ่กโครงการภายนตามแบบอย่างมาตรฐาน แต่ราคาก่าสั่งทำเป็นพิเศษคงจะแพงจิบลิวจนข้าพเจ้าต้องลงทะเบียนคิดนั้นไป ใช่ว่าข้าพเจ้ารังเกียจความสะอาดสบายนจากอารยธรรมสมัยใหม่ ไม่ว่าจะเป็นไฟฟ้า เครื่องทำความอบอุ่น หรือห้องสุขา ข้าพเจ้าเพียงแต่สงสัยว่า ทำไม่เราไม่ออกแบบสิ่งเหล่านี้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมสมกับนิสัย และรสนิยมของเราเองให้มากกว่านี้

*ที่บ้านจะทำด้วยเครื่องเคลื่อนดินเผาตามประเพณีนิยมของญี่ปุ่น มีรูปลักษณะปากผายกันสองเหมือนหอกกำปองของไทย และเหมือนหอกมอร์นิงกลอร์ของญี่ปุ่น รายละเอียดเพิ่มเติมได้ใน Edward S. Morse, *Japanese Homes and Their Surroundings* (Tokyo: Charles E. Tuttle Company, Inc., 1982), หน้า 228 และหน้า 230. (ผู้แปลขอขอบคุณคุณนันทน์ ทิฤษรัตน์ทันท์ ที่กรุณาหาเอกสารอ้างอิงให้)

กิโมโน แสงสลับ และร่มกระดาษ

จะต้านทานกระแสอารยธรรมตะวันตกอันเจิดจ้าได้หรือ

คอมไฟฟ้าที่ทำเป็นแบบโคมกระดาษตั้ง โถะสมัยโบราณที่กำลังเป็นที่นิยมอยู่นี้ ข้าพเจ้าเห็นว่ามาจากการหวนกลับมาสำนึกรถึงความนุ่มนวลอ่อนโยนของกระดาษ ซึ่งเป็นคุณสมบัติที่คนได้ลืมไปพักหนึ่ง การรื้อฟื้นความนิยมนี้ขึ้นมาใหม่เป็นข้อสนับสนุนความเห็นของเราว่า วัสดุที่เป็นกระดาษเหมาะกับบ้านญี่ปุ่นมากกว่าแก้ว แต่นอกจากโคมไฟฟ้าแล้วก็ยังไม่มีสุภภัณฑ์หรือเครื่องทำความสะอาดอุ่นซึ่งเสริมรสนิยมที่ต้องการสู่ห้องตลาดเลย ระบบทำความสะอาดอุ่นอย่างของข้าพเจ้าที่ติดตั้งเตาไฟฟ้าในเตาผิงได้ดันดูเหมือนเป็นทางออกที่ดีที่สุด แต่ก็ยังไม่มีเครกล้าล่องผลิตเครื่องใช้ง่ายๆ แบบนี้ออกสู่ตลาดเลย (ถึงแม้จะมีอีบาริไฟฟ้า แต่ก็ให้ความอบอุ่นไม่มากไปกว่าอีบาริใช้ถ่านธรรมชาติ) พวกรเครื่องใช้ที่ทำสำเร็จรูปไข่ได้ทันทีมีแต่พวกเตาไฟแบบตะวันตกที่ดูไม่น่าพิสมัยแม้แต่น้อย

มีคนจำนวนมากเห็นว่า การเล่นสำนวนเอาเรื่องรสนิยมต่างๆมาอ้างในส่วนที่เกี่ยวกับสิ่งจำเป็นพื้นฐานของชีวิตเป็นความฟุ่มเฟือยที่ไร้สาระ ทราบเท่าที่บ้านคุ้มกันความหนาเหนียว และอาหารซ้ายประจำทั้งความทิ่วหูร่ำของสิ่งเหล่านี้ก็ไม่สำคัญกระไรนัก จริงอยู่กระทั้งภาษาซึ่งผู้เคร่งศิลป์ยังรู้สึกได้ถึงความหนาในวันที่พิมพ์ตอก และถ้าบังเอิญมีเตาผิงอยู่ข้างหน้าก็คงยกที่ปฏิเสธไม่ใช้ประโยชน์จากมันได้ ก็แม้ความน่าซึ้งของเตาผิงอาจสวยงามตรึงเส้นหัวใจวันนั้นจนลืม แต่โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเวลาเช่นนี้ข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่า การรับร้อนสุนทรีย์ของชาตะวันของจะแตกต่างไปสักเพียงใด หากชาตะวันของได้พัฒนาวิทยาศาสตร์ของเราง สมมติว่าเราพัฒนาวิชาฟิสิกส์และเคมีของเราง เทคโนโลยีและอุตสาหกรรมทั้งหลายที่พัฒนามากจากความรู้เหล่านี้ย่อมจะมีรูปโฉมที่แตกต่างออกไปอย่างแน่นอน เครื่องมือเครื่องใช้ประโยชน์ทั้งหลาย ยารักษารोคร และผลผลิตจากศิลป อุตสาหกรรมของเราจะไม่เข้ากับนิสัยประจำติดของเรามากกว่าที่เป็นอยู่

ในปัจจุบันจะหรือ ที่จริงแล้วมโนทัศน์ของเราก็เทียบกับวิชาพิลิกส์และกฎหมายที่ทางคณีนั้นเอง ย่อมจะแตกต่างจากของชาวตะวันตกเป็นแน่แท้ ข้อเท็จจริงที่เราถูกสอนมาเกี่ยวกับธรรมชาติและหน้าที่ของแตง กระแฟไฟฟ้า และอุตสาหกรรมจะปรากฏในรูปโฉนที่ต่างออกไปจากของตะวันตก

แน่นอน ข้าพเจ้าเพียงแต่ปรนเปรอใจตนเองด้วยความคิดเรื่อยเปื่อย ข้าพเจ้าไม่รู้เรื่องราวทางวิทยาศาสตร์เลยแม้แต่น้อย เพียงแต่ว่าถ้าเราได้คิดค้นประดิษฐ์เครื่องใช้ไม้ล้อยประจำวันโดยตัวของเราเอง ถึงเหล่านี้ย่อมมีอิทธิพลอันลึกซึ้งต่อวิถีการดำรงชีวิตในแต่ละวัน รวมไปถึงอิทธิพลต่อการปกครอง ศาสนา ศิลปะ และธุรกิจทั้งหลายด้วย แม้นว่าเป็นได้อย่างที่ข้าพเจ้าคิด ชาวตะวันออกสามารถบุกเบิกโลกแห่งเทคโนโลยีซึ่งเป็นแบบฉบับ ของตนเองได้อย่างเต็มที่

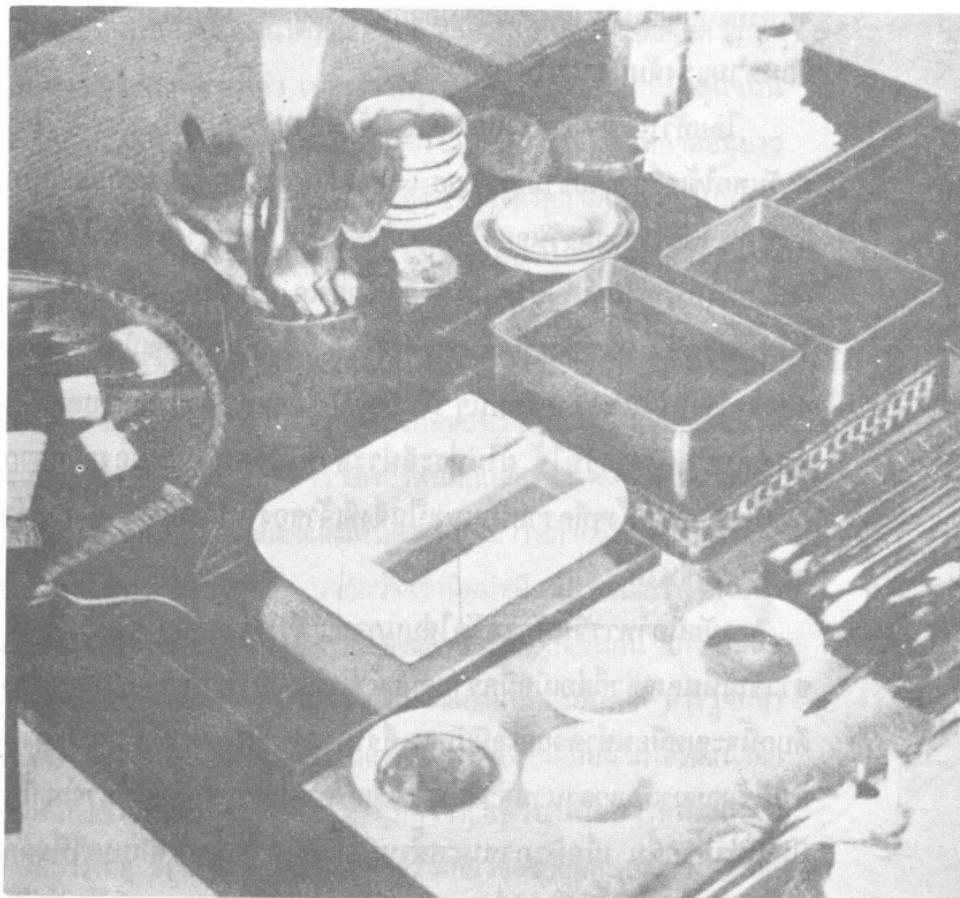
ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างเช่นๆ ให้ด้วย เพื่อสนับสนุนความเห็นดังกล่าว ข้างต้น ก็คือ เมื่อไม่นานมานี้ข้าพเจ้าเขียนบทความลงนิตยสารฉบับหนึ่ง เปรียบเทียบผู้กันกับปากกาหมึกซึ่น ในบทความนี้ข้าพเจ้าตั้งข้อสังเกตว่า ถ้าชาวจีนหรือญี่ปุ่นโบราณเป็นผู้คิดประดิษฐ์ปากกาหมึกซึ่น เครื่องเขียนขึ้นนี้คงต้องมีผู้อยู่ตรงปลายเหมือนผู้กัน น้ำหมึกที่ใช้ก็จะไม่ออกสี น้ำเงินอย่างที่เป็นอยู่ แต่คงเป็นสีดำอย่างหมึกอินเดียน หมึกคงจะทำให้ไหลจากด้านไปยังปลายฟู่ ถ้าเครื่องมือที่ใช้เขียนมีลักษณะต่างๆ กัน เราจะพบว่าการเขียนบนกระดาษแบบตะวันตกจะเป็นการไม่สะดวก แต่กระดาษที่คล้ายกระดาษญี่ปุ่นถึงแม้จะผลิตที่ละมากๆ จะเป็นที่ต้องการมากที่สุด ผลก็คือ น้ำหมึกและปากกาจากต่างประเทศจะไม่เป็นที่นิยมเท่าที่เป็นอยู่ ในขณะนี้ ข้ออกเดียวจะว่าจะเลิกใช้ระบบเขียนของเราระหวันไปใช้อักษรโน้มนuelle แทนจะจะไม่ครึกโครมขนาดนี้ คนญี่ปุ่นทั่วไปเองก็จะยังคงมีความรู้สึกผูกพันกับระบบเขียนแบบเก่า ยิ่งไปกว่านั้น ความคิดและวาระกรรมของ

เราคงจะไม่เลียนแบบตะวันตกอย่างที่เป็นอยู่แต่อ้าก้าวไปในดินแดนใหม่ ด้วยตนเอง เมื่อพิจารณาให้ถ่องแท้แล้ว เครื่องเขียนขึ้นลึกๆ ที่ไม่สักสำคัญ อะไร ได้มีอิทธิพลอย่างกว้างขวางแทบประมาณมิได้ต่อวัฒนธรรมของเรา

|| ตัวข้าพเจ้าก็ทราบดีเช่นเดียวกับคนอื่นๆ ว่า ที่กล้ามาทั้งหมดนี้เป็นเพียงความฝันลมๆ แฉ้งๆ ของนักประพันธ์คนหนึ่ง เมื่อเรามาใกล้ถึงเพียงนี้ แล้วย่อมจะหันหลังกลับไม่ได้ ข้าพเจ้าทราบดีว่าข้าพเจ้าเพียงแต่กำลังปั่น พิมพ์ทำกับตันเอง และเรียกร้องในสิ่งที่เป็นไปไม่ได้ อย่างไรก็ตาม หากมีผู้ใดรับฟังคำร้องครั้งคราวๆ ของข้าพเจ้าอย่างเป็นธรรม คงจะไม่เห็นเป็นสิ่งเสียหายที่จะได้ลองดูว่า เราซ่างโชคดายเสียนี่กระไรเมื่อเทียบกับชาติตะวันตก เราได้สูญเสียอะไรต่อมิอะไรไปมากเหลือเกิน ชาติตะวันตกได้ก้าวไปข้างหน้าอย่างมีระเบียบเป็นขั้นตอน ในขณะที่เราต้องแขกหน้ากับอารยธรรมที่เจริญกว่า และได้สูญเสียความต่อต้านพันธุ์ไป ข้าพเจ้าเห็นว่าความผิดพลาด ล้ำากล้ำานที่ได้เกิดขึ้นพระการรับวัฒนธรรมตะวันตกมานี้มีเหลือค่านับ จริงอยู่ถ้าเราถูกปล่อยให้อยู่ตามลำพัง เราอาจไม่ก้าวหน้าทางวัฒน์มากกว่าที่เราเคยเป็นอยู่เมื่อห้าร้อยปีที่แล้วมาเท่าไนก บัดซุบันนี้ชีวิตชนบทในประเทศอินเดียและจันยังคงลักษณะเดิมที่เคยเป็นอยู่ตั้งแต่สมัยพุทธเจ้าหรือซึ่งอย่างต่างชีวิตอยู่ แต่เราก็อาจดำเนินไปในพิศทางที่เหมาะสมกับเราเท่านั้น เราอาจจะก้าวไปข้างหน้าอย่างเชื่องช้ามาก แต่ก็ใช่ว่า จะเป็นไปไม่ได้ที่วันหนึ่งเราจะคิดสร้างสิ่งประดิษฐ์ที่ใช้แทนรถราง วิทยุ หรือเครื่องบิน เราจะได้ไม่ต้องพยายามเครื่องใช้ของผู้อื่น แต่มีเครื่องมือเครื่องใช้อันเหมาะสมกับเราจากวัฒนธรรมที่เป็นของเราแท้ๆ

ถ้าเพียงแต่ลองเทียบเคียงดูระหว่างภาพนิทรรศจากสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศสและเยอรมัน ท่านจะพบว่า มีความแตกต่างในวิธีการให้แสงและเสียงย่างเห็นได้ชัด เพียงแต่ภาพบนจอมภาพนิทรรศท่านนั้นก็แสดงถึงความแตกต่างในลักษณะประจำชาติได้อย่างชัดแจ้ง ทั้งนี้โดยไม่ต้องกล่าวถึงการแสดงหรือแม้แต่บทภาพนิทรรศ ถ้าความแตกต่างในลักษณะประจำชาติปรากฏชัดถึงเพียงนี้ในขณะที่ทั้งสหรัฐอเมริกา ฝรั่งเศส และเยอรมัน ใช้เครื่องมือในการถ่ายทำ สารเคมีต่างๆ และแม้กระทั้งพิล์มชนิดเดียวกัน แล้วถ้าหากมีเทคโนโลยีการถ่ายภาพ ซึ่งเป็นแบบฉบับของเราร่องเล่า เทคโนโลยีนั้นจะยังเหมาะสมกับผู้บรรยาย รูปลักษณ์แห่งใบหน้า ภูมิอากาศ และภูมิประเทศของเรางามเพียงใด หากว่าเราได้ประดิษฐ์คิดค้นเครื่องเล่นจำเสียงและวิทยุของเราร่องมือเหล่านั้นคงจะถ่ายทอดลักษณะพิเศษของเสียงร้องและดนตรีของเราได้อย่างถูกต้องมากขึ้น โดยเนื้อแท้แล้วคนตระรัญปุ่นเป็นคนตระรัญ ความสงบและเป็นสำนึกระบุรุษาก เมื่ออัดเสียงหรือขยายเสียงโดยใช้เครื่องลำโพง มนตร์เสน่ห์ส่วนใหญ่ก็จะสูญหายไป ในการสนทนาก็เช่นเดียวกัน เราขอเสียงอันนุ่มนวล การใช้ภาษาที่ไม่โใจแจ้งจนเกินไป และที่สำคัญที่สุดคือการเว้นจังหวะอันเหมาะสม แต่เครื่องเล่นจำเสียงและวิทยุได้ทำลายชีวิตชีวาวงช่วงตอนแห่งความเงียบเหล่านี้เสียลื้น เมื่อการณ์เป็นดังนี้ เราจึงบิดเบือนศิลปะให้ผิดเพี้ยนไปเพื่อพยายามให้เข้ากับเครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือเหล่านี้เป็นประดิษฐ์กรรมของชาติวันตก จึงเป็นธรรมดาวุญ เองที่จะเหมาะสมกับศิลปะตะวันตก ด้วยเหตุนี้เครื่องมือของตะวันตกจึงทำให้ศิลปะของเรารอยู่ในสภาพที่ด้อยคุณค่าลงมา

พู่กันและหมึกดำ เครื่องเขียนประจําวันในอดีต
กำลังจะกลายเป็นอดีตไป

กามความเข้าใจของข้าพเจ้า ชาวจีนเป็นผู้รู้จักคิดทำการด้วยขั้นใช้เป็นชาติแรก กระดาษแบบวันตกนั้นไม่มีความหมายอะไรเล็กซึ่งสำหรับเรานอกเหนือจากการเป็นวัสดุสำหรับใช้ในการขัดเขียน ในขณะที่เนื้อกระดาษแบบจีนหรือแบบญี่ปุ่นให้ความรู้สึกอันสงบ อบอุ่น และละมุนละไม แม้กระหังสีขาวนั้นก็ยังไม่เหมือนกัน กระดาษแบบวันตกไม่เชื่อมซาบแสงสว่าง ในขณะที่กระดาษของเรายังให้ความรู้สึกว่ามีแสงอ่อนอาบ โอบอุ้มความละมุนของแสงอยู่ในตัวรากับผ้าอันนุ่มละไมของพิมพ์แรกๆ กระดาษแบบจีนหรือแบบญี่ปุ่นนั้นไม่เกิดเสียงเมื่อถูกพับหรือถูกขี้ แต่กลับเงียบสงบโอนอ่อนตามแรงสัมผัสร้าวไปไม้

โดยท้าไปแล้ว เราไม่นิยมเครื่องใช้ในบ้านที่ทอประกายแวงวัน ชาติวันตกใช้เครื่องถ้วยชามที่ทำด้วย เงิน เหล็ก และนิกเกิล โดยนิยมขัดให้แวงวาว แต่เราชาวตะวันออกไม่นิยมทำเป็นน้ำ ถึงแม้บางครั้งเราใช้โลหะเงินสำหรับทำกาน้ำชา ขาดและถ้วยเหล้าสาเก เราไม่นิยมขัดให้ชั้นเงาในทางตรงกันข้ามเราจะเริ่มเห็นคุณค่าของภาชนะเหล่านี้ต่อเมื่อความแวงวับจากหายไป และคราบสีหม่นๆ เริ่มปรากฏขึ้นแทน เจ้าบ้านก็อบทุกท่านต้องเคยคำนินล่าวรับใช้ ผู้ไม่ประเสริฐสาที่ไปขัดคราบหมอนอกจากภาชนะดังกล่าวทั้งๆที่คราบนั้นเองเป็นสิ่งที่เจ้าของไฟใจรออยู่เป็นนานกว่าจะปรากฏขึ้นได้

สมัยนี้อาหารจีนมักถูกจัดใส่บนภาชนะที่ทำด้วยดิบุก ซึ่งเป็นวัสดุที่ชาวจีนเห็นคุณค่ามากที่สุดเมื่อพิราบจับแล้ว ขณะที่ยังใหม่มอยู่ภาชนะทำด้วยดิบุกนี้จะถูกเหมือนทำด้วยยะลูมีเนียม ซึ่งไม่คงทนจะดุด้านัก แต่เมื่อผ่านการใช้สอยมาเป็นเวลานานความคงทนแห่งอายุใช้งานจะช่วยให้ภาชนะนั้นมีคุณค่ามากขึ้น เมื่อผ้าภาชนะคล้ำหมองลง ลุยเย็นจากบทกรีที่ถลกเสลาลงบนภาชนะจะเป็นเครื่องเสริมแต่งภาชนะให้งามสมบูรณ์เป็นอันดับ

สุดท้าย ฝีมือของชาวจีนได้ทำให้โลหะที่แวดล้อมไว้ค่าน้ำกลาโหมเป็นสิ่งของทรงค่าสักงานลึกซึ้งพอๆ กับเครื่องดินเผาสีแดงไม่ซักเท่าอันเป็นผลงานชิ้นเอกของพากเขานั้นทีเดียว

นอกจากนี้ ชาวจีนยังนิยมหยก หยกเป็นก้อนหินอันน่าพิศวงซึ่งทองแดงชุน ๆ รวมกับว่าบรรยายการแห่งการเวลาบันศตวรรษซึ่งได้อัดตัวกันแน่นคออย่างคล้ายออกสู่อดีตการล้ออันไกลโพ้นล้ำลึก ไม่ใช่เรขาศาสตร์วันออกเท่านั้นหรือที่เข้าถึงมนตร์เส้นที่แห่งทิbinมีค่านี้ เราเองก็บอกไม่ได้ว่าเหตุใดเราจึงนิยมหินนี้นัก หยกนั้นไม่ทองแดงแจ่มจรัสแบบหับทิbinหรือมรกต อีกทั้งไร้แสงแวงวับแบบเพชรล้ำค่า เราถ้าได้แต่เพียงว่า เมื่อเราเห็นผิวสุ่นๆ นั้น เรารู้สึกถึงเอกลักษณ์แห่งความเป็นจีน รวมกับว่าเราเห็นอดีตการล้ออันยาวนานของชาวจีนในสิ่งที่ของหยกนั้นเอง เราจึงลงความเห็นว่า เป็นการเหมาะสมเสียนีกระไรที่ชาวจีนจะนิยมชูขอบพื้นผิวและเงาสลับในรูปถักรักษ์ตั้งกล่าว

ในการนิรัตนมณฑ์ทั้งหลายก็เช่นกัน เมื่อไม่นานมานี้มีการนำรัตนมณฑ์นานาชนิดจากประเทศจีนเข้ามายังประเทศไทยของเรา แต่รัตนมณฑ์เหล่านี้นิสัยเป็นประกายแวงวับเกินไป เราเองมิรัตนมณฑ์นานาชนิดมาแต่โบราณ แต่เรามักทำให้รัตนมณฑ์ใสสะอาดและเพิ่มความสุ่นเมว่าให้มากขึ้น ที่จริงแล้วเรา尼ยมรัตนมณฑ์ที่ “ไม่บริสุทธิ์” มากกว่า เรายินดีที่มีรากผักชีพадไปมาในเนื้อหินมีค่าเหล่านี้ แม้ในกรณีของแก้วประดิษฐ์ก็เช่นกัน แก้วจีนเนื้อต้านนิกลัคเตียงกับหยกและหินโมรามากกว่าแก้วแบบตะวันตก การรู้จักทำแก้วในโลกตะวันออกมีมาแต่โบราณกาลแล้ว แต่งานฝีมือนี้ไม่ได้พัฒนาไปอย่างที่เกิดขึ้นในโลกตะวันตก ทั้งๆ ที่การทำเครื่องดินเผาได้พัฒนาไปอย่างกว้างไกล ข้อเท็จจริงนี้ย่อหนังส่วนเกี่ยวข้องกับลักษณะประจាតของเรามากเป็นแน่แท้ เรายังได้รังเกียจทุกสิ่งที่ท袍ประกายแวงวับ แต่เราระบุ

นิยมความเรื่องรองอันเล็กจ้ามากกว่าความเจิดจ้าอันผิดแผก ไม่ว่าจะเป็นรัตโนมูลหรือลิ่งประดิษฐ์โดยฝีมือมนุษย์ เรายօใจแสงที่มา ซึ่งบ่งบอกถึงความสุกใส่จากความเก่าแก่

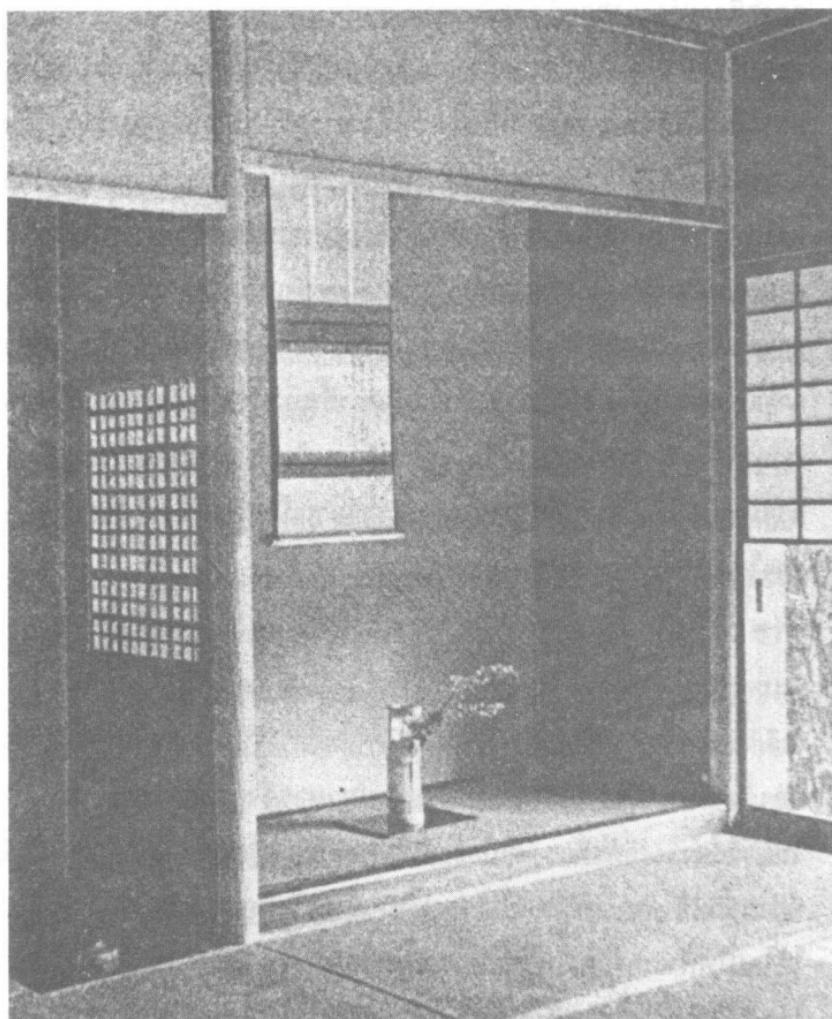
“ความสุกใส่จากความเก่าแก่” นี้ก็มีใช่อะไรอื่นนอกจากประกายกระดำรงค์ด่างนั้นเอง ทั้งในภาษาจีนและญี่ปุ่น คำว่า “ประกายกระดำรงค์ด่าง” นี้หมายถึง การขึ้นทางที่เกิดจากการถูกกลั้มผัลศรั้งแล้วครั้งเล่า จนกลายเป็นความเปล่งปลั้งสุกใสอันเกิดจากน้ำมันเชิงชีวน้ำเข้าไปในเนื้อตุ่กที่ผ่านการจับต้องใช้ 솜oy นานนานปี “ประกาย” ที่ว่านี้ก็คือคราบนั้นเอง ถ้า “ความส่งงานนั้นเย็นยะเยือก” จริงๆ ก็จากล่าวได้เช่นกันว่า ความส่งงานนั้นก็มีผลทินเปรอะเปื้อนด้วย เราไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ในองค์ประกอบแห่งความงามที่เราНИยมชมชอบนั้นมีความไม่สะอาดไม่ถูกสุขลักษณะแปบปนอยู่ด้วย ข้าพเจ้าคงถูกกล่าวหาว่ากำลังแก้ตัวหากข้าพเจ้าจะกล่าวว่า ชาตะวันตกพยาภยามแย่รอym ลทินของคราบสกปรกทุกแห่งแล้วทำลายให้หมดไป ในขณะที่ชาตะวันออกพยาภยามรักษาไว้และกลับเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดีเลิศ วิเศษยิ่ง อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะดีหรือ糟 เรายรักเครื่องใช้ที่มีร่องรอยแห่งคราบ เช่น 例外 อายุใช้สอย เรายรักสิลัมและประกายเรืองรองที่ทำให้ระลึกถึงอดีต古老 การได้อารียอยู่ท่ามกลางของเก่าในเรือนโบราณ เป็นที่มาแห่งความสงบดิษงบใจได้อย่างน่าพิศวงยิ่งนัก

ข้าพเจ้าคิดอยู่เสมอว่า โรงพยาบาลสำหรับคนญี่ปุ่นนั้นไม่จำต้องขาดสนับสนุนอย่างที่เป็นอยู่ ฝ่านังก์ดิ เครื่องแบบพนักงานก็ดิ เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ก็ดิ ควรใช้สิหม่นและเรียบกว่าที่เป็นอยู่ คนใช้จะพากผ่อนได้เต็มที่ดีกว่า เป็นแน่ หากได้นอนบนเสื่อติดมิห้อมล้อมไปด้วยฝ่านังสิทรัยในห้องแบบญี่ปุ่น เหตุผลหนึ่งที่ทำให้เราเกลียดการไปพบทันเดแพทย์คือเสียงกรีดเกร็ยวจากเครื่องกรอฟัน แต่ความเจิดจ้าแวงวับเกินความของแก้วและโลหะ

ต่างๆที่รายล้อมเรารอยู่ก็ทำให้น่าสะพิงกลัวได้พอกัน เมื่อตอนที่ข้าพเจ้ามีอาการเจ็บป่วยทางประสาทอย่างรุนแรงนั้นพอดีข้าพเจ้ามีปัญหาเกี่ยวกับพื้น มีคนแนะนำทันตแพทย์คนหนึ่งซึ่งเพ่งเดินทางกลับจากสหราชอาณาจักรร้อน ด้วยเครื่องมือทันสมัยล่าสุด แต่คุณสมบัติเหล่านี้กลับทำให้ข้าพเจ้าหาด หัวนพรัตน์เป็นอันมาก ข้าพเจ้าจึงเลือกไปพบทันตแพทย์รุ่นเก่าแก่ผู้เปิด สำนักงานในบ้านญี่ปุ่นโบราณ เป็นทันตแพทย์แบบที่พบเห็นในเมืองเล็กๆ ตามชนบท แน่นอนที่เครื่องมือแพทย์ที่โบราณคร่าวร่ายอมมีข้อเสีย แต่ถ้า การแพทย์สมัยใหม่ได้ถือกำเนิดและพัฒนาขึ้นมากวัยในประเทศไทยญี่ปุ่นเอง เราอาจประดิษฐ์เครื่องมือเครื่องใช้สำหรับคนป่วยซึ่งกลมกลืนกับสถาปัตยกรรมญี่ปุ่นได้ ในกรณีนี้อีกเช่นกันที่เรากลายเป็นผู้แพ้ เพราะการพยายามยึด ของใช้ที่มิได้มาจากการของของเราเอง

ปี

กัดดาการมีชื่อแห่งหนึ่งในกรุงเกียวโตซึ่งวันจิตะ แต่เดิมจุดเดิมๆ ใจ ของกัดดาการแห่งนี้คือห้องรับประทานอาหารซึ่งทุกห้องเคยใช้เตียงไข ให้ความสว่างแก่ตัวห้อง แต่เมื่อข้าพเจ้าไปที่กัดดาการแห่งนี้เมื่อฤดูใบไม้ผลิ ที่ผ่านมาหลังจากไม่ได้ไปเป็นเวลานาน ข้าพเจ้าพบว่าเจ้าของได้เปลี่ยนไป ใช้โคมไฟฟ้าแบบโคมโบราณแทนเตียงไขเสียแล้ว ข้าพเจ้าสอบถามดูว่าเขา ได้เปลี่ยนไปแต่เมื่อไร ก็ได้ความว่าตั้งแต่ปีที่แล้ว สาเหตุเป็นพระรามลูกค้า หลายรายบ่นว่าแสงเตียงไขสว่างไม่พอ เจ้าของกัดดาการไม่มีทางเลือกจึงต้อง เปลี่ยนไปใช้ไฟฟ้าแทนเตียงไขเพื่อเอาใจลูกค้า อย่างไรก็ตาม เขายกความว่า หากข้าพเจ้าจะใช้เตียงไขแบบเก่าเขาก็ยินดีจะนำเชิงเตียงมาให้ ที่จริง ข้าพเจ้าเลือกไปที่กัดดาการแห่งนี้เพราะอยากรู้แสงจากเตียงไขนั้นเอง ข้าพ เจ้าจึงขอให้เขานำเชิงเตียงมาให้ ด้วยแสงรับหรือของเตียงไข ข้าพเจ้าจึงได้

“ชั้น” หรือ “โต๊กโนเม่า” ที่สกิตแห่งเงาสลัว
และความงามอันอ่อนละมุน

รู้ซึ้งในบัดนั้นว่าความงามที่แท้ของเครื่องเขินญี่ปุ่นจะปรากฏชัดในที่มีแสงสลับเท่านั้น ห้องอาหารที่วารันจิยะเป็นห้องขนาดเล็กตารางฟุต ซึ่งกำลังพอยemeะสำหรับห้องรับประทานน้ำชาขนาดเล็ก เสาและเพดานของชั้น* นั้น ทอย่อยภัยสลับเรืองรองไม่น่าดึงดูดอยู่แล้วแม้ได้แสงโคม ยิ่งเมื่อออยู่ใต้แสงเทียนรับ Hari ขณะที่ข้าพเจ้านองคุณภาพและถ้วยขามต่างๆ ในงานสลับจากแสงเทียนระริกใหวนนั้น ข้าพเจ้ารู้สึกถึงความงามลึกซึ้งในประกายเครื่องเขินเหล่านี้ ซึ่งงานราวกับความงามที่พบในสรวงสวรรค์อันสงบเงียบ เป็นความงามที่ไม่เคยพบพานมาก่อน ข้าพเจ้ายังได้สำนึกอีกว่า ไม่ใช่เหตุบังเอิญที่บรรพบุรุษของเราเมื่อคันพับครั้งแล้วก็เกิดความพึงพอใจในข้าวของเครื่องใช้ที่เคลือบทาด้วยครั้งนั้น

เพื่อนชาวอินเดียคนหนึ่งเคยกล่าวแก่ข้าพเจาว่า ในประเทศอินเดียผู้คนยังเห็นว่า เครื่องถ้วยขามกระเบื้องเคลือบเป็นของไร้ค่า ส่วนเครื่องเขินนั้นกลับมีผู้คนนิยมใช้กันแพร่หลายกว่ามาก ในทางกลับกันเราชาวญี่ปุ่นใช้เครื่องกระเบื้องเคลือบเป็นสิ่งของเครื่องใช้แทนทุกชนิด จะมียกเว้นก็แค่ถ้วยและถ้วยชุปเท่านั้น ส่วนเครื่องเขินนั้นนอกจากใช้ในพิธีชงน้ำชาและในโอกาสพิเศษบางโอกาสแล้ว คนกลับเห็นว่าเป็นของหายาไร้สนิยม การที่ชาวญี่ปุ่นสมัยนี้แลเห็นไปเช่นนั้นข้าพเจ้าสงสัยว่าส่วนหนึ่งเป็นเพราะความนิยมในแสงอันเจิดจ้าจากการติดตั้งไฟฟ้าสมัยใหม่ ในขณะที่ความมีดสลับเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้สำหรับความงามของเครื่องเขิน ในสมัยนี้มีคนทำแม่กระถังเครื่องเขินสีขาว แต่ในอดีตเครื่องเขินนั้นเคลือบด้วยสีดำ สีน้ำตาล หรือแดงซึ่งเป็นสีที่เกิดจากการทำบทับของส้มมิตสลัวซึ่นแล้วซึ่นแล่ เครื่องใช้เหล่านี้เป็นผลผลิตจากความมีดสลัวซึ่งมีนุชย์โดยต้องใช้ชีวตอยู่เป็น

*ชั้น (alcove) ห้องที่กั้นจากห้องใหญ่สำหรับตั้งเตียงหรือใช้อ่าย่ออื่น เรือนเล็กหรือชั้นไม้ในสวน (โปรดดูคำอธิบายเพิ่มเติมในคำนำ)-(ผู้แปล)

ประจำ บางครั้งเครื่องเขินขันเยี่ยมซึ่งพราไวปด้วยจุดสีเงินหรือสีทอง ไม่ว่า จะเป็นกล่อง หรือโต๊ะ หรือขันว้างของ อาจดูเจิดจ้านไว้สันมิยทีเดียวใน ห้องซึ่งสว่างเกินควร แต่ถ้าให้เครื่องเขินน้อยู่ในที่มีดสันทปราศจากแสง ไฟฟ้าหรือดวงอาทิตย์ แล้วใช้แสงจากโคมไฟดวงเดียวหรือจากเทียนแล้ว เดียว ในบัดคลนน์เองของที่เคยดูเจิดจ้านบาดตาจะกล้ายเป็นลิงที่คุประณีต งดงาม เครื่งชิริม ชางเมียโนอดดิตเมื่อเคลือบวัสดุด้วยครั้งแล้วกแต่จด ลายแพรวพราว คงตั้งใจใช้ประโยชน์จากแสงเล็กน้อยที่มีอยู่ในห้องมีดเป็น แนแท้ ข้าพเจ้าเห็นว่า การใช้ห้องอย่างฟุ่มเฟือยของศิลปินในอดีตมาจากการ ความรู้ที่ว่า ทองนั้นทองแสงจากความมีดและละท้อนแสงโคมได้อย่างงาม ลึกซึ้ง

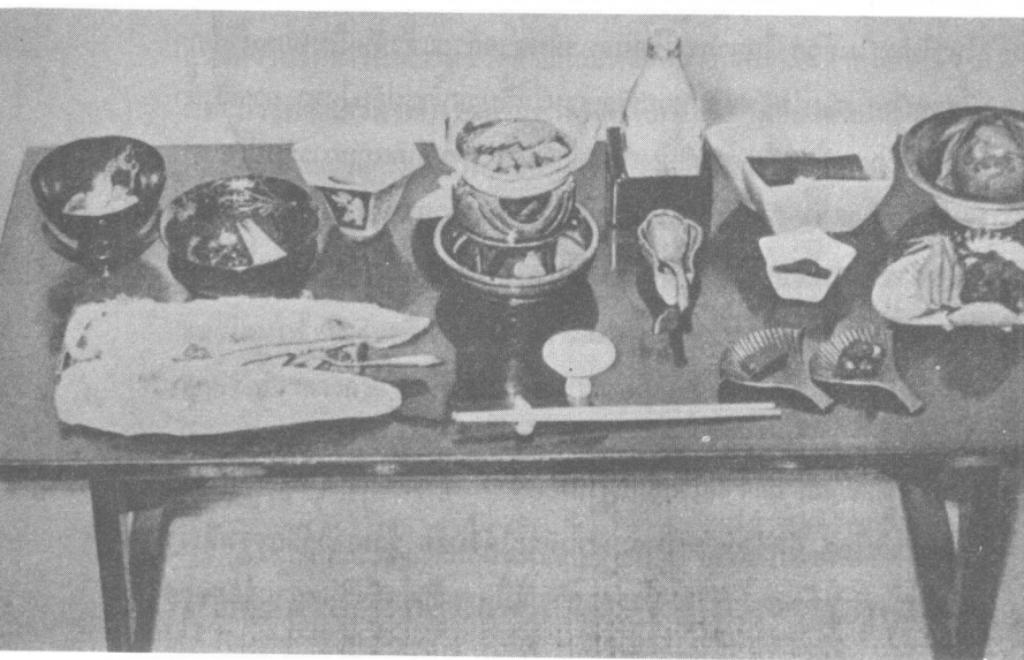
เครื่องเขินประดับจดลายทอง มีได้มไว้เพื่อให้ขึ้นในที่สว่างจ้า หรือ ให้เข้าถึงความงามทุกแห่งทุกมุมจากการมองประตูเดียว เครื่องเขินควรให้ออยู่ ในที่มีดโดยให้ส่วนตรงนี้นิดตรงนั้นหน่อยประภูมิขึ้นในแสงสลัวสร้างรักมี แห่งความลึกล้ำในขณะที่จดลายอันแพรวพราวกลมกลืนหายไปกับความ มีด ประกายเครื่องเขินในยามค่ำคืนจะท่อนให้เห็นเปลวเทียนระริกไหว เป็นสัญญาณบอกถึงลมที่พัดผ่านเข้ามายังห้องเป็นครั้งคราว ล่อหลอกเรา ให้หลงอยู่ในกวังค์ลักษิก หากปราศจากครั้งเคลือบด้วยขามนั้น มนตร์ เสน่ห์จะจากหายไปจากโลกแห่งความฝันจากแสงสลัวอันน่าพิศวงแห่งเทียน และโคมไฟ แสงรับหรือเต้นเป็นจังหวะแห่งรัตติกาล จำแสงใสอันบางเบา กวัด แก้วงไปมารา真空ารเล็ก ๆ ให้ลรินไป Mao Yu ในห้อง เกิดเป็นบ่อหนาน้อยนิดที่ โน่นบ้างที่นีบ้าง แสงสะท้อนรับหรือนี้เองที่ประทับจดลายบนพื้นผิวแห่ง ราชริการ

ในการนี้เครื่องกระเบื้องเคลือบก็เช่นกัน ใช้ว่าเครื่องกระเบื้องเคลือบ จะไม่มีพิพาร์ทรับใช้บนโต๊ะอาหาร แต่ข้อเสียอยู่ที่เครื่องกระเบื้องเคลือบขาด

ความงามจากเงาล้วนแล้วลึก เครื่องกระเบื้องเคลือบค่อนข้างหนักให้ความรู้สึกเย็นเมื่อสัมผัสและส่งเสียงเมื่อกระแทก กการที่เครื่องกระเบื้องเคลือบเป็นสื่อนำความร้อนที่ดีทำให้ไม่เหมาะที่จะใช้เป็นภาชนะบรรจุอาหารร้อนจัด ส่วนเครื่องเขินนี้แบบให้สัมผัสนุ่มนวล แต่จะไม่ส่งเสียงเมื่อกระแทก กการได้ถือด้วยชุปเครื่องเขินในอุ้งมือ การได้สัมผัสน้ำหนักและไอกุ่นของน้ำชุปในถ้วยให้ความสุขสุนทรีย์อันหาที่เปรียบได้ยากแก่ข้าพเจ้า ความรู้สึกที่ได้คล้ายกับการได้อุ่นหารกรากเกิดอันจ้าม่า คุณลักษณะเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ถ้วยกระเบื้องเคลือบไม่มี จึงขอใบ้ได้ตัวเหตุใดถ้วยชุปเครื่องเขิน จังยังเป็นที่นิยมใช้แพร่หลาย เมื่อเราเปิดฝาถ้วยกระเบื้องเคลือบออก เราจะเห็นชุปทึ้งน้ำแกงและสิ้นครบถ้วน แต่ถ้าเป็นเครื่องเขินเราจะรู้สึกได้ถึง ความงามในช่วงระหว่างที่เราเปิดฝาออก เมื่อยกขามขึ้นจุดปากและมองดูน้ำชุปลงบนงอยปากถ้วย ซึ่งมีสีสันกลมกลืนกับถ้วยนั้นเอง แม้ว่าเรายังไม่เห็นสิ่งที่อยู่ในน้ำแกงชุ่น แต่ฝ่ามือเรายังสัมผัสน้ำหนักน้ำชุปที่ค่อยๆเคลื่อนไหวไปมาในถ้วย ใจจากชุปรองลงยื่นจากถ้วยแล้วจับเป็นหยดน้ำเล็กๆ ที่ขอบถ้วย กลิ่นไอกันหอมหวานเช่นชานโรงล้มรสน้ำชุปอันໂอชา การดื่มน้ำชุปจากถ้วยเครื่องเขินแบบญี่ปุ่นช่างแตกต่างราวกับกับดินการรับประทานชุปจากขามแบบตะวันตกซึ่งเป็นจานแบบสีซีดจาก อาจกล่าวได้ว่า ช่วงเวลาแห่งการดื่มน้ำชุปจากถ้วยเครื่องเขินนี้เป็นห้วงแห่งความลึกล้ำ เป็นห้วงแห่งสมารธิจิต

¶ครั้งที่ข้าพเจ้ามีถ้วยชุปอยู่ในมือ นั่งพิงเสียงอิงอดตังเสียงเหล่ากุมรา แหวมนาแต่ไกล นิกถึงรสาดทอมหวานที่จะได้ล้มรล ข้าพเจ้ารู้สึกวางกับว่า ถูกซักจุ่นเข้าสู่หัวงスマารธิจิต ประลับการณ์นิคงคล้ายคลึงกับความรู้สึกของ

จาก “ของกิน” สู่อาหาร อารมณ์ และความงาม

อาจารย์พิธิชชานท์ถูกดึงเข้าสู่ภารกิจ เมื่อได้ยินเสียงกัน้ำเดือดอันโวยวน ราวดังหอค่อนใจของสันต้องลมแห่งโกรโนะอันเลื่องชื่อฉบับนั้น

มีผู้กล่าวว่าอาหารญี่ปุ่นเป็นอาหารที่มีไว้ขนมากกว่ามีไว้รับประทาน ข้าพเจ้าขอเสริมว่าอาหารญี่ปุ่นมีไว้ให้คิดคำนึง เป็นล้านคำอันสงบเงียบที่เกิดจากความงามของเครื่องเขินประกอบกับแสงเทียนส่องรับหรือในความมืด นั่สีเมะ โซเซคิเคย์กล่าวชมเชยสีลันของสูก武功โดยคันไกในงานเขียนเรื่อง “หมอนฟาง” (*Pillow of Grass*) มีใช้สีของสูก武功โดยคันหรือที่กระดุนให้มุชย์เกิดความคิดคำนึง ความซุ่นวางคล้ายหยกเป็นแขารากับได้ชิมชาบะสังอาทิตย์ในหัวงลิกของเนื้อสูก武功ที่ห่อประกายเรืองรอง เหมือนฝันออกมา ความผ่อนกันอย่างประณีตลักษณะของแซงสีแบบนี้จะไม่พบในชนบทของโลกตะวันตก เมื่อเทียบกับคุณค่าแล้วจะเห็นว่าขั้นแม่ซอก กอกเลตไส้ครีมนั้นคุณเรียบง่ายไร้ความหมายเสียหนักไร สูก武功โดยคันที่ถูกจัดใส่ภาชนะเครื่องเขิน สีกลมกลืนไปกับความมืดลับล้วงของภาชนะย่อมเป็นเครื่องกระดุนให้มุชย์คิดรำพึงเป็นแน่แท้ เมื่อห่านหยิบสูก武功โดยคันที่ให้สัมผัสนุ่มเย็นใส่ปาก ห่านจะรู้สึกว่าความมืดลับของห้องนั้นเองที่กำลังละลายอยู่ในปาก ในขณะนั้นเองสูก武功โดยคันพื้น ๆ ก็กลายเป็นขนมให้รสโกรอันเลิศล้ำน่าพิศวง

ในการปรุงอาหารของชาติใดก็ตามย่อมมีความพยายามที่จะทำให้อาหารกลมกลืนกับภาชนะนั้นโดยอาหารและผังห้อง แต่สำหรับอาหารญี่ปุ่นแล้วเครื่องใช้ที่ห่อประกายแ渭วับและห้องที่มีแสงเจิดจ้าจะทำให้ความรู้สึกเจริญอาหารหมดไปเสียครึ่งหนึ่ง น้ำซุปมิโซะสีเข้มที่เรารับประทานทุกเช้าเป็นอาหารชนิดหนึ่งที่หากหอดามจากบ้านอันมีเศษล้วนในอตีด ครึ่งหนึ่งข้าพเจ้าเคยรับเชิญไปในพิธิชั้นนำชาชีงมีการเลี้ยงชุปมิโซะ เมื่อข้าพเจ้าเห็นชุปมิโซะคล้ายสีโคลนแน่นิ่งอยู่ในถ้วยชุปเครื่องเขินสีดำได้แสงเทียนรับหรือชุปที่

หลังคาและร่มเงา ร่มโพธิ์ร่มไทรแห่งอารามณ์อันสนทنيย

ข้าพเจ้าเคยรับประทานโดยไม่ใส่ใจได้กล้ายเป็นอาหารสึกคล้ำและดูน่ารับประทานขึ้นมาก กรณีน้ำซอสถั่วเหลืองก็เช่นกัน ในแบบเมืองเกียวโต-โอซากามีการใช้ซอสถั่วเหลืองชนิดหนึ่งซึ่งขึ้นเป็นพิเศษสำหรับรับประทานกับปลาดิบ ผักดอง และผักสด น้ำซอสซึ่งเหนี่ยวขันเป็นมันซ่างๆเข้มข้นงดงาม และกลมกลืนกับความมีด อาหารที่มีลักษณะเช่นกัน อาทิ ชุปมิโซะขา เด้าหู้ แผ่น สูกชินปลา เนื้อปลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้าว ล้วนสูญเสียความงามไปมากในห้องที่สร้างจำา ในการณีของข้าวันนี้ยังเห็นได้ชัด กล่องข้าวที่เป็นเครื่องเงินขึ้นเงาคำาวในมุมมีดของห้อง ซ่างดงามนัยน์ตาทึ่งช่วยกระตุ้นให้รู้สึกเจริญอาหารได้ดียิ่ง ขาวญี่ปุ่นทุกคนล้วนรู้สึกประทับใจในภาพที่เห็น เมื่อฝ่ากล่องข้าวสูกเปิดออกอย่างฉับไว และเห็นข้าวขาวburntสูตรที่เพิ่งสุกใหม่ ๆ ในภาษะสีดำ เมล็ดข้าวแต่ละเมล็ดสุกใส่ตั้งไข่มุก สง่าอุ่นโดยขึ้นเป็นระลอก ๆ อาจกล่าวได้ว่า การปรุงอาหารของเรารักษาอยู่กับเจ้าสัวและไม่อ灸 แยกออกจากความมีดได้

ป้าเจ้าไม่มีความรู้เฉพาะในสาขาวิชาสถาปัตยกรรม แต่ข้าพเจ้าเข้าใจว่าตามวิหารแบบกอธิกในตะวันตก การสร้างหลังคายอดแหลมเสียดแหงฟ้าให้สูงที่สุดเท่าที่จะเป็นได้เพื่อให้ยอดแหลมนั้นถึงสวรรค์ ลักษณะนี้ถือกันว่าเป็นความงามเฉพาะของสถาปัตยกรรมแบบนี้ ในทางกลับกัน วัดวาอารามในประเทศญี่ปุ่น จะมีการสร้างหลังคากระเบื้องที่มีน้ำหนักมากเสียก่อน แล้วจึงสร้างตัววัดขึ้นในเขตที่บ้านนาตใหญ่ให้ขยายค่า ลักษณะก่อสร้างแบบนี้ไม่ใช่เป็นเพียงสำหรับวัดวาอารามเท่านั้น ตามประสาทรราชวงศ์ของเจ้านายและบ้านธรรมชาติของชาวบ้านทั่วไป ถึงที่จะคุณตาก่อสร้างอื่นของอาคารคือ หลังคากระเบื้องหรือหลังคาจากขนาดใหญ่ที่มาและงามมีดได้

ชายคา แม้ต้องเที่ยงวันความมีดมิตจะแผ่คลุมไปทั่วให้ชายคาทำให้เก็บ
มองไม่เห็นทางเข้า ประตู กำแพง และเส่าอาคาร ไม่ว่าจะเป็นวิหารใหญ่โต
ในเมืองเกียวโต เช่น จิโอน-อิน ยอนกันจิ หรือบ้านนาตามชนบทห่างไกลก็
ล้วนมีส่วนคล้ายคลึงดังนี้กันทั้งสิ้น กล่าวคือ สิ่งก่อสร้างเหล่านี้มีลักษณะ
คล้ายคลึงกับสิ่งก่อสร้างในอดีตตรงที่หลังคานั้นให้ความรู้สึกว่ามีน้ำหนัก
ส่วนสูงและบริเวณพื้นผิวนากกว่าโครงสร้างได้ข่ายคาดหัวมด

ในการสร้างที่อยู่อาศัย เราเริ่มด้วยการแผ่หลังคาให้มีร่มเงาบนพื้น
ดิน แล้วสร้างบ้านให้เงาล้วนนั้น แน่นอนบ้านแบบตะวันตกย่อมีหลังคา
ด้วย แต่หลังคาบ้านแบบตะวันตกไม่ใช้มีไว้เพื่อกันแดดแต่มีไว้กันลมและน้ำ
ค้าง แม้มีมองจากภายนอกจะเห็นได้ชัดว่า หลังคาแบบตะวันตกถูกสร้าง
เพื่อให้เกิดเงาล้วนอยู่ที่สุดแต่ให้ภายในบ้านได้รับแสงมากที่สุดเท่าที่จะทำ
ได้ ถ้าเปรียบหลังคาบ้านญี่ปุ่นเป็นร่ม หลังคาบ้านแบบตะวันตกจะเป็น
แค่หมวกแก๊ปซึ่งมีที่บังตาขนาดเล็กที่สุดเท่าที่เป็นได้เพื่อให้แสงแดดร่องลง
เข้าให้ชายคา ความนิยมสร้างชายคาหนาทึบย่อมมาจากสาเหตุนานัปการ
เช่น ลักษณะภูมิอากาศ และวัสดุก่อสร้างต่าง ๆ จากข้อเท็จจริงที่ว่าเราไม่ได้
ใช้วัสดุ เช่น กระজก คอนกรีต และอิฐในการก่อสร้าง ทำให้การสร้างหลังคา
ตัวเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับกันลมและฝน ที่จริงแล้วห้องที่ส่วนก็อาจจะอำนวย
ความสะดวกแก่ผู้ใช้สอยขาญี่ปุ่นได้มากกว่าห้องที่มีด แต่คุณลักษณะที่เรา
เรียกว่าความงามนั้นย่อมออก夷จากความเป็นจริงของชีวิต บรรพบุรุษของ
เราผู้ต้องใช้ชีวิตในห้องมีดสักได้พบความงามในเงาล้วนนั้น และได้นิมนต์
เงาล้วนนี้สู่จุดหมายแห่งความงามในที่สุด

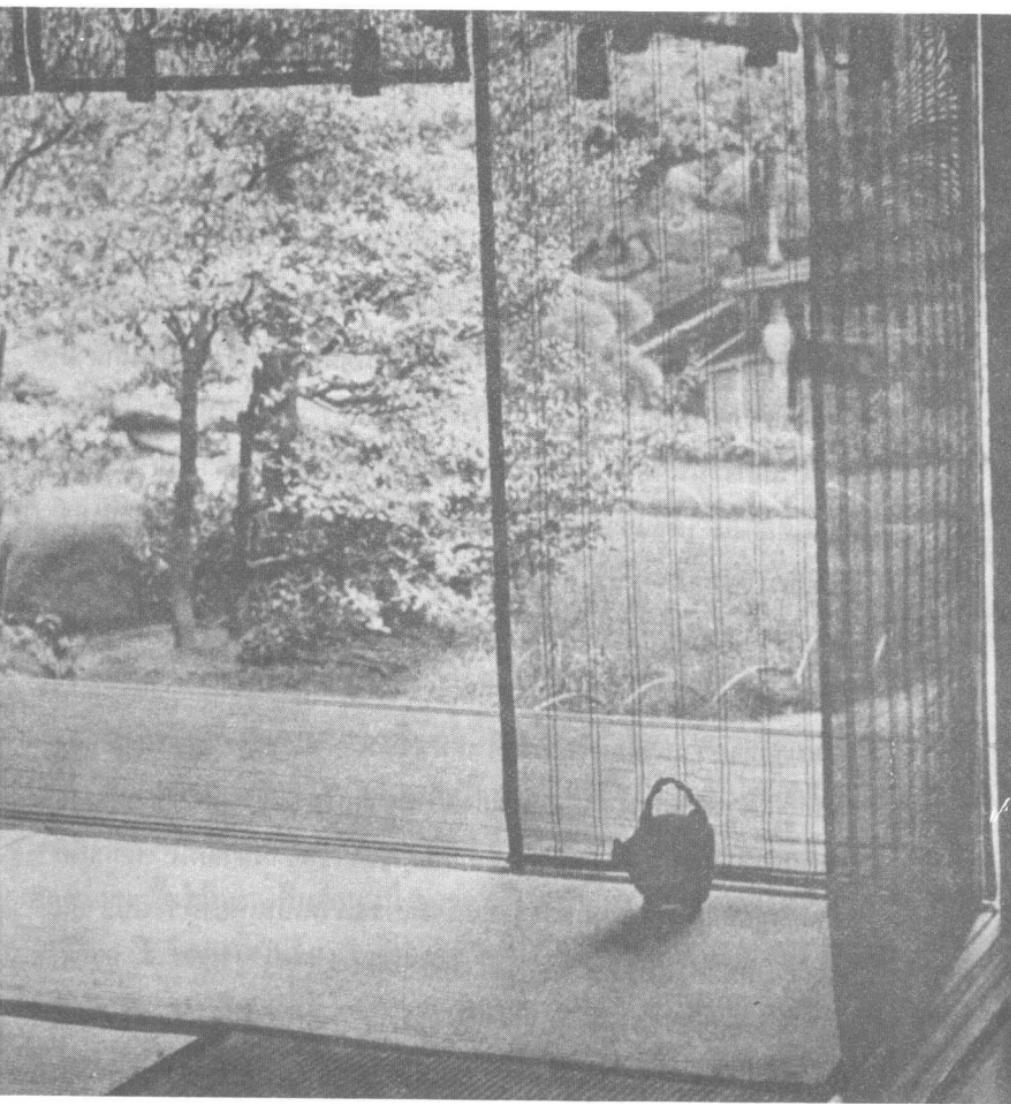
ด้วยเหตุฉะนี้ ความงามของห้องแบบญี่ปุ่นจึงขึ้นอยู่กับเงาสักใน
ลักษณะต่าง ๆ กัน เช่น ห้องงานชิ้นได้เมื่อเจ้าทึบกระหนบห้อนบนเงาที่
จำกกว่าโดยมิต้องอาศัยสิ่งอื่นใดอีก ช้าๆ ตะวันตกกรุรู้สึกอัศจรรย์ใจกับความ

เรียบง่ายของห้องแบบญี่ปุ่น ด้วยเห็นว่ามีเพียงกำแพงทึม ๆ ไว้สิ่งประดับความรู้สึกนี้เราพอเข้าใจได้ แต่ก็แสดงให้เห็นว่า ชาวตะวันตกเข้าไม่ถึงความล้ำลึกแห่งเจ้าสถาปัตยกรรม ถัดจากห้องนั่งเล่นออกไปเราต่อช้ายศาลาให้ทับหรือสร้างระเบียงเรือนเพื่อไม่ให้แสงแดดส่องถึงตัวบ้านทั้งๆที่แสงแดดก็ส่องไม่ค่อยถึงบริเวณนั่นอยู่แล้ว แสงอ่อนๆจากสวนสามารถเล็ดลอดผ่านประตูบุกรุกด้วยเข้ามาในห้องได้แต่เพียงเล็กน้อย และแสงเรือง ๆ นี้เองที่สร้างมนต์เสน่ห์แก่ห้องในความรู้สึกของเรา เราใช้สิ่งอ่อนสำหรับส่วนที่เป็นผนัง เพื่อให้จำแสงอันแบบบางเคราสร้อยรายทวยทอดลงอย่างสงบนิ่งสมบูรณ์ ในห้องอื่น ๆ เช่น ห้องเก็บของ ห้องครัว หรือตามทางเดิน เราอาจใช้ผนังที่ขึ้นเงาๆ ระหว่าง แต่รวมกับใช้ดินเหนียวผสมทรายละเอียดสำหรับผนังห้องนั่งเล่นแทนทุกบ้าน การใช้แสงเจิดจ้าในห้องมีแต่จะทำลายความงามอันละเอียดอ่อนของแสงเรืองรองจากสวน เราจึงขึ้นชุมกับการมองจำแสงอันละเอียดอ่อนที่ค่อยๆ จางหายไปบนผนังสีหม่น เป็นสัญญาณสุดท้ายแห่งชีวิตที่คงอยู่กับจำแสงนั้น เราไม่เคยรู้สึกเบื่อหน่ายต่อภาพอันสวยงามแต่ล้ำลึกนี้ เพราะสำหรับเราแล้วแสงอ่อนจากแสงสว่างนั้นงดงามกว่าเครื่องประดับอื่นใด เราจึงต้องหากแต่งผนังด้วยทรัพย์ใช้สิ่งอ่อนจากเพียงสีเดียวเพื่อรักษาแสงอ่อนโน้นไว้ สินแตร์จะห้องอาจแตกต่างกันออกไปแต่ระดับความแตกต่างนั้นจะน้อยมากจนกล่าวได้ว่าเป็นความแตกต่างของความเข้มมากกว่าตัวสีเอง ความรู้สึกที่ว่าสีผิดแยกออกไปในแต่ละห้องนั้นคูเมือนว่าจะมีเฉพาะในภาระผู้มีของเท่านั้น จากความแตกต่างยังละเอียดอยู่ของสีผนังนั้นเอง เจ้าสถาปัตย์ในแต่ละห้องจึงมีคุณลักษณะเฉพาะตัวเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง

ห้องแบบญี่ปุ่นมีชั้นภาพ (picture alcove) สำหรับภาพแขวน และตอบไม่ประดับมิได้มีไว้เพื่อเป็นเครื่องประดับแต่มีไว้เพื่อสร้างความลึกแก่เจ้าสถาปัตย์ในห้อง คุณค่าของภาพแขวนขึ้นอยู่กับความกลมกลืนกับผนังซึ่ง

และจะเห็นว่ากรอบภาพแขนนั้นสำคัญพอ ๆ กับตัวภาพหรือลายลักษณ์ อักษรบนแผ่นภาพที่เดียว แม้แต่คุณค่างานศิลปะซึ่งเอกสารอาจลดลงไปได้ใน ฐานะที่เป็นภาพแขนหางานชิ้นเอกนี้ไม่กลมกลืนกับผนังซึ่ง ในขณะที่ ภาพเขียนธรรมชาติ ภาพหนึ่งอาจดูมีค่าและข่ายเสริมให้ห้องงานชิ้นมาก หากกลมกลืนกับผนังห้องได้อย่างดงาม เคล็ดลับของภาพที่ทำให้เกิด ความงามถึงเพียงนั้นอยู่ที่ไหน บ่อยครั้งเคล็ดความงามอยู่ที่ กระดาษ หมึก หรือผ้าที่ใช้ทำกรอบซึ่งถูกแกะโบราณ ความโบราณนี้เองจะสร้างความ เหมาเจาจะกลมกลืนกับความมีดของซึ่งและห้อง

เราต่างเคยมีประสบการณ์จากการแร่เยี่ยมชมวัดวาอารามอันใหญ่ โตแห่งกรุงเกียวโตและนารา ที่มีการนำชิมภาพแขนอันเป็นสมบัติล้ำ ค่าของวัด ภาพนี้แขนไว้ในชุดขนาดใหญ่ ภายในชุดนี้มีดสินิ แม้ว่า กลางวันแสงก็ เรา ก็แทบมองเค้าโครงของภาพขาดไม่เส้น เราทำได้ เพียงพังคำบรรยายของผู้นำชมแล้วนิ กจินตนาการลายเส้นผู้กันที่แทบมองไม่ เห็นเอาเอง แล้วต้องพยายามอ่านว่าภาพนั้นคงจะยิ่งใหญ่ตระการตาเป็น แน่แท้ อย่างไรก็ตาม ภาพขาดโบราณที่เห็นร่าง ๆ นั้นช่างกลมกลืนกับชุด อันมีดสินิได้อย่างวิเศษยิ่ง ดูเหมือนว่าความเลื่อนร่องนั้นมีได้รับการเรา แต่อย่างใด กลับยังทำให้รู้สึกกลมกลืนกับภาพเขียนอย่างหาที่ติมได้ เหตุเป็น เพราะว่า ณ ที่นี้ภาพเขียนนั้นไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากพื้นผิวอันละเอียดอ่อน อีกชนิดหนึ่งซึ่งเป็นที่แสดงลักษณะของจำแสงอันเรืองรอง ภาพเขียนนี้มีบท บทสำคัญเช่นเดียวกับผนังห้องทำด้วยหรายในห้องนั้นเล่นดังกล่าวมานแล้ว นิ ก็เป็นเหตุผลเดียวกันที่อธิบายได้ว่า เหตุใดเราจึงให้ความสำคัญอย่าง ยิ่งยวดแก่ความเก่าแก่โบราณและคราบคล้ำที่จับโลหะเก่า ๆ ภาพเขียนใหม่ ถึงแม้จะขาดด้วยหมึกสีเดียวหรือสีดินสอเบา ๆ ก็อาจทำลายงานล้ำในชั้นได้ เช่นกัน นอกเสียจากว่าจะมีการคัดเลือกพื้นที่ด้วยความพิถีพิถันเป็นพิเศษ

สวน แสงสลิ่ว สงบ

หองแบบญี่ปุ่นอาจเปรียบได้กับภาพถ่ายหมึก โดยที่ผนังบุระดาน โขจเป็นที่ที่หมอกจากที่สุด และซุ้มเป็นที่ที่หมอกเข้มที่สุด ทุกครั้งที่เห็นซุ้มของห้องแบบญี่ปุ่นที่จัดสร้างอย่างมีรสนิยม ข้าพเจ้าดูรู้สึกพิศวงไม่ได้กับความเข้าใจในความลึกซึ้งของงานสถาปัตย์และการรื้อซักซิงและขยายอย่างชาญฉลาดของเรา เหตุว่าความงามจากซุ้มภายนี้มิได้เป็นผลงานสร้างสรรค์จากเครื่องกลอันแยกย驶 หากแต่ความงามนั้นเกิดจากการจัดที่ว่างด้วยไม้ธรรมชาติ และผนังอันสามัญ เพื่อให้แสงอันน้อยนิดที่ถูกดูดซึมเข้าไว้ในซุ้มนั้นกลับเป็นงานสถาปัตย์ที่น่าภูมิใจในความว่างเปล่านั้นเอง เคล็ดความงามก็มิเพียงเท่านี้ แม้กระนั้นก็ตาม เมื่อเรามองความมีส่วนหลังคานไม้ บริเวณจะกันดอกไม้ ให้ชั้นวางของ แม้เราจะรู้แล้วแก่ใจว่าเป็นเพียงงานสถาปัตย์ แต่ก็ยังเปี่ยมไปด้วยความรู้สึกที่ว่าในมุมเล็กๆ แห่งจักรวาลนี้ มีความเจียบสัมบูรณ์เป็นเจ้าครอบครอง และภัยในความลึกซึ้งนั้นความส่วนตัวนี้ ความส่วนตัวนี้เป็นสมบูรณ์ด้วยอิฐ ที่ขาดวันตกกล่าวถึง “โลกตะวันออกอันลึกซึ้ง” คงหมายถึงความเจียบสัมบูรณ์ที่มีส่วนลึกในที่มีส่วนลึกเหล่านี้ แม้ว่าเราเองเมื่อยังเล็กอยู่ก็ยังรู้สึกกระทึกใจ เมื่อเพ่งมองความลึกซึ้งในซุ้มซึ่งไม่เคยถูกแผลเป็น ในที่สุดแล้วมันควรเส้นที่แห่งงานสถาปัตย์อยู่แล้วจะให้ความลึกนี้ หากเมื่อเราสัมผัสถูกใจจัดไปจากมุมต่างๆ ซุ้มก็จะประ沪指เป็นเพียงที่ว่างเปล่าอันไร้ความหมายในบัดดล

นี่คืออัจฉริภาพของบรรพบุรุษของเรา ในการตัดแสงออกจากที่ว่างนี้ บรรพบุรุษของเราได้สร้างความลึกอันน่าพิศวงแก่โลกแห่งงานสถาปัตย์ที่เกิดขึ้น ซึ่งเหนือกว่าภาพเขียนติดผนังหรือเครื่องประดับอื่นใด วิธีการดูจะไม่ซับซ้อนอะไรแต่ใช่ว่าจะทำสำเร็จได้โดยง่าย แน่นอน ในการบรรจุพิจารณา รายละเอียดปลีกย่อยแต่ละอย่างซึ่งมองไม่เห็น เช่น การจัดวางหน้าต่างในบริเวณชั้นวางของ ความลึกของไม้คาน ความสูงของธารน้ำประปา เป็น

ต้น ย่อมเป็นสิ่งที่ยากลำบากอยู่แล้ว แต่สำหรับข้าพเจ้า การตกแต่งที่ยอดเยี่ยมที่สุดได้แก่ แสงข้างในจากผนังกระดาษ โคมไฟในมุขห้องหนังสือ ข้าพเจ้า เพียงแต่หยุดหน้าห้องนั้น ข้าพเจ้าก็ลืมกาลเวลาเสียลื้น

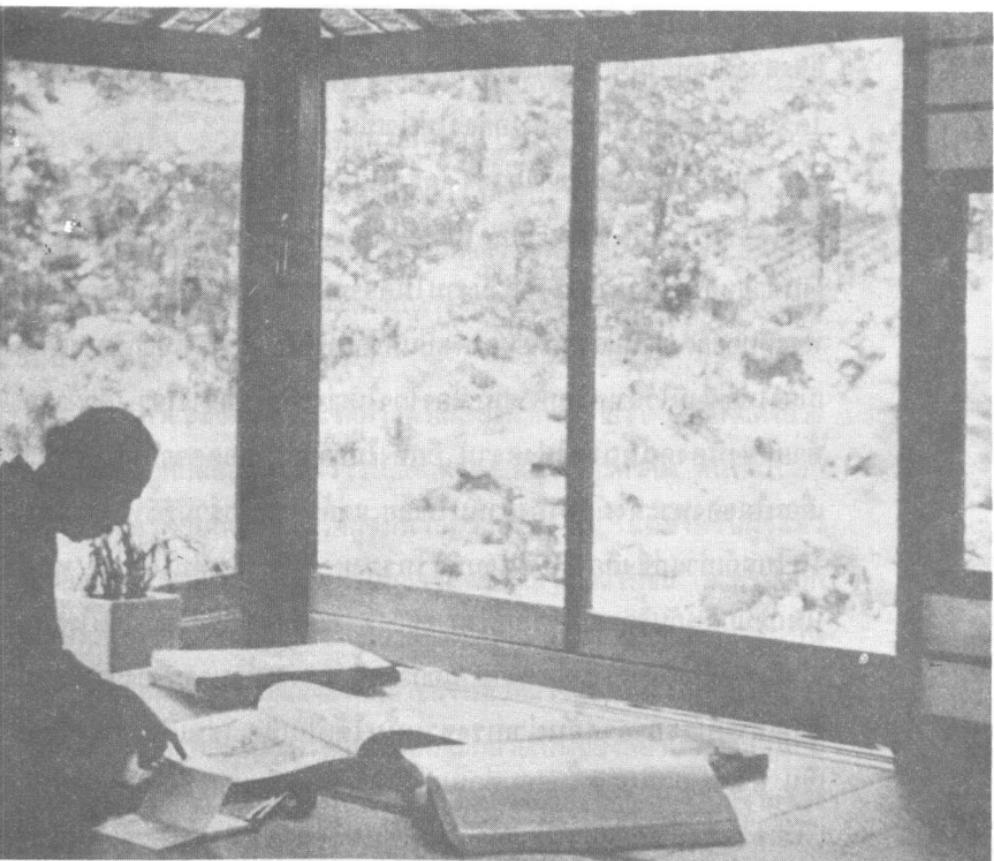
ชื่อ “มุขห้องหนังสือ” บ่งว่า เดิมที่เป็นหน้าต่างยืนออกไปจากตัวบ้าน เพื่อใช้เป็นที่สำหรับอ่านหนังสือ เมื่อกาลเวลาผ่านไป ห้องนี้กลายเป็นเพียงที่ให้แสงสว่างแก่ชั้นเท่านั้น แต่บ่อยครั้งมุขห้องหนังสือนี้ไม่ได้ให้ความสว่าง แก่ชั้นหากเพียงกรองแสงจากภายนอกให้อ่อนลงเมื่อส่องผ่านผนังกรุกระดาษ เท่านั้น จำแสงจะอ่อนเย็น เครื่าสร้อยเมื่อส่องถึงผนังกรุกระดาษนี้ แสงแเดด น้อยนิดจากส่วนซึ่งส่องผ่านได้ขยายคาเข้ามาตามทางเดินได้หมดกำลังที่ให้ความสว่างไปแล้ว แต่เหมือนถูกก่อตั้งแล้วชีวิตไปเสียลื้น แสงนั้นทำได้เพียงแต่เน้นความขาวนวลของกระดาษ บางครั้งข้าพเจ้าอ้อยอิ่งดูผนัง กรุกระดาษพิจารณาดูผ่านเนื้อกระดาษซึ่งสว่างแต่ไม่เจิดจ้าแม้แต่น้อย

ในการสร้างวัดวาราม ห้องโถงกลางอยู่ใกล้จากส่วนพ่อสมควรที่เดียว แสงในห้องนี้อ่อนจากจะกระทั้งไม่ว่าในฤดูใดในวันที่อากาศแจ่มใสหรือ มีลมว้า ตอนเช้า เที่ยงวัน หรือในยามเย็น แสงนวลจากนั้นไม่ค่อยแปรเปลี่ยน เลย เขาตามช่องกระดาษดูແนิคงอย่างประหลาดรากับว่า ผู้ฉะของที่เกะ ติดตามมุมนั้นได้กล้ายเป็นส่วนหนึ่งของกระดาษนั้นเอง ข้าพเจ้ากระพริบตาด้วยความไม่แน่ใจในแสงเรืองรองคล้ายผันนี้ รู้สึกว่ากับว่ามีแผ่นฟิล์ม พร้อมมานำดับบังนัยต์ตา แสงนวลจากกระดาษนั้นไม่อาจทำลายความมีด ทึบของห้องได้ แต่กลับถูกความมีศรุกรานขึ้นให้เกิด โลกแห่งความสับสนซึ่ง แยกความมีดไม่ออกจากความสว่าง ท่านมองคงเคยรู้สึกถึงความแตกต่างของ แสงซึ่งเคลื่อนบดดูมห้องแบบนี้ว่าให้ความรู้สึกสงบซึ่งไม่ค่อยได้พบในแสงธรรมชาติ ท่านคงเคยรู้สึกกลัวเมื่อเชญหน้ากับสิ่งไร้กาลเวลา กลัวว่าท่านอาจสูญเสียความล้ำนิกแห่งกาลเวลาทั้งหมดในห้องนั้น กลัวว่าเมื่อท่านรู้สึก

ตัวตื้นขึ้นมาเมื่อสิบ ๆ ปีได้ผ่านไป แล้วพบว่าท่านกล้ายเป็นคนชราผมข้า
โผลนเสียแล้ว

ก นความมีดของห้องที่อยู่ในสุดของตึกใหญ่ซึ่งไม่เคยต้องแสงแดด
เลย ท่านคงจะต้องเคยเห็นลวดลายใบไม้ท่องบนประตูเลื่อนหรือฉากกันที่รับ
แสงจากสวนแล้วจะท่อนกลับอย่างเรื่องรองราสวาร์ค เป็นแสงทองสดส่อง
ไปในความมีดซึ่งแผ่นคลุมอยู่ดูประหนึ่งรัศมีอาทิตย์อัลตรอนขอบฟ้า ไม่มีที่
อื่นใดอีกแล้วที่แสงทองจะงดงามพิเศษถึง这般นี้ เมื่อท่านเดินผ่านห้องไป
แล้วหันกลับไปมองครั้งแล้วครั้งเล่า ในขณะที่ตัวท่านห่างออกไป ผิวกระ
ดาจะทoporะกายอร่ามล้าลึกขึ้นไปอีก สีที่เปลี่ยนไปนั้นค่อย ๆ สว่างขึ้นที
ละน้อยไม่ใช่ในช่วงพิรบตาหากครุราภัยกับสีซึ่งค่อย ๆ เข้มขึ้นบนใบหน้า
ยกษ หรือไม่ท่านก็อาจพบว่าจะอะอองหงอนในฉากหลังของภาพซึ่งสะท้อนเพียง
แสงน้อย ๆ จะกลับทoporะกายชัดขึ้นในทันทีขณะที่เดินผ่านไปราวกับว่าแสง
นั้นแรงกล้าจนเกิดถูกเป็นไฟขึ้นต่อหน้าต่อตา

ข้าพเจ้ายังรู้สึกพิศวงงงงวยอยู่ว่า ทองคูตรับแสงได้มากถึง这般นั้นใน
ที่มีดได้อย่างไร แต่ข้าพเจ้าก็ทราบได้ว่า เหตุใดพระพุทธรูปโบราณจึงถูก
เคลือบด้วยทอง และเหตุใดจึงมีการปิดทองทับผนังห้องในบ้านชนชั้นสูง คน
สมัยใหม่ซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านที่สว่างไสวด้วยแสงไฟไม่รู้จักความงามของทอง
เลย แต่สำหรับคนโบราณซึ่งอาศัยอยู่ในบ้านมีดทึบแห่งอดีตกาล ไม่เพียง
แต่รังดาตรึงใจกับความงามของทองเท่านั้นแต่ยังรู้จักคุณประโยชน์ใช้สอย
ของทองด้วย เหตุว่าทองในห้องมีดสร้างนั้นย่อมทำหน้าที่เป็นเครื่องสะท้อน
แสงด้วย การใช้กระดาษทองและผงทองมีไว้เป็นเพียงความฟุ่มเฟือย หาก
เป็นเครื่องให้แสงสว่างแก่ตัวบ้านด้วย เงินและโลหะอื่น ๆ ล้วนเสียความแวง

ໃນແສງສລວັນລະເມີຍດຕະໄນ ມານຸ່າຍໍສ້າງສරຣຄ້ອຍໆກ່າງສົງບເຢັນ

วาอย่างรวดเร็ว แต่ท่องนั้นรักษาความเป็นประกายอยู่ตลอดไปและป้ายให้แสงสว่างแก่ห้องมีด คุณสมบัติพิเศษของห้องนี้อธิบายได้ว่า เหตุใดห้องจึงได้รับการเชิดชูว่ามีค่าสูงส่งอย่างไม่น่าเชื่อ

ข้าพเจ้าได้กล่าวมาแล้วว่า เครื่องเขินตกแต่งลวดลายทองถูกทำขึ้นเพื่อเขียนในที่มีด เสื้อผ้าของโบราณที่ห้อยอย่างประณีตลงด้านด้วยด้ายเงินด้วยทองก็โดยคำนึงถึงความงามในความมีดเช่นเดียวกัน เสื้อคลุมของพระที่ห้อยดอกเป็นลวดลายทองคงเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด ในโบราณวิหารตามเมืองใหญ่ซึ่งมีไว้สำหรับมหาชน ห้องโถงใหญ่จะติดไฟสว่างไสว เสื้อผ้าหอด้วยหองนั้นคงดูดูดงามไม่ลงด้าน อีกทั้งไม่อาจถ่ายทอดความภูมิฐานน่าเลื่อมใสของพระสงฆ์ผู้ครองผ้านั้นได้เลย แต่ถ้าท่านเข้าร่วมพิธีทางศาสนาในโบราณก่อแก่ซึ่งก็อปปิบัติตามพิธีโบราณ ท่านจะเห็นได้ว่า หองนั้นกลมกลืนกับรั้วยาหารนผิวภายในของพระและแสงรับหรือจากโคมไฟบนแท่นบูชาได้อย่างเหมาะสมสมดงาม นอกจากนี้ แสงสะท้อนจากทองบนเสื้อจะช่วยเสริมบรรยากาศอันน่าเกรงขามนั้นได้เป็นเลิศ เช่นเดียวกับเครื่องเขิน ลวดลายดูดูดงามนั้นขอบซ่อนอยู่ในความมีดเฉี่ยมมากเพียงแต่ปล่อยให้เงินและหองนั้นสองประกายสว่างขึ้นเป็นครั้งคราวเท่านั้น

อาจมีข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียวที่มีความเห็นว่า ไม่มีอะไรเหมาะสมสมดงามกับผ้าขาวน้ำปูนเท่าเครื่องแต่งกายละครโน ถึงแม้ว่าเครื่องแต่งกายละครโน หลายชุดหลายแบบดูดูดงามเต็มที่ เพราะหอด้วยหองด้วยหองด้วยเงิน แพรวพราวไปทั้งชุด แต่นักแสดงละครโนไม่เหมือนนักแสดงละครคนบูกิตรงที่ไม่ท่าแบงสีขาว ทุกครั้งที่ข้าพเจ้าไปชมละครโน ข้าพเจ้ารู้สึกประทับใจอย่างยิ่งว่า ไม่มีโอกาสอื่นใดอีกที่ความงามของผ้าพรมขาวน้ำปูนจะถูกเสริมให้เด่นชัดได้ถึงเพียงนี้ ผ้าอูกสีน้ำตาลแกรมแดงเรือ ๆ เป็นคุณลักษณะเฉพาะของขาวน้ำปูน ใบหน้าเป็นสีงาช้างมอ ๆ แกรนสีเหลือง เสื้อคลุมยาว

ที่ทอหรือตกแต่งลวดลายทองหรือเงิน ผ้าคลุมสีเขียวเข้มหรือสีล้มลุก พลับ กิโนโนหรือกระ ปรงชันทำด้วยผ้าขาวบริสุทธิ์เรียบ ๆ ต่างป้ายขับผ้าให้เด่นงามหั้งลิ้น ด้วยเครื่องแต่งกายเหล่านี้ ความงามของนักแสดงหนุ่มรูปงามผิวขาวอ่อนเยาว์ ย่อมปรากฏเป็นความงามอันสมบูรณ์ พร้อมด้วยมนตร์เสน่ห์ดึงดูดใจซึ่งต่างจากเสน่ห์ของศตรุ ณ ที่นี่เองที่เราได้เห็นความงามขนาดที่ทำให้บุณนางโบราณลุ่มหลงเด็กหนุ่มคนโปรดผู้เป็นที่รักของตน

ในการแสดงละครประวัติศาสตร์และละครการร่ายรำ เครื่องแต่งกายในละครค่ายกิมลีลันแพรัวพราไม้แพ็เครื่องแต่งกายละครโน คนท้าไปมักเห็นว่าละครค่ายกิมลีลันแพรัวพราไม้แพ็เครื่องแต่งกายละครโน แต่สำหรับผู้รู้แล้ว ความเป็นจริงกลับตรงกันข้าม เป็นธรรมดาว่าย่องเมื่อแรกชน ละครค่ายกิมลีลันแพรัวพราไม้แพ็เครื่องแต่งกายจะดูเหมือนว่าให้ความเร้ารังใจและดุดงดงามกว่าละครโน แต่ไม่ว่าจะเป็นอย่างไรในอดีต ภัยได้แสงแฟดกล้าของไฟเวทแรงสูงแบบตะวันตกในปัจจุบัน สลับดูดฉาดของละครค่ายกิมลีก่อนจะกล้ายเป็นของหายาห์รัสรนิยม ทำให้ผู้ชมเบื้องง่าย ถ้าปัจจัยเรื่องแสงแฟดกล้าเป็นเครื่องทำลายความงามของเครื่องแต่งกายจริง การแต่งหน้าในละครค่ายกิมลียิ่งดูน่าเกลียดได้แสงไฟเจิดจ้าเป็นแน่แท้ ไม่ว่าใบหน้านักแสดงละครค่ายกิมลีจะดูดงามลักษณะเพียงใด แต่มีอย่างเดียว ใบหน้านั้นก็ลิ้นนวลงามแท้จริงที่ผิวนีอเปลือยเปล่าจะพึงมี ส่วนนักแสดงละครโนนั้นไม่ใช้เครื่องสำอางเลย ไม่ว่าจะเป็นบนใบหน้า ที่คอ หรือที่มือ ความงามของนักแสดงเป็นความงามตามธรรมชาติแท้ของเขาเอง ไม่ได้มีการหลอกตาเราแต่อย่างใด ดังนั้นเราจึงไม่รู้สึกผิดหวังกับนักแสดงละครโนในทำนองเดียวกับที่เราจะรู้สึกผิดหวังกับนักแสดงละครค่ายกิมลี แสดงบทหญิงสาวหรือชายหนุ่มรูปงาม ในทางตรงกันข้าม เรากลับรู้สึกพึงพอใจกับการที่เครื่องแต่งกายดูดฉาดของนักแสดงยุคกลางซึ่งประทิ้งความ

งานของนักแสดงละครโน ซึ่งมีผู้บรรยายคล้ายคลึงกับของเราร่อง แต่ส่วนใส่เครื่องแต่งกายที่เรามิเคยคาดคิดว่าจะทำให้นักแสดงดูรูปหล่อลงคงไม่ได้ถึงปานนั้น

ข้าพเจ้าเคยดูคอนโภะ อิวาราโอะ เล่นบทหย่าง เครย์เพย หญิงงามขาจันในละครโนเรื่อง โโคเทอิ ข้าพเจ้าจะไม่ลืมความงามของมืออิวาราโอะ ซึ่งโปรดพันแขนเลือกอกมาเพียงเล็กน้อย ขณะที่ข้าพเจ้ามองคุณมือของอิวาราโอะ ข้าพเจ้าจะชำเลืองคุณมือของข้าพเจ้าเองซึ่งวางอยู่บนตักเป็นครั้งคราว ครั้งแล้วครั้งเล่าข้าพเจ้ามองกลับไปที่มือนักแสดงแล้วเปรียบกับมือของข้าพเจ้าเอง ข้าพเจ้าจะมองไม่เห็นความแตกต่างระหว่างมือหั้งสองครู่ แต่น่าแปลกเหลือเกินที่มือของนักแสดงบนเวทีดูงามเหลือพรรณนา ส่วนมือข้าพเจ้าบนตักกลับดูเป็นธรรมชาติ น่่อง ในละครโน เนื้อหังส่วนน้อยนิดของนักแสดงที่มองเห็นได้ มีเพียงแต่ใบหน้า คอ และมือเท่านั้น เมื่อนักแสดงใส่หน้ากากในบทของ หย่าง เครย์เพย แม้แต่ใบหน้าก็ถูกซ่อนไว้ ดังนั้นเนื้อหังส่วนที่มองเห็นได้น้อยนิดจึงทำให้รู้สึกประทับใจมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งมือของคอนโภะ อิวาราโอะ แต่ถึงแม้มือของนักแสดงธรรมดารหรือมือของขาญู่ปุ่นหัวใจจะมีเส้นห้วยาวนใจอย่างน่าทึ่ง ซึ่งเราจะไม่มีวันลังเกตเห็นถ้าหากหันมุนนั้นสามไส้เครื่องแต่งกายสมัยใหม่

ข้าพเจ้าครรช้อยยาว่า ข้อสังเกตนี้เป็นจริงไม่ใช่เพียงแต่ในกรณีนักแสดงรุ่นเยาว์รูปงามเท่านั้น ริมฝีปากขยายหนุ่มธรรมดารโดยปกติแล้วจะไม่เป็นที่ดึงดูดใจนักแต่มืออยู่บนเวทีละครโน ริมฝีปากอันแดงเข้มวาวฉ่ำของนักแสดงบ่งบอกถึงเนื้อหังอันละเอียดอ่อนเรารังใจยิ่งกว่าริมฝีปากฉานลีของดรุณีแรกรุ่นเสียอีก การร่ายร้องลำนำอาจทำให้ริมฝีปากของนักแสดงชุ่มฉ่ำอยู่เสมอ แต่ความงามของเขามิใช่เพียงเท่านี้ ความงามยังมีอีกจากแก้มแดงเรื่องของนักแสดงรุ่นเยาว์ซึ่งดูสดใสรูปเป็นพิเศษ ประสบการณ์ของ

ข้าพเจ้าบ่งว่า ลักษณะเช่นนี้จะเห็นได้ชัดที่สุดเมื่อนักแสดงรุ่นเยาว์ส่วนใหญ่ เครื่องแต่งกายที่มีเสียบเป็นพื้น เรายาจะคิดว่าแก้มแดงเรื่อจะดูงามที่สุดบนใบหน้าเด็กนักแสดงผิวน้ำวัว แต่กลับเป็นที่น่าสังเกตว่า สีแดงเรื่อ นั้นดูงดงามกว่าบนใบหน้าเด็กนักแสดงผิวคล้ำ สาเหตุเป็นเพราะ สำหรับเด็กนักแสดงผิวน้ำ สีขาวกับสีแดงจะตัดกันชัดเกินไป และเครื่องแต่งกายจะครองใจเข้มข้นนั่นก็ถือได้ว่าบนแก้มสีออกน้ำตาลของเด็กนักแสดงผิวคล้ำจะไม่เด่นมากนัก เครื่องแต่งกายกับผิวน้ำ จึงช่วยเสริมกันได้อย่างดีงาม ความกลมกลืนอันสมบูรณ์ของผิวเหลืองกับเครื่องแต่งกายสีเขียวหรือน้ำตาลหม่นสร้างความประทับใจแก่เราได้มากกว่ายามอื่นใดทั้งสิ้น

ถ้าเราใช้ไฟแรงกล้าแบบสมัยใหม่สำหรับละครโน้ต เช่นเดียวกับที่ใช้สำหรับละครคាតូក ความรู้สึกในความงามดังกล่าวจะสูญหายไปทันทีภายใต้แสงไฟอันจิตจ้า ดังนั้นเราที่ยังเก่าจะยังเหมือนเดิม เพราะเงื่อนไขสำคัญประการหนึ่งของละครโน้ต คือต้องแสดงบนเวทีที่มีดลัดตามแบบอย่างที่เคยเป็นมาแต่โบราณ พื้นเวทีเก่าแก่ที่เน้นความธรรมชาติ ไม่ขวางและภาพหลังเวทีจะห้อนประกายแสงสว่าง งามสดใสรับทันทีและขยายความอ้อยอิ่มอุ่นอิศรีษะ นักแสดงร่วงรากับว่ามีระดับในใหญ่แขวนอยู่ข้างบน สภาพเช่นนี้ คือสถานที่อันเหมาะสมสำหรับละครโน้ต การเปิดแสดงละครโน้ตในโรงละครขนาดใหญ่ดังที่ลองกระทำกันระยะหลัง ๆ นี้อาจมีบางสิ่งที่เป็นข้อดี แต่ในสภาพสถานที่เช่นนี้ความงามที่แท้จริงของละครโน้ตมีแต่จะสูญหายไปเกือบหมดล้วน

*จันทัน (rafter) ซือตัวไม้เครื่องบนแห่งเรือนอยู่ตรงกับซือสำหรับรับเปล่านหรือรับระแนง (ผู้แปล)

ก ความมีดที่แผ่คุณลักษณะใน และความงามจากความมีดนั้นประกอบกันขึ้นเป็นโลกแห่งเงาสลัวอันดำรงอยู่อย่างเป็นเอกเทศ ซึ่งในปัจจุบันจะเห็นได้ก็แต่บนเวทีละครเท่านั้น แต่ในอดีตภาพเป็นนี้คงไม่ห่างไกลจากความเป็นอยู่ประจำวันมากนัก ความมีดของเวทีละครในคือความมีดของสิ่งก่อสร้างพื้นบ้านในยุคสมัยนั้นนั่งเอง เครื่องแต่งกายสำหรับละครใน ถึงแม้จะหูหรา กว่ากันเล็กน้อยในด้านลวดลายและลีสัน แต่โดยทั่วไปแล้วก็คือเครื่องแต่งกายของเหล่าขุนนางและเจ้านายในราชสำนัก ข้าพเจ้ารู้สึกสนุก กับการลองนึกภาพคนโบราณในเสื้อผ้าแพพรรณอร่ามดาวาจะดูงาม สักเพียงไรเมื่อเทียบกับเราในปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเหล่านักกรبانศตวรรษที่ 15 และ 16 ละครในเผยแพร่ดังให้เราเห็นความงามของชาวยุโรปญี่ปุ่นในรูปแบบที่คงตามที่สุด ในอดีตกล่าวรูปลักษณ์ของเหล่านักกรบซึ่งเดินข้ามสนามรบในเครื่องแต่งกายอันงดงามประดับประดาด้วยตราประจำตระกูลคงจะดูยิ่งใหญ่ตระการตา ผ้าพื้นสีเข้มขรึม และเครื่องประดับทอประกายเน้นใบหน้าคมสัน สีคล้ำเข้มจากการกรำแรงลงและฝันนานาน ผู้ซึ่นชุมลักษณะในทุกคนจะรู้สึกสุขใจกับการจินตนาการภาพเหล่านี้ เพราะการที่นึกไปว่าโลกแห่งลีสันอันแพพรหวานเวทีนั้นเคยมีอยู่จริง jinดนา การนี้ก็ป้ายเสริมให้ละครในมีมนตร์ชั้นทางประวัติศาสตร์นอกเหนือไปจากทดลองที่เดียว

ส่วนละครควบกันนี้ในที่สุดแล้วเป็นโลกแห่งความหลอกลวงซึ่งไม่มีอะไรที่เป็นความงามตามธรรมชาติทางเหลืออยู่เลย เราไม่อาจนิภพได้ เลยกว่า ชายหรือหญิงงานในอดีตจะมีส่วนคล้ายคลึงกับตัวละครที่เราเห็นบนเวทีควบกิ ผู้หญิงในละครในซึ่งแสดงโดยผู้ชายสวมหน้ากากนี้อาจห่าง

ใกล้จากความเป็นจริง แต่นักแสดงจะคราบูกิชัยในบทหญิงดูจะยังไม่สมจริงเลยแม้แต่น้อย ความผิดพลาดนี้เป็นผลมาจากการใช้แสงไฟมากจนเกินงาม ในอดีตเรายังไม่มีไฟหน้าที่แบบสมัยใหม่ใช้ ละครคราบูกิใช้แสงน้อยๆ จากเทียนและโคมไฟเท่านั้น ภายใต้แสงริบหรี่ในอดีตนั้นนักแสดงชายคงคุ้smจริงในบทหญิงมากกว่าในปัจจุบัน ผู้คนบ่นกันว่า นักแสดงละครคราบูกิชัยดูไม่อ่อนละมุนดุจหญิงสาวดังแต่ก่อน แต่นี้ไม่ใช่เพราะนักแสดงไม่มีความสามารถ หรือ เพราะหน้าตามิ่งงานอย่างแต่ก่อน ถ้าหากแสดงในสมัยโบราณต้องมาปรากฏตัวบนเวทีส่วนเจ้าปัจจุบัน พวกเขาก็คงจะมีลักษณะกร้าวแข็งแบบผู้ชายเป็นแน่แท้ ในอดีตลักษณะกร้าวแข็งนี้ถูกซ่อนไว้มิดชิดในความมืด ข้าพเจ้าเห็นประเด็นน้อย่างแจ่มชัดเมื่อข้าพเจ้าได้ชมในโคนักแสดงอาชูโซเล่นบท โอลารุ ผู้เยาว์วัย ข้าพเจ้าเห็นได้ชัดว่า การใช้ไฟจ้าไว้เหตุผลได้ทำลายความงามของละครคราบูกิเสียสิ้น

สุภาพบุรุษผู้รอบรู้ขาวโ้อชากาท่านหนึ่งเคยเล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า ละครทุ่นบุนราคุ ใช้โคมไฟให้ความสว่างมาเป็นเวลานาน แม้เมื่อหลังการเริ่มใช้ไฟฟ้าในยุคเมจิ เพราะวิธีไฟแบบเก่านี้ช่วยให้ผู้ชมเกิดจินตนาการพิสูตรลึกซึ้งกว่าการใช้ไฟแบบสมัยใหม่ แม้กระทั้งบัดนี้ ข้าพเจ้ายังเห็นว่า ตัวทุ่นคุsmจริงกว่าชายในบทหญิงในละครคราบูกิเป็นไหนๆ ได้แสงโคมสัก ลายเลียนแข็งๆ ของตัวทุ่นคุอยู่ในโคนลง สีขาวโพลนของใบหน้าก็อ่อน亮 ข้าพเจ้ารู้สึกว่าใจเมื่อคิดถึงความงามอันประหลาดล้ำของละครทุ่นซึ่งเคยมีในอดีตมาก

ฉากเรือในละครค่ายูกิ
ชาวดะวันออกกำลังจะไปไหน.

ตัวหุ่นผู้หญิงมีแต่ศิรษะและมือสองข้าง ส่วนลำตัว ขา และเท้าถูกซ่อนไว้ในกโมโนยาว และคนชักหุ่นก็เพียงแต่ชักด้ายมือได้เดือกโมโนเพื่อให้เห็นท่าเคลื่อนไหว สำหรับข้าพเจ้าแล้วนี่คือภาพจำลองความเป็นจริง เหตุว่าสตรีในอดีตเห็นเป็นตัวตนก็เฉพาะจากคอขึ้นไปและจากแขนแล้วออก มา ส่วนที่เหลือของร่างสตรีได้ถูกซ่อนไว้อย่างมิดชิดในความมืด ในอดีตสตรีผู้มีศักดิ์ปานกลางหรือสูงในสังคมไม่ค่อยได้ออกนอกบ้าน และเมื่อเรือออกนอกบ้าน เธอจะปิดบังตัวเองจากการจ้องมองของสาธารณะนอย่าง ในที่มืดของเกี้ยวหาน พากเธอใช้ชีวิตส่วนใหญ่อยู่ในความลับของบ้านหลัง เดียว ความมืดท่อหุ่นร่างกายของเธอไว้ตลอดวันตลอดคืน มีแต่ใบหน้าเท่านั้นที่เป็นเครื่องแสดงดงว่าเธอ正ยังมีชีวิตอยู่ ขณะที่ผู้ชายในอดีตจะใส่เสื้อผ้ามีสี สลักกว่าที่ส่วนใส่กันอยู่ในปัจจุบัน พากผู้หญิงกลับใช้เพียงเสื้อแคร่งชิรินกว่า ที่เป็นอยู่ทุกวันนี้ อิดาและภรรยาของเหล่าคหบดีใส่เสื้อผ้าที่ดูเคร่งชิรินอย่างน่าประหลาด เสื้อผ้าของพากเธอจริงๆ แล้วเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความมืด เป็นเพียงจุดเชื่อมต่อระหว่างความมืดและใบหน้าเท่านั้น

เมื่อคิดถึงการเคลื่อนพื้นให้มีสีดำดังที่ปฏิบัติกันในอดีต เป็นไปได้ ใหม่ว่าการเคลื่อนพื้นให้ดำเนินคือความพยายามที่จะผลักทุกส่วนของร่างกาย ให้ออยู่ในความมืด โดยเว้นไว้แต่เพียงใบหน้าเท่านั้น ในปัจจุบันนี้อุดมคติ แห่งความงามในลักษณะดังกล่าวได้หายไปจากชีวิตประจำวันแล้ว เราจึงต้องไปถึงโรงน้ำชาโบราณในกรุงเกียวโต เช่น โรงน้ำชาสุมิยะในแถบชินagara เพื่อหาชมความงามที่ทำนองนี้ แต่เมื่อข้าพเจ้านิยมย้อนหลังไปถึงชีวิตวัยเยาว์ของข้าพเจ้าเองเมื่อยังอาศัยอยู่ย่างน่าใจกลางเมืองเก่าของโตเกียว เมื่อนึกถึงภาพมาตรายของข้าพเจ้าสิ่งกำลังเบบผ้าออยู่ได้แสงสว่างจากสวน ข้าพเจ้าคิดว่า พอะจะนึกภาพออกได้บ้างว่าสตรีญี่ปุ่นในสมัยโบราณเป็นอย่างไร ในช่วงนั้นคือประมาณปี ค.ศ. 1890 ชาวเมืองโตเกียวยังอยู่กันในบ้านมีด

ผลว่า มาตรดาวงข้าพเจ้าตลดอดจนพื้นบ้าน้าอาที่เป็นหญิงอายุรุ่นราวกว่า
เดียวกันยังนิยมเคลือบฟันให้มีสีดำ ข้าพเจ้าจำชุดที่พวกเรอسلمใส่ประจำ
ทุกวันไม่ได้ แต่เมื่อออกไปข้างนอกพวกเรอจะใส่ชุดกิโมโนสีเทาที่มีลวดลาย
เล็กๆ เรียบๆ

มาตรดาวงข้าพเข้ามีรูปร่างเล็กแบบบางมาก คงสูงน้อยกว่าห้าฟุต ข้าพ
เจ้าเชื่อว่ารูปร่างขนาดนั้นไม่ใช่ของแบลกประหลาดอะไรในยุคนั้น ที่จริง
แล้วข้าพเจ้ากล่าวได้อ่ายมันไว้ว่า ศตรีสมัยนั้นเกือบจะไม่มีเนื้อหนังมังสา
เลย ข้าพเจ้าจำใบหน้าและเมือของคุณแม่ได้และจำท่าของคุณแม่ได้อ่ายมัน
ชัด แต่ข้าพเจ้าจำรูปร่างเรอไม่ได้เลยแม้แต่น้อย คุณแม่ทำให้ข้าพเจ้านิ่งถึง
รูปบันเจ้าแม่กวนอิมในวัดจุภาริ ซึ่งคงมีภารกิจอันเป็นแบบอย่างของศตรี
ในอดีต หน้าอกนั้นราบรื่นเรียบราวดแห่งกระดาน เด้านมแบบบางราวกะ
ดาษ หลัง ตะโพก และก้น เป็นเล็บตรงไม่มีส่วนโค้งเว้าเลย ร่างทึ้งร่าง
นั้นผอมบางจนไม่ได้สัดส่วนกับใบหน้า มือ และเท้า ร่างกายทึ้งหมด
ไม่มีเนื้อหนังจนทำให้รู้สึกว่าไม่ใช่รูปร่างมนุษย์แต่เป็นไม้เรียวๆ แห่งหนึ่ง
เท่านั้น เป็นไปได้ใหม่ว่า ศตรีญี่ปุ่นในอดีตมีรูปร่างดังที่บรรยายมา ที่จริง
ยังมีศตรูปร่างทำนองนี้บางคนซึ่งยังมีชีวิตอยู่ เช่นพวกศตรีสูงอายุ
ในครอบครัวสมัยเก่า หรือพวกเกอixaบางคน ศตรีเหล่านี้ทำให้ข้าพเจ้า
นิ่งถึงตุ๊กตาไม้ เพราะที่จริงแล้ว ศตรีเหล่านี้ไม่ใช่อะไรอื่นนอกจากไม้เส้า
หลักสำหรับไว้แขวนเสื้อซึ่งไม่ต่างอะไรกับตุ๊กตาซึ่งนี้อ่อนนังมังสาประกอบ
ไปด้วยผ้าชั้นแล้วชั้นเล่าซึ่งถักอดทนหดแล้วจะเหลือแต่ไม้ทือๆ แห่ง
เดียว แต่ในอดีตเท่านั้นก็เพียงพอแล้วสำหรับศตรีที่ใช้ชีวิตอยู่ในความมืด
ใบหน้าขาวซีดก็เพียงพอแล้ว รูปร่างอันอบอุ่นนั้นไม่ใช่สิ่งจำเป็นเลย

ข้าพเจ้าเกรงว่าเป็นการยกสำหรับคนที่นิยมความงามของเนื้อหนัง อันอาจอิ่มได้แสงเจิดจ้าในปัจจุบันที่จะนึกภาพความงามอันซีดเชี่ยวของ สคริปต์มายก่อน อาจมีผู้ใดแย้งว่าถ้าความงามต้องซ่อนจุดอ่อนของตนเองไว้ ในความมีด ความงามนั้นก็ไม่ใช่ความงามที่แท้ แต่เราชาวตะวันออก ได้สร้างความงามแห่งเงาสลัวซึ่งเกิดจากมุมมีดในชอกหลบต่างๆ มีบทเพลง เก่าแก่กับที่นั่งขับร้องว่า “ไม้ฟืนที่เราก็บมา-กองไว้รวมกัน-จะกล้ายเป็น บ้าน-ดึงไม้ออกจากกัน-กล้ายเป็นพื้นาอิกครั้ง” นั่นคือวิธีคิดของเรา เรา เห็นความงามไม่ใช่ในตัวสิ่งของสิ่งหนึ่ง แต่เห็นในแบบแห่งเงาสลัวซึ่งเกิด ขึ้นจากสิ่งนั้น เราเขียนความงามในแสงสว่างและความมีดที่เกิดจากสิ่ง หนึ่งดังรับกับอิกสิ่งหนึ่ง

รัตนมณีซึ่งมีราชฟอสฟอรัสจะห่อประกายส่องลีสันในความมีด และ หมอดามไปในแสงสว่างตอนกลางวัน เมื่อขาดเงาสลัวความงามจะปรากฏ ขึ้นเมื่อได้ บรรพบุรุษของเราราได้ทำให้สคริปเป็นส่วนหนึ่งของความมีดเหมือนกับ เครื่องเขินประดับด้วยทองหรือมุก เข้าซ่อนเรอไว้ในความมีดให้มากที่สุด ปิดบังแขนขาของเรอในแขนเสื้อและชายเดือยาหอยลายขึ้น เพื่อว่าใบหน้าจะ เป็นอวัยะเพียงส่วนเดียวที่โอดเด่นออกมานะ รูปร่างอันไร้ส่วนโคงเว้าอาจดู นำ้เกลียดเมื่อเปรียบกับสคริปต์ภาษาตะวันตก แต่ความคิดของเราไม่โคลนแล่นไปสู่ สิ่งที่เรามองไม่เห็น ลิ่งที่มองไม่เห็นนั้นไม่มีอยู่สำหรับเรา คนที่ยืนกรานว่า เห็นแต่ความนำ้เกลียดของสคริปต์โบราณนั้นให้ก็คล้ายกับคนที่ฉายไฟหนึ่ง ร้อยแรงเทียนไปที่ซุ่มภาราแซนนั้น การทำเช่นนั้นมีแต่จะขับไล่ความ งามซึ่งอาจมีอยู่ ณ ที่นั้นให้จากไปจนหมดลื้น

เหตุใดแนวโน้มที่จะแสวงหาความงามในความมีดจึงรุนแรงมาก
เฉพาะในหมู่ชาวตะวันออก โลกตะวันตกเองก็เคยอยู่ในยุคสมัยที่ไม่มีไฟฟ้า
ก้าช หรือน้ำมันปิโตรเลียมใช้ แต่เท่าที่ข้าพเจ้าทราบ โลกตะวันตกไม่
เคยนิยมชมชอบเงาล้วนเลย ผู้ญี่ปุ่นตามธรรมเนียมนิยมแล้วไม่มีชา ผู้ร่วมมี
ชาแต่ตัวไปร่วงแสง แม้เพียงตัวอย่างเล็กๆ น้อยๆ ความมีดสนิทก็ยังนับท
นาทต่อจินตนาการของเรขาความญี่ปุ่น ในขณะที่ในโลกตะวันตกแม้กระหั้นผิด
ใจราแรกว่า เครื่องใช้ในบ้านก็ทำหนองเตียกันเรื่อยๆ แล้วล้วนเป็นผลของ
ความมีดแต่ชาวตะวันตกชอบล้วงแสงสว่าง ในกรณีเครื่องใช้ที่ทำด้วย
เงินและทองแดงเรานิยมชมชื่นกับรอยเลือมและคราบคล้ำๆ ซึ่งชาวตะวันตก
เห็นว่าสกปรกไม่ถูกสุขลักษณะ และขัดเครื่องใช้ให้ขึ้นงานเจิดจ้า ชาวตะวันตก
นิยมทำเดคนและผนังด้วยลิ่อย่อนๆ เพื่อทำลายเงาล้วนให้มากที่สุดเท่าที่
จะมากได้ ในขณะที่เราปลูกสวนให้เต็มไปด้วยไม้หนาทึบ ชาวตะวันตกกลับ
ปูถนนหยอดไห้ล้ำกวางออกไป

อะไรเป็นปัจจัยก่อให้เกิดความแตกต่างถึงเพียงนี้ ข้าพเจ้ามีความเห็น
ว่า ชาวตะวันออกมักจะแสวงหาความพอใจจากสิ่งแวดล้อมที่เรารอยู่ ไม่ว่า
สิ่งแวดล้อมนั้นจะเป็นอย่างไร เรารู้จักพอใจกับสิ่งต่างๆ ตามที่เป็นอยู่ ดัง
นั้นความมีดจึงไม่ได้สร้างความขัดเคืองแก่เรา เรายอมรับว่าความมีดเป็น
สิ่งที่หลอกเลี้ยงไม่ได้ ถ้าแสงมีอยู่น้อยเราก็ยอมรับว่ามีอยู่น้อย เราจะปล่อยตัว
เราให้ชื้นชานในความมีดและ ณ ที่นั้นเรากับความงามตามแบบอย่าง
ของมัน แต่ชาวตะวันตกผู้มีความคิดก้าวหน้ามีแต่จะพยายามทำให้ความ
เป็นอยู่ดีขึ้น จากเทียนไขสูตรเกียงน้ำมัน จากตะเกียงน้ำมันสูตรเกียงก้าช
จากตะเกียงก้าชสูไฟฟ้า การแสวงหาแสงสว่างของชาวตะวันตกมีรู้จับ
สิ้น และยอมแพเชิงหน้ากับอุปสรรคทุกอย่างเพื่อกำจัดเงาล้วนแม้เพียงเล็ก
น้อยให้หมดสิ้นไป

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือไปจากความแตกต่างด้านอุปนิสัยใจคอ แล้ว ข้าพเจ้าอยากรู้ว่ามีความสำคัญของสัมผัสซึ่งแตกต่างกัน ตั้งแต่ อดีตภานุมา เราเห็นว่าผู้สืบขาวส่วนใหญ่คงกว่าผู้สืบทั้น แต่ความขาวของผู้ เนื้อเร้นนั้นแตกต่างจากความขาวของชนผู้ขาว มีพิจารณาเป็นรายบุคคล แล้วคนญี่ปุ่นบางคนอาจมีผิวที่ขาวกว่าผิวขาวตะวันตก และขาวตะวันตก บางคนก็คล้ำกว่าขาวญี่ปุ่น แต่ความขาวและความคล้ำนั้นไม่เหมือนกัน ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างจากประสบการณ์ของข้าพเจ้าเองเมื่อข้าพเจ้าอยู่ ที่ถนนเบลฟ์ในเมืองโยโกฮามา ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างส่วนใหญ่ในหมู่ชาวต่างชาติ ตามงานเลี้ยงรับรองต่างๆ ในระยะใกล้ข้าพเจ้าไม่รู้สึกถึงความขาวของ สัมผัสดำรงต่างชาติมากเป็นพิเศษ แต่จากระยะห่างของอกมา ข้าพเจ้าสามารถ แยกขาวตะวันตกออกจากชาวญี่ปุ่นได้อย่างชัดเจน ในหมู่ชาวญี่ปุ่นด้วยกัน ก็มีสตรีผู้สาวไม่ชุคราหรืออันงดงามไม่แพ้ของชาวต่างชาติ และผิวขาวของ สตรีญี่ปุ่นเหล่านั้นก็คุ้มกว่าชาวต่างชาติเสียด้วยซ้ำ แม้กระนั้นก็ตาม จาก อกนุ่มนิ่งของห้อง สตรีเหล่านั้นแม้เมื่อยืนอยู่โดยเดียว จะยังเห็นได้ชัดว่า ต่างจากกลุ่มชาวต่างชาติ นี้เป็นพระราชนิรันดร์ของชาวญี่ปุ่นไม่ว่าจะ ขาวสักเพียงไรก็ยังแฟงตัวยังลีคล้ำอ่อนๆเป็นพื้น สตรีเหล่านี้มิได้กระหน่ำดี เห็นยาในการผัดแป้งให้หัวสรรพางค์กาย พากເຮອະຫາແປງໄວ້ຫາເປັນຫັນ ບໍນທຸກສ່ວນຂອງເນື້ອທັນທີ່ຍຸ່ນອາຄື່ອງແຕ່ງກາຍໄມ່ວ່າຈະເປັນທີ່ຫລັງຫຍວດານ ແພນ ກະຮັນນັ້ນກົດາມ ສຕັບເຫຼັກບົໂຄລນທີ່ກັນສະຫຼຶງມິນ້າໄສແຈ້ວ ເງາມນິນຈົນເກືອບ ໜ່ອງຄລ້າຈະກ່ອດຕາມທີ່ຕ່າງໆ ເປັນ ທີ່ຮ່ວມນິ້ວມູ້ ຕາມຮູຈູມູກ ທີ່ດັນໂຄ ຕາມ ແນວັນຫລັງ ເປັນດັນ ແຕ່ຜົວຂາວະວັນທີ ແນກະທັງຂອງຄນມີຜົວຄລ້າກວ່າ ขาวญี่ปุ่น ຈະມີຮົມທອກຮະຈຳໆ ໃນມີສ່ວນໃດຂອງຮ່ວມກາຍແລຍທີ່ມີເງາສລ້າສີເຫາ ນີ້ ຈາກສີຮະຈຽດປລາຍນິ້ວມູ້ ຄວາມຂາວນັ້ນບຣຸຫຼົກປຣາຈາກສິງເຈືອປັນ

เมื่อพากเราชาวญี่ปุ่นลักคนหนึ่งยืนอยู่ท่ามกลางกลุ่มชาวต่างด้าว เราจะดูเหมือนเป็นรอยด่างบนกระดาษขาว ภาพที่เห็นรับกวนแม้กระทั้งสายตาของเราเองและก่อให้เกิดความรู้สึกอันไม่สู้น่าเชื่อมนัก

เหตุนี้เราจึงสามารถเข้าใจจิตวิทยาที่ทำให้ชาวผิวขาวในอดีตไม่ยอมรับชนชาติผิวสี ชาวผิวขาวที่มีความรู้สึกอ่อนไหวย่อมจะรู้สึกขัดข้องชุ่นเคืองต่อเจ้าล้วนซึ่งคนผิวสีแม้เพียงคนหนึ่งหรือสองคน คละอยู่กับกลุ่มคนในงานลังคม ข้าพเจ้าไม่ทราบว่าสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นอย่างไร แต่ในช่วงสงครามกลางเมืองอเมริกันขณะที่การทาร้ายลังชานนิโกรกำลังดำเนินไปอย่างคุกคามรุนแรงที่สุดนั้น ความเกลียดและความดูถูกเหยียดหายนไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะชานนิโกรแท้ๆเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงคนที่มีเลือดผิวขาวและนิโกรผสมกัน รวมไปถึงลูกหลานของลูกผสมนี้ และแม้แต่ลูกหลานของลูกผสมกับชนผิวขาว ผู้ที่มีเลือดโน่นโกรแม้เพียงน้อยนิดไม่ว่าจะเป็นหนึ่งในสอง หนึ่งในสี่ หนึ่งในสิบหก หรือหนึ่งในสามสิบสองก็ล้วนแล้วแต่ถูกสืบทราบอกรมาและถูกกระทำทารุณต่างๆ แม้คนที่ดูเผินๆ แล้วอาจแยกไม่ออกจากชาวผิวขาวบริสุทธิ์แต่ด้วยเหตุที่บรรพบุรุษเมื่อหลายชั่วคันก่อนเคยเป็นนิโกร ล้วนไม่อาจหลีกเลี่ยงการจ้องมองอย่างคาดเดัน的眼光จริงไปได้ ไม่ว่ารอยด่างซึ่งซ่อนอยู่ใต้ผิวชานนั้นจะบางเบาแค่เพียงใด

ดังนั้นเรารอาจเห็นถึงความล้มเหลวอันเล็กซึ่งระหว่างเราล้วนและชนผิวเหลือง เหตุว่าไม่มีใครที่ต้องการเผยแพร่องค์ของตนเอง จึงเป็นธรรมชาติที่เราจะเลือกฉีมว่า สำหรับอาหาร เสื้อผ้า และที่อยู่อาศัยของเรา คลุกคลิ้วเรา กับเราล้วนนั้น ข้าพเจ้าไม่ได้กำลังกล่าวว่า บรรพบุรุษของเรารู้สำนึกรัก ความทึ่มของผิวเนื้อของตนเอง พากเขาไม่อาจรู้ได้ว่ามีชนแฝ่าอิทธิพลหนึ่งที่ผิวขาวกว่า แต่เราต้องสรุปว่า มีบางสิ่งบางอย่างในความสำนึกรักทางสืบพันธุ์ของบรรพบุรุษของเราที่จูงใจให้พากเขานิยมสืบทิมฯ โดยธรรมชาติ

บรรพบุรุษของเราเมื่อได้สักดิ้นแล้วจึงจากเบื้องบนเอาไว้ แล้วก็สร้างโลกแห่งเงาล้วนบนพื้นแผ่นดิน ภายในห้วงลึกแห่งเงาล้วนนั้น พากเขาได้จัดที่ไว้สำหรับศตรี โดยทำให้เรื่องราวที่สุดในลั่งมีชีวิตทึ้งปวงถ้าความขาวเป็นลั่งที่ขาดไม่ได้สำหรับความงามอันสูงสุด การกระทำของบรรพบุรุษของเราอย่างหลักเลี้ยงไม่ได้ และข้าพเจ้าก็เห็นว่าไม่มีอะไรเสียหายที่ทำเข่นนั้น ชาพิวขามผ่านสืบต่อ ส่วนผู้เรามีสิ่งใดนิท นั้นเป็นวิธีที่ธรรมชาติสอนเรื่องกฎแห่งความมีด ซึ่งโดยสัญชาตญาณเราเรานำความเข้าใจนั้นมาใช้เพื่อแปลงผิวสีเหลืองให้เป็นผิวสีขาว ข้าพเจ้าได้กล่าวถึงการเคลือบพื้นให้คำแต่เมักษะทั้งการโภนค์ก์มิใช่กลวิธีหนึ่งที่จะทำให้ใบหน้าอันขาวผ่องโศดเด่นออกมากหรือ ลั่งที่ทำให้ข้าพเจ้าทึ้งที่สุดคือขี้ผึ้งทาปากสีเขียว เหลืองสุกใส ซึ่งไม่สูมีคนใช้แล้วในปัจจุบันแม้แต่สาวเกอเชาในกรุงเกียโต เราจะนึกไม่ถึงพลังอำนาจของขี้ผึ้งทาปากนี้จนกว่าเราจะนึกภาพสีนี้ได้แสงริบหรีแห่งเปลวเทียน ลดริโนอดีตปิดบังสีแดงของปากเรอไว้ภายใต้ที่ทาปากสีเขียวคล้ำแล้วหากแต่เรือนผนดดวยเครื่องประดับแวร์วา โดยวิธีนี้เองร่องรอยลีสันแห่งสุดท้ายก็ถูกจัดไปจากผิวอันเปล่งปลั่งของเรอ ข้าพเจ้าไม่เคยเห็นอะไรที่ขาวผ่องไปกว่าใบหน้าของหญิงสาวได้เจาริบหรีจากโคงไฟ เมื่อเชอัมพันของเรอจะทะประกายขาวผ่านริมฝีปากเป็นครั้งคราวราแสงไฟแห่งเทพยดา ในหน้าของหญิงสาวนั้นขาวยิ่งกว่าสตรีชาพิวขามที่ขาวที่สุดที่ข้าพเจ้าจินตนาการได้ ความขาวของสตรีชาพิวขามนั้นใสสะอาด จับต้องได้ให้ความรู้สึกคุ้นเคยใกล้ตัวแต่ไม่ใช่ความขาวแบบนอกเหนือโลกมนุษย์ บางทีความขาวแบบหลังนี้อาจไม่มีอยู่จริงเลยก็เป็นได้ บางทีมันอาจเป็นเพียงกลอุบายอันแนบยลของแสงและเงา เป็นลั่งที่ปราฏเพียงชั่วครู่ชั่วyan เท่านั้น แม้กระนั้นก็ตามก็มีความสมบูรณ์เต็มเปี่ยมในตัวเองแล้ว เราไม่อาจเรียกร้องอะไรได้มากไปกว่านี้

ขณะที่ข้าพเจ้ากล่าวถึงความขานนี้ ข้าพเจ้าอยากรู้ถึงสิ่งสีแห่งความมีดที่ครอบคลุมความขานนี้ด้วย ข้าพเจ้านี้ก็ถึงภาพแห่งความมีดอันไม่อ่าจล้มเลือนได้ซึ่งข้าพเจ้าได้เห็นมาเมื่อพำเพ่อนคนหนึ่งจากโตเกียวไปโกรน้ำชา ศูมิยะอันเก่าแก่ในเมืองเกียวโต ข้าพเจ้าอยู่ในห้องขนาดใหญ่จำได้ว่าซื้อ “ห้องสน” ซึ่งได้ถูกไฟไหม้ไปเสียแล้ว ความมีดสินทันนักถูกสอดแทรกด้วยล้ำแสงจากเทียนไม้กี่เริ่มซึ่งสร้างความล้ำลึกแตกต่างไปจากความมีดของห้องขนาดเล็ก ขณะที่เราถ้าผ่านประตูเข้ามา มีหญิงรับใช้มีอายุ ซึ่งโคงคัวและเคลือบฟันสีดำ กำลังคุกเข่าอยู่ข้างเทียน มีนาوخนาดใหญ่อยู่เบื้องหลังเทียนนั้น ในมุมหนึ่งของฉากที่อยู่ห่างออกไป ที่ใกล้ขอบวงแสงเล็กๆ นั้นคุณเมื่อนั่นว่าความมีดจะแผ่คลุมลงจากเพดาน เป็นความมีดที่บ้อนล้ำลึก ระหว่างน้ำรีแสงเงือน เป็นเทียนอันแบบบางไม่อ่าจระหว่างทะลุผ่านความทึบมืดได้ ต้องสะท้อนกลับดุจสะท้อนจากกำแพงสีดำที่มีน ข้าพเจ้าไม่แน่ใจว่า ผู้อ่านจะเห็นภาพสีแห่ง “ความมีดที่ม่องจากแสงเทียน” นั้นได้หรือไม่ ความมีดนั้นมีคุณภาพที่แตกต่างจากความมีดบนห้องถนนในยามค่ำคืน เป็นความมีดที่เต็มเปี่ยมไปด้วยอณูเล็กๆ คล้ายเด็กจะเอียด แต่ละอณูทอประกายอย่างรุ้ง ข้าพเจ้ากระพริบตาอย่างไม่เชื่อตัวเองประหนึ่งว่าจะป้องกันไม่ให้ละอองนั้นเข้าตา

ห้องขนาดเล็กกำลังเป็นที่นิยมในขณะนี้ แม้ว่าเราจะใช้เทียนในห้องเล็กๆ เรา ก็จะไม่ได้เห็นสีของความมีดแบบนั้น แต่ในปราสาทโบราณหรือตามสถานเริงรมย์ในอดีตมีเพดานสูง ทางเดินรอบนอกก็ว้างขวาง ตัวห้องซึ่งโดยปกติแล้วมีขนาดกว้างและยาวเป็นลิบๆ ฟุต ความมีดย้อมบีบัดอยอยู่อย่างหมอกอันหนาทึบ ขุนนางผู้สั่งงานในอดีตอิ่มอาบในถ้วยอณูซึ่งจอยเครวิคหัวใจทางอากาศ แต่คุณในปัจจุบันซึ่งคุณเคยกับแสงจากไฟฟ้า ได้ลืมไปแล้วว่าความมีดแบบนั้นเคยมีอยู่ คงเป็นการง่ายสำหรับภูผีที่จะ

ปรากฏตัวใน “ความมีดที่มองเห็นได้” นี้ ซึ่งคุณเหมือนว่ามีอะไรบางอย่างส่องแสงริบหรือม่วงอยู่ เมื่อเสีย ความมีดแบบนี้บางครั้งซุกซ่อนเอาความสยดสยองไว้ได้มากกว่าความมีดในที่โล่งแจ้งเสียอีก นี่เป็นความมีดที่ภูตผี และเหล่าอสูร์ โผล่แล่นอยู่คึกคัก ศตรีที่อยู่ในที่มีดมิดนี้ที่หลังม่าน หลังจากหลังประตูชั้นแล้วชั้นเล่าไม่ใช่เป็นพากเดียวกับปีศาจจะหรือ ความมีดห่อหุ้มเรออยู่ลิบชั้นย่อลิบชั้น แผ่คลุมปกเลือ แขนเสือกโนโโน ชายพับกระโปรง และไม่ว่าที่ใดก็ตามที่มีช่องว่าง หรือไม่ก็เป็นไปในทางกลับกัน กล่าวคือ ความมีดนั้นเองที่โผล่ออกมาจากปากของเรอ จากฟันด้า จากแผนคำขับรากันสายใยจากแมงมุมปฐพิชนาดใหญ่*

บอกประพันธ์นานินายายชื่อ ท้าเคเบายาชี มูไซอัน กล่าวหลังจากกลับจากกรุงปารีสเมื่อสิ้นท้าปีที่ผ่านมาว่า เมืองトイเกียวและโอซากามีไฟฟ้าใช้สว่างไสวยิ่งกว่าเมืองใดๆ ในยุโรป แม้กระหึบบนถนนของเชลิเซียงมีบ้านจุดตะเกียงน้ำมันในขณะที่ประเทศไทยญี่ปุ่นไม่มีบ้านแบบนี้แล้วก็อีกแล้ว เว้นแต่ในหมู่บ้านแขกอันห่างไกล อาจเป็นไปได้ว่าในโลกนี้ไม่มีประเทศใดที่ใช้ไฟฟ้าอย่างลื้นเปลืองเท่าสหราชอาณาจักรและสหรัฐอเมริกาและประเทศไทยญี่ปุ่น เขายังให้เหตุผลว่าที่เป็นเช่นนี้ เพราะประเทศไทยญี่ปุ่นกระหายเครื่องดื่มที่ร้อนแรงกว่าในทุกทางที่ทำได้ ท้าเคเบายาชิกล่าวไว้เมื่อสิ้นปีมาแล้วก่อนสมัยการใช้ไฟนีออน ลองนึกภาพดูว่าเขายังประหลาดใจสักปานใด ถ้าหากลับบ้านมาตอนนี้เมื่อทุกสิ่งทุกอย่างสว่างไสวกว่าแต่ก่อนมากมาย

นายยามานาโมโต ชาเนชิโโภ ประธานบริษัทสำนักพิมพ์โคโซเจล่าให้ข้าพเจ้าฟังว่า เมื่อเข้ามาดูกองเรือริโอนันส์ในเดินทางไปกรุงเกียวโต ขณะ

*Great earth spider เช้าใจว่าคนไทยเรียกว่า “บึง” (ผู้แปล)

ที่รักไฟແລ້ນໄກລັບເຣວນອີຂີຍາມະ ດອກເທອຣໄອນ໌ສໄຕນ໌ມອງອອກໄປນອກຫຼາ
ຕ່າງແລະກ່າວວ່າ “ໜ້າສິນເປົ້ອງເສີນຝ່າກະໄຮ” ເມື່ອຖຸກຄາມວ່າໝາຍຄວາມວ່າ
ອໍຍ່າງໄຮ ດອກເທອຣໄອນ໌ສໄຕນ໌ເປົ້າທີ່ໂຄມໄຟຟ້າສິ່ງເປົດອູ້ໃນແລາກລາງວັນແສກໆ
ນາຍຍາມາໄມໂທອົບຍ່າວ່າ “ດອກເທອຣໄອນ໌ເປົ້າມີໝາຍວ່າ ດັ່ງນັ້ນທ່ານຈຶ່ງ
ຄ່ອນໜ້າງຮັມຕະຮວງໃນເຮືອພວກນັ້ນ” ແຕ່ຄວາມຈົງຄົ້ນ ປະເທດຍູ່ປຸ່ນໃຊ້ໄຟ
ຟ້າສິນເປົ້ອງກວ່າປະເທດວັນທຸກໃດ ຖ້າຍກວັນສທຽບອມເຮົາກາທ່ານັ້ນ

ເຮືອນີ້ທ່າໃຫ້ນົກສົງເຮືອນ່າປະເທດເກີຍກັບອີຂີຍາມະອົກເຮືອງໜຶ່ງ ປີນີ້
ໜ້າພເຈົ້າມີບັງຫາມາກໃນການຕັດສິນໃຈວ່າຈະໄປໝາຍຈັນທົບຖຸໃນໜ້າຮັງທີ່ໄດ້
ຫລັງຈາກຄຽນຄົດອູ້ເປັນນານໜ້າພເຈົ້າຕັດສິນໃຈໄປວັດອີຂີຍາມະ ອ່າຍ່າງໄກ້ຄາມ
ວັນກ່ອນພະຈັນທົບເຕີມດວງໜຶ່ງວັນ ພ້າພເຈົ້າອ່ານຫັນສື່ອພິມພົບວ່າ ຈະມີການ
ຕິດຕັ້ງເຄື່ອງຂໍຢາຍເສີຍໃນປາທີ່ອີຂີຍາມະເພື່ອໃຫ້ຄວາມເພີດເພີນແກ່ແຍກທີ່
ນາຍມັຈນທົບດ້ວຍກາລັນແຜ່ນແລ້ຍ “ລຳນໍາແທ່ງແສ່ງຈັນທົບ”* ພ້າພເຈົ້າລົມເລີກ
ແພນກາຮອງໜ້າພເຈົ້າທັນທີ ລຳພັ້ນເຄື່ອງຂໍຢາຍເສີຍກົງແຍ່ພອຍູ້ແລ້ວ ຍິ່ງຄ້າເຫຼາຈະ
ສ້າງບຣາຍາກາສ ກົງຈະຕ້ອງມີການຕິດຕັ້ງໂຄມໄຟຟ້າໂຍງຮະຍາງໄປທັງກູ່ເຂົາ ສິ່ງ
ກົງຈະຍິ່ງທໍາລາຍຄວາມນາມຂອງແສ່ງຈັນທົບໄປໜ້າມີສິ່ງແນ່ນ ພ້າພເຈົ້າຍັງຈໍາໄດ້ດັ່ງ
ການນັມຈັນທົບອັນແໜ້ອນຝັ້ນສລາຍອີກຄັ້ງໜຶ່ງ ຄົ້ນ ໃນປາທີ່ເຮົານັ້ນເຮືອໃນຄືນພະ
ຈັນທົບເຕີມດວງໃນຖຸກູ້ເກີຍ ແລະແລ້ນໄປໃນທະເລສານຂອງວັດສຸມະ ເຮມົງການ
ເລື້ອງຈອງ ມີເຄື່ອງດື່ມໃນກາຫະນະເຄື່ອງເຫັນ ເຮົາແລ່ນເຮືອອອກໄປໝ່າງອອງອາຈ
ແຕ່ບຣາຍາຮອບທະເລສານມີໄຟຟ້າທ້າສີປະດັບປະຕາຈິດຈ້າຈັນໄມ້ອ່າຈາເຫັນພະ
ຈັນທົບທີ່ລອຍອູ້ນອກຈາກຈະເພີ່ມອອກຫາ

ທຸກວັນນີ້ແສ່ງໄຟຟ້າທ່າໃຫ້ເຮົາຫັນຫາຈັນໄມ້ເຫັນຄວາມເລວຮ້າຍຂອງການໃໝ່
ແສ່ງຈັນເກີນຄວາມ ໃນການນັມຈັນທົບນັ້ນຄົງໄມ້ສູ້ສໍາຄັງກະໄນນັກ ແຕ່ໜ້າພ
ເຈົ້າກຽງວ່າ ໂຮນ້າຫຼາກ ກັດຕາຄາຣ ທີ່ພັກຫຼັກຮ້າງແລະໂຮງແຮມ ມີການໃໝ່ໄຟສ່ວ່າງ

* Moonlight Sonata

ไส้จันเกินไปมาก การติดไฟสว่างคงจะจำเป็นสำหรับการดึงดูดลูกค้า แต่การเปิดไฟสว่างจ้าตั้งแต่ยังไม่ค่าในกู้ร้อนย่อมเป็นการลื้นเปลืองโดยใช้เหตุ และที่ร้ายไปกว่าการสูญเสียก็คือความร้อนที่เกิดขึ้นจากการใช้ไฟ ข้าพเจ้ารู้สึกชุ่นเคืองใจเมื่อไปตามโรงแรมที่พักทุกแห่งในกู้ร้อน อาการภายนอกโรงแรมจะเย็นสบายแต่ภายในจะร้อนอย่างไม่มีเหตุผล และบ่อยครั้ง เป็น เพราะใช้ไฟมากหรือแรงเกินไป ถ้าปิดไฟบางดวงเสียช่วงเวลาครู่เดียวห้องจะเย็นสบายน่าเข้าส์นิ่นทันที อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเห็นว่า น่าประหลาดที่ดูเหมือนว่าห้องแขกผู้มาพักและเจ้าของโรงแรมไม่มีฝ่ายใดเห็น ประเด็นนี้เลย ห้องควรเปิดไฟให้สว่างในกู้หนาวแต่ควรปล่อยแสงให้ลั่วลงเล็กน้อยในกู้ร้อน แล้วห้องจะเย็นสบาย ไม่ล่อแมลง แต่ผู้คนมักจะชอบเปิดไฟ แล้วเปิดพัดลมเพื่อให้ความร้อนอักหอบหนึ่ง พอข้าพเจ้าคิดถึงเรื่องนี้คราวได้ข้าพเจ้ารู้สึกชุ่นเคืองใจยิ่งนัก

ความร้อนในกรณีห้องแบบอยู่ปุ่นนั้นพอทนทานได้ เหตุว่าในที่สุดแล้ว ความร้อนจะซึมผ่านผนังออกไป แต่ในโรงแรมแบบห้องตาก การระบายอากาศไม่สู้ดีนัก พื้นห้อง ผนัง และเพดานจะดูดความร้อนไว้และจะห้อนกลับมาในทุกทิศทุกทางด้วยความร้อนแรงที่เหลือจะทนทานได้ ตัวอย่างที่เล่าที่สุดได้แก่โรงแรมมิยาโกะในกรุงเกียวโต ดังที่ทุกคนที่เคยไปในห้องโง่โรงแรมในยามเย็นกู้ร้อนจะเข้าใจดี ตัวโรงแรมมิยาโกะตั้งอยู่บนที่สูงหันหน้าไปทางทิศเหนือ สามารถมองเห็นภูเขาอิเออิ ภูเขาเนียว อิยะทาเคะ เจติย์คุโรตะนิ ปะโน้ะและเนินเขียวอุ่มแห่งอิการิยามะ ซึ่งเป็นที่ศูนย์ภาพที่สุดชื่นสะอาดตาอย่างนัก ห้องนี้ภาพอันงดงามนี้เองกลับยิ่งทำให้รู้สึกผิดหวังยิ่งขึ้น หากผู้ใดตั้งใจว่าจะมา ningรับความสดชื่นท่ามกลางเนินเขาสีม่วงและลำธารใสสะอาด รับลมเย็นที่พัดผ่านขอบเนินสูง เข้าจะพบตัวเองได้เพดานขาวแต้มแต่งด้วยโคมไฟแก้วขนาดใหญ่ แต่ละดวงสองแสง

แรงกล้ารับการส่ายด้าอย่างน่ารำคาญ

ในตึกแบบตะวันตกอันทันสมัยล่าสุด เพดานจะต่ำมากจนราบรู๊สิกราว กับว่ามีลูกไฟกำลังแผลเพออยู่เหนือศีรษะโดยตรง คำว่า “ร้อน” นั้น ไม่เพียงพอที่จะบรรยายความรู๊สิกนั้น ยิ่งเพดานอยู่ต่ำมากเท่าใดก็ยิ่งเจา ร้ายขึ้นเท่านั้น ท่านจะรู๊สิกราวกับว่า ศีรษะ คอ และกระดูกสันหลังกำลังถูก ย่าง ถูกไฟเหล่านั้นลำพังถูกเดียว ก็เพียงพอที่จะให้แสงสว่างแก่หัวห้อง แต่มีถึงสามหรือสี่ดวงที่สองแสงแผลกล้าจากเพดาน แล้วยังมีดวงเล็กดวง น้อยติดตามฝาผนังและตามเสาอีก ไฟเหล่านี้ไม่มีประโยชน์ใช้สอย อะไรมอกจากเป็นเครื่องกำจัดรอยเงาสักแม้แต่น้อยนิดให้หมดสิ้นไป ด้วย เหตุนี้ห้องจึงปราศจากเงาสักโถยสิ้นเชิง เมื่อมองคุรุบ ๆ จะเห็นแต่ฝาผนัง ขาวโพลน เสาหานาสีแดง พื้นไม่เสกขัดเงา คุรากับแผ่นภาพพิมพ์ที่เพ่งพิมพ์ เสร็จใหม่ ๆ หั้งหมดน้ำทำให้รู๊สิกร้อนอย่างร้ายกาจหารุณ เมื่อเดินเข้ามาใน ห้องจากทางเดินจะรู๊สิกได้ชัดเจนว่าอุณหภูมิเปลี่ยนไป ไม่ว่าลมที่พัดเข้ามา ในห้องจะเย็นสักเพียงใดก็จะกล้ายเป็นลมร้อนไปทันที

ข้าพเจ้าเคยอยู่โรงแรมมิยาโกะหลายครั้งและรู๊สิกขอบโรงแรมแห่งนี้ คำหัวงดิจจากข้าพเจ้าเป็นไปด้วยความดังใจดีแท้ๆ แต่เป็นที่น่าเสียดายว่าหศ- นียกะพ้ออังคงตามเช่นนั้นและสถานที่อันเหมาะสมยังสำหรับการเพลิดเพลิน กับลมเย็นในยามค่ำคืนฤดูร้อน จะถูกทำลายไปอย่างสิ้นเชิง เพราะแสงไฟฟ้า ไม่เพียงแต่เฉพาะขาวญี่ปุ่น แม้แต่ขาวตะวันตกเอง ไม่ว่าจะขอบแสงไฟลักษณะ ไร่ย่อมรู๊สิกใจหายกับความร้อนที่เกิดขึ้น ข้าพเจ้าไม่สงสัยว่าขาวตะวัน ตกเองจะเห็นพ้องกับข้าพเจ้าทันทีว่าการเปิดไฟให้น้อยลงจะช่วยให้สถาน การณ์ดีขึ้น โรงแรมมิยาโกะไม่ใช่เป็นเพียงตัวอย่างเดียว โรงแรมอิมพี- เรียลก็เช่นกัน การใช้ไฟอย่างไม่เจิดจ้านกทำให้สถานที่นั้นโดยทั่วไปน่าอยู่ ดูสบายนั่นแต่ในฤดูร้อนถ้าทำให้มีดกกว่านั้นเล็กน้อยก็จะดีมาก

แสงสว่างนั้นถูกนำไปใช้มิใช่เพื่อการอ่าน เขียน หรือ ตัดเย็บผ้าเสื้อ แล้ว แต่เพื่อจัดเงาลัวในทุกซอกทุกมุม การใช้ไฟในลักษณะนี้ขัดกับความมุ่งหมายเดิมของห้องแบบญี่ปุ่นอย่างสิ้นเชิง การที่คนดับไฟในเคหสถานแม้จะทำไปเพื่อประหยัดเงินก็ตาม ทว่าในขณะเดียวกันก็ทำให้กับส่วนรักษาความงามบางอย่างไว แต่ตามที่พักรแรมและภัตตาคาร มีการเปิดไฟอย่างเหลือเฟือในห้องโถง ตามบันได ตามทางเดิน ที่ประตูและในสวน ห้องล้ำราระและหินภายนอกดูแบบราบดีนเขิน ข้าพเจ้าทราบดีว่า การทำให้บ้านอบอุ่นเป็นลิ่งที่ดีในฤดูหนาว แต่ในฤดูร้อน ถ้าท่านตั้งใจจะหนีร้อนไปอยู่ที่พักห่างไกลตามภูเขา ความผิดหวังจะรอท่านอยู่อย่างแน่นอน ถ้าที่ท่านจะไปเป็นที่พักรแรมหรือโรงแรม ข้าพเจ้าได้ค้นพบด้วยตัวเองว่า วิธีที่ดีที่สุดที่จะหนีร้อนคืออยู่ที่บ้านเปิดประตูแล้วนอนเล่นในความมืดใต้มังคลาด

【มีอื่นนานมานี้ ข้าพเจ้าอ่านหนังสือพิมพ์หรือบพกความในนิตยสาร
เกี่ยวกับคำร้องบ่นของศตรีสูงอายุในประเทศไทย ก็คือ ศตรีสูงอายุเหล่านี้บ่น
ว่า เมื่อเรօอย่างนั้นอย เธอเคราะพนับถือผู้สูงอายุกว่าและดูแลเอาใจใส่พวกเข้า
เป็นอย่างดี แต่ลูกสาวของเธอเองกลับไม่สนใจให้ดีพอกเธอเลย มีแต่จะหลอก
หนีหรือรำคาญว่าเธอเป็นสักปราก พากเรือโอดครัวญว่า ศิลธรรมของผู้
เยาว์ในทุกวันนี้แตกต่างจากที่เคยเป็นมาในอดีต บทความนั้นทำให้ข้าพเจ้า
เห็นว่า ผู้สูงอายุทุกคนแห่งมีคำร้องโอดครัวญที่คล้ายคลึงกัน คุณเมื่อน่วยิ่ง
อายุมากขึ้น เราอย่างเห็นว่าทุกอย่างในอดีตดีกว่าในปัจจุบัน ผู้สูงอายุเมื่อร้อย
ปีที่ผ่านมาต้องการย้อนหลังกลับไปอีกสองร้อยปี ผู้มีชีวิตอยู่เมื่อลองร้อยปีที่
แล้วอย่างกลับไปอยู่เมื่อสามร้อยปีก่อนหน้านี้ แน่นอนไม่เคยมีการสมัยใด
ที่ผู้คนพอยู่กับยุคสมัยที่ตนอยู่ แต่ในหลายปีที่ผ่านมาความก้าวหน้าได้เกิด

ขันอย่างรวดเร็วจนกระหึ่มสกานการณ์ในประเทศของเราได้ก้าวเลย
หน้าความเจริญในระดับธรรมชาติไป ความเปลี่ยนแปลงซึ่งได้เกิดขึ้นตั้งแต่
ยุคปฏิรูปในปี ค.ศ. 1867 อย่างน้อยคงต้องยังไหกๆ กับความเปลี่ยน
แปลงในรอบสามร้อยห้าสิบปีก่อนหน้านี้

ข้าพเจ้าเกรงว่าคงจะเป็นเรื่องแปลกละหาด หากข้าพเจ้ายัง
คงกล่าวต่อไปในลักษณะนี้ รวมกับว่าข้าพเจ้าเองก็กำลังพร้าบ่นด้วยความ
หลงใหลเลื่อนของผู้สูงอายุ อย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าเห็นชัดว่า ความสะ-
ดวกสบายของวัฒนธรรมสมัยใหม่บุ่งไปยังผู้เยาววัยเท่านั้น และกาลเวลาไม่
แต่จะพัฒนาไปสู่ทิศทางที่ไม่ใช่ใจอ่อนสูงอายุ ข้าพเจ้าขอยกตัวอย่างใกล้
ตัวสักตัวอย่างหนึ่ง กล่าวคือ สมัยนี้เรารับความคุ้นเคยสี่แยกได้ก็ต่อเมื่อคุ้นญ-

ญาณไฟจราจรเท่านั้น คนสูงอายุส่วนใหญ่ไม่กล้าข้ามถนนอย่างมั่นใจได้อีกด้วย
ไป สำหรับคนสูงอายุผู้มีอันจะกินอาจไม่มีปัญหา เพราะมีรถยกพาไปที่
ต่างๆ แต่นานๆ ครั้งเมื่อข้าพเจ้าไปเมืองโอซากา การข้ามถนนจากฟาก
หนึ่งไปยังอีกฟากหนึ่งทำให้ข้าพเจ้าขอลูกไปทั่วชุมชน ถ้าสัญญาณไฟ
จราจรออยู่กึ่งกลางถนนก็พอมองเห็นได้ง่าย แต่สัญญาณไฟที่อยู่ข้างถนนซึ่ง
ไม่มีใครคิดว่าจะต้องอยู่ที่นั่นนั่นไม่มีทางที่ผู้สูงอายุจะมองเห็นได้เลย ถ้าเป็น
สี่แยกที่มีขนาดกว้าง ก็รู้สึกลับส念ระหว่างสัญญาณไฟให้ข้ามและสัญญาณ
ไฟให้หยุด ข้าพเจ้าเองรู้สึกลื้นห่วงกับทุกสิ่งเมื่อต้องเดินทางจากมาปฎิบัติหน้าที่
ในเมืองเกียวโต เดี๋ยวนี้เราต้องไปตามเมืองเล็กๆ เช่น นิชโนะมิยะ
ชาไค วากายามะ หรือฟุคุยามะ เพื่อจะได้รู้สึกถึงบรรยากาศแบบญี่ปุ่น

ในการนิยของอาหารก็เช่นเดียวกัน ในเมืองใหญ่ต้องอาศัยความพยายามร่วมกันค้นหาจากหลายฝ่ายเพื่อหาอาหารสักจานที่มีรสอร่อยสำหรับคนสูงอายุ เมื่อไม่นานมานี้ ผู้สืบทอดจากหนังสือพิมพ์มาลีภากษณ์ข้าพเจ้าเรื่องอาหารแปลงๆ ข้าพเจ้าบรรยายให้ทราบถึงสุขที่ขาวบ้านที่อาศัยอยู่ตาม

กฎเข้าห่างไกลແຕບบริเวณໂຍ່ງໂນະທຳຈາກໃບພັບ ຂ້າພເຈົ້າອື່ບອກສັນແນ່ນໍາສຸຂື້ນີ້ໄຫ້ທ່ານຮູ້ຈັກ ເມື່ອນໍາກໍາລັງເຮີມເດືອດໄຫ້ເຕີມແຫ້ສາກເໜິງສ່ວນຕ່ອງຂ້າວສົບສ່ວນ ເມື່ອຂ້າວສຸກແລ້ວຕ້ອງປ່ອຍໄຫ້ເຢັ້ນຈົນທ້າ ໃຫ້ເກລືອທາມມືອແລ້ວບັນຫຼາໄຫ້ເປັນກົດໝາດກົມໄດ້ເປັນຄໍາ ຖ້າໃນຕອນນັ້ນມີອັດຕະກິດແຫ້ສົນທີເດີຍ ເຄືດກົດກີ່ອກການໃຫ້ເກລືອຕິດກົມຂ້າວ ແລ້ວວາງແຜ່ນປາແຊລມອນເຄີມບາງ ຈົນບັນຫຼາ ແລ້ວຈົງທ່ອດ້ວຍໃບພັບອົກທີ່ທີ່ນີ້ ໂດຍໃຫ້ສ່ວນບັນຂອງໃບອູ້ດ້ານໃນ ທັ້ງໃບພັບແລ້ວປາແຊລມອນຕ້ອງໃຫ້ຜ້າແທ້ ເຊື້ອມວ່າມີຄວາມຫົ່ນອອກໃຫ້ມີຕ ເສົ່ງແລ້ວຈົນໃຫ້ຕັດກັນໄມ້ໄຫ້ມີເຫຼືອຂອງວ່າງຮະຫວ່າງກັນສຸພື້ເລຍ ເສົ່ງແລ້ວກົດຝຳໃຫ້ເຫຼົາທີ່ແລະທາຫິນທັນກົດທັບໄວ້ ແມ່ນອັນກັບເມື່ອທຳຜັກດອງ ດ້າເຕີມສຸພື້ໃນຕອນເຢັ້ນຈະພຣອມຮັບປະທານໄດ້ໃນເຫຼົາວັນຮູ່ງຫັ້ນ ແມ່ວ່າຮ່າສາດີຈະດີທີ່ສຸດໃນວັນແຮກ ແຕ່ກົດຍັງຮັບປະທານໄດ້ອັກສອງດຶງສານວັນ ກ່ອນລົງມືອຮັບປະທານໃຫ້ໜ້ອຕໍ່ແຍ້ນ ຈົນນໍາສັ້ນສາຍໝູເລັກນ້ອຍແລ້ວພຽມກັນຂ້າວແຕ່ລະກັນກ່ອນລົງມືອຮັບປະທານ

ຂ້າພເຈົ້າຮູ້ດໍາຮັນນີ້ຈາກເພື່ອນຄົນທີ່ເຄີຍໄປໂຍ່ງໂນະ ແລະຮູ້ສີກວ່າຮ່າສາດີດີຈົນຍອມຈຳບາກຈຳບັນເຮັນວິທີທຳໄວ້ ດ້າທ່ານມີໃບພັບແລ້ວປາແຊລມອນເຄີມທ່ານທ່ານສຸຂື້ນີ້ທີ່ໄດ້ກີ່ໄດ້ ສິ່ງສຳຄັງທີ່ພົງຈຳຄົດຕ້ອງໄມ້ໄຫ້ມີຄວາມຫົ່ນແລຍແລ້ວຕ້ອງປ່ອຍໃຫ້ຂ້າວເຢັ້ນໂດຍທຳດຶງກັນ ຂ້າພເຈົ້າອ່ານເຄຍລອງທຳດູ ຮ່າສາດີອ່າຍມາກທີ່ເດີຍ ມັນຈາກປາແຊລມອນແລ້ວຮ່າສເກລືອອ່ອນ ທ່າງປຽງຂ້າວໃຫ້ມີຮ່າສພອດ ສ່ວນເນື້ອປາແຊລມອນກົດນິມຮາວປາສດ ທ່າງປຽງຂ້າວໃຫ້ມີຮ່າສພອດ ຮູ້ແຕ່ວ່າກລມກລ່ອມກວ່າສຸພື້ທ່າໄດ້ໃນກຽງໂດເກີຍເປັນອັນມາກ ຂ້າພເຈົ້າອັບສຸພື້ນີ້ມັກຈົນແທບໄນ້ໄດ້ຮັບປະທານນະໄຣອື່ນແລຍດລອດຖຸຮັວນ ອ່າຍ່າງໄຮກ້ຕານ ສິ່ງທີ່ປະທັບໃຈຂ້າພເຈົ້ານາກຄົວ ຄວາມຈົງທີ່ວ່າວິທີກວະຕະເຕີມປາແຊລມອນອັນເລີຄລ້ຳນີ້ເປັນຄວາມຄົດສ້າງສຽງຂອງຂ້າເຫຼຸ້ມຢາກຈົນ ກາຮອງອາຫາຣາຈາກ

หลายท้องถิ่นทำให้คิดไปได้ว่า ในปัจจุบันนี้ชาวชนบทมีรสนิยมในการกินอาหารที่จะอ่อนกว่าคนเมืองไทย ในขณะเดียวกันคนที่ลืมรสความอร่อยนิดที่เรารองคิดไปไม่ถึง

ด้วยเหตุนี้เมื่อเวลาผ่านไป คนสูงอายุจึงได้อพยพย้ายถิ่นฐานจากเมืองไปพำนัชชนบท แต่ที่นั่นก็ไม่เหลือความหวังมากนักสำหรับผู้สูงอายุเหล่านี้แน่นอน เพราะเมืองเล็กในชนบทกำลังจะกลายเป็นเมืองแบบเกียวโต ถนนหนทางเต็มไปด้วยไฟสว่างไสว มีคนกล่าวว่า เมื่ออารยธรรมเจริญก้าวหน้าไปอีก ถนนหนทางในการคมนาคมจะอยู่อยู่พื้นและได้ดินแล้ว ถนนหนทางบนพื้นดินของเราจะเงียบสงบอีกครั้งหนึ่ง แต่ข้าพเจ้ารู้ดีว่าเมื่อวันนี้มาถึง คนจะคิดเครื่องมือใหม่ ๆ มาทรงจนคนแก่อก เขางจะกล่าวว่า “หลักไปให้พั้นคนแม่ฯราหั้งหลาย” แล้วคนชาวน้ำดีจะไร้ที่พึ่ง ต้องซ่อน藏身 กับบ้านของตนเองและพยายามทำสิ่งที่มืออยู่น้อยนิดให้ดีที่สุด ในยามเย็นก็จะนั่งดื่มน้ำชา เคี้ยวผลไม้ กินอาหารที่มีอยู่ในบ้าน

อย่างไรก็ตาม อย่าคิดว่ามีแค่คนชาวน้ำดีที่เห็นข้อบกพร่องของเมืองไทย ผู้เขียนคอลัมน์ “เสียงปวงชนคือเสียงสรรษ์” (Vox Populi vox Dei) ในหนังสือพิมพ์โอชากา/อาชาชี ตัวว่าเจ้าหน้าที่ประจำนครอย่างรุนแรงในการถือมีการถกเถียงป่าเถื่อนเรียบโดยไร้ความจำเป็น อีกทั้งทำลายเนินเขาเพื่อสร้างทางด่วนผ่านสวนมิโนะ ข้าพเจ้ารู้สึกดีขึ้น เล็กน้อยเมื่อได้อ่านบทความดังกล่าว เพราะการย่อซิงกระหั้นความมีดให้รั่วไม่ในป่าที่บ้านเราเป็นอาชญากรรมที่ไร้ความปรานีที่สุด การทำลายป่าอย่างรวดเร็วนานนี้จะทำลายต้นไม้ตามสถานที่อันงดงามในเมืองนารา หรือแยกชานเมืองเกียวโต โอชากา จนหมดลื้น หันนี้โดยอ้างว่าเป็นการปรับเปลี่ยนสถานที่เหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อคนหมู่มาก แต่แน่นอนข้าพเจ้ากำลังบ่นพิมพ์อีกแล้ว

ข้าพเจ้าทราบดีและรู้สึกเป็นบุญคุณต่อคุณประโยชน์ทั้งหลายแห่ง โภกสมัยใหม่นี้ ไม่ว่าเราจะคร่าครวยร้องบ่นอย่างไร ญี่ปุ่นก็ได้เลือกที่จะ ตามโภกด้วยวันตก และญี่ปุ่นก็ไม่อาจทำอะไรได้นอกจากจะก้าวไปข้างหน้า อย่างกล้าหาญ ทดสอบคนเก่าแก่อย่างเรา ๆ ไว้เบื้องหลัง อย่างไรก็ตาม เรา ต้องยอมรับความจริงที่ว่า ทราบเท่าที่สิ่งของเรายังเป็นอย่างที่เป็นอยู่ เรายังเรียกร้องเอกสารความสูญเสียที่เราต้องชดใช้กลับคืนมาไม่ได้ ข้าพเจ้า เยี่ยมมาทั้งหมดนี้ ด้วยความคิดที่ว่ายังอาจจะมีของทางที่เราจะรักษาอะไรไว้ ได้บ้าง บางทีอาจเป็นในโภกแห่งวรรณกรรมหรือศิลปะ ข้าพเจ้าจะขอ เรียกร้องเอาโภกแห่งเงาสักว่าที่เราがらสูญเสียไปกลับคืนมา อย่างน้อยก็ใน วรรณกรรม ในคุณภาพนั้นแห่งวรรณกรรมนี้ ข้าพเจ้าอยากให้มีชายคานานีบัน และกำแพงมีดสักว่า ข้าพเจ้าจะผลักลิ่งที่ปราภภูออกมารัดเจนจนเกินไป ให้กลับไปอยู่ในแคนแห่งเงาสักว่า และปลดเปลือกลิ่งแต่งเติมอันไว้ประโยชน์ ทั้งเสีย ข้าพเจ้าไม่ได้เรียกร้องให้เป็นเช่นนี้ไปเสียทุกหนแห่ง แต่บางทีเข้า อาจจะยอมให้รวมคุณภาพนี้กลับ ที่เราปิดไฟให้มีดสักว่าจะเป็น อย่างไร

* * *

ประวัติโดยย่อของท่านนิชากิ

จุนิจิโร่ ทานิชากิ (ค.ศ. 1886-1965) เกิดในกรุงโตเกียว เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม ค.ศ. 1886 ทานิชากิเป็นเด็กเรียนดี ได้เข้าเรียนในระดับประถม และมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อว่ามิมาตรูนการศึกษาสูง ทานิชากิ สอบเข้ามหาวิทยาลัยโตเกียวอันมีชื่อเสียงได้ในปี 1908 โดยศึกษาวิชา วรรณกรรมญี่ปุ่น แต่เขากลับจากมหาวิทยาลัยในปีต่อไป ทานิชากิเริ่มมีชื่อเสียงอย่างรวดเร็ว เมื่อเขามีพิพันนิยายสองเรื่องแรก คือ เรื่อง “รอยสัก” (*Tatoo-Shisei*) และ “คิริน” (*Kirin*) * ในปี 1910

ทานิชากิไม่พึ่งใจกับแนวโน้มการเขียนวรรณกรรมยุคร่วมสมัยซึ่ง มีลักษณะเป็นธรรมชาตินิยม (naturalism) เข้าศึกษางานเขียนของนักประพันธ์ตะวันตก เช่น ออสการ์ ไวล์ด, เอด加ร์ อัลเลน โป, ชาร์ลส์ โบเคอร์แลร์ แล้วพยายามสร้างสรรค์งานวรรณกรรมซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัวขึ้นงานเขียนของทานิชากิ ทั้งที่เป็นนวนิยาย บุคละคร และบทความลับแต่มีมนตร์เส้นห์ แห่งปีศาจ (diabolism) มีการพรรณนาอย่างอาจหาญ พิสдарถึงโลกแห่งผัลละและการมรณ์ เป็นโลกแห่งกิจลัตนทางของมนุษย์ บ่อยครั้งงานเขียนในรูปลักษณ์ดังกล่าวของทานิชากิก็ถูกวิพากษ์วิจารณ์ว่า เป็นงานเขียนของคนวิปริตผิดธรรมชาติ หรือมีลักษณะของคนที่มีความพึงพอใจหาก่อให้เกิดความทุกข์แก่ตัวเองหรือแก่ผู้อื่น

* คิริน (หรือกิเลน) เป็นลัตดาวน์แทนพินัยยาซึ่งมีรูปร่างคล้ายกวาง มีหน้าปากเป็นสุนัขจิ้งจอก มีกิบเห้าอย่างม้าและมีหางอย่างควาย ร่างกายมีสีเหลือง และบริเวณหัวของมีหัวสี

ในปี 1923 เมื่อเกิดแผ่นดินไหวครั้งใหญ่แอบบาริเวนดันโต ท่านิชากิ ย้ายไปอยู่แอบบาริเวนดันไซในเมืองเกียวโต ในบรรยายการอันดงงามในบริเวณนั้น ท่านิชากิเริ่มเขียนงานที่มีความงามอันสูงส่งอย่างในยุคคลาสสิก และงานเขียนของเขานี้ก็สามารถนำเสนอภาพธรรมชาติตามนุชัยในญี่ปุ่น ทัศน์ที่กว้างขวางกว่าแต่ก่อน เข้าใช้เวลาถึง 7 ปีในการคัดภาษาญี่ปุ่น โบราณใน “ตำนานแห่งเก็นจิ” ออกเป็นภาษาญี่ปุ่นปัจจุบัน ในช่วงนี้องที่ วีรเขียนงานต่าง ๆ ของท่านิชากิพัฒนาไปในรูปแบบของโรแมนติกใหม่ได้ อย่างสมบูรณ์

งานเขียนอื่นซึ่งมีการแปลเป็นภาษาอังกฤษแล้วได้แก่

Pathetic Self-Contempt (Ithansha no Kanashimi)

Fanatical Love (Chijin no Ai)

A Flyfoot (Manji)

No Accounting for Tastes (Tade Kuu Mushi)

Romance of Shunkin (Shunkin-sho)

Powdery Snow หรือ The Makioka Sisters (Sazame Yuki)

Key (Kagi)

Diary of a Mad Old Man (Futen rojin nikki)

ท่านิชากิได้รับเกียรติให้เป็นสมาชิกของ Japan Academy of Arts ในปี 1937 ได้รับ “Mainichi Publication Culture Prize” ในปี 1947 และได้รับ “Asahi Culture Prize” และ “Medal for Cultural Merit” ในปี 1949

ข้าพเจ้าทราบดีและรู้สึกเป็นบุญคุณต่อคุณประโยชน์ทั้งหลายแห่งโลกสมัยใหม่นี้ ไม่ว่าเราจะคร่าความร้องบ่นอย่างไร ญี่ปุ่นก็ได้เลือกที่จะตามโลกตะวันตก และญี่ปุ่นก็ไม่อาจทำอะไรได้นอกจากจะก้าวไปข้างหน้าอย่างกล้าหาญ ทอดทิ้งคนเก่าแก่อย่างเราๆ ไว้เบื้องหลังอย่างไรก็ตาม เราต้องยอมรับความจริงว่า ตราบทে่าที่สิ่วของเรายังเป็นอย่างที่เป็นอยู่ เรายังเรียกร้องเอาความสูญเสียที่เราต้องชดใช้กลับคืนมาไม่ได้ ข้าพเจ้าเขียนมาทั้งหมดนี้ ด้วยความคิดที่ว่ายังอาจจะมีช่องทางที่เราจะรักษาอะไรไว้ได้บ้าง บางที่อาจเป็นในโลกแห่งวรรณกรรมหรือศิลปะ ข้าพเจ้าจะขอเรียกร้องเอาโลกแห่งเงา слัวที่เรากำลังสูญเสียไปกลับคืนมา อย่างน้อยก็ในวรรณกรรม ในคุณภาพนั้นแห่งวรรณกรรมนี้ ข้าพเจ้าอยากรู้ว่ามีชัยคานหานทีบและกำแพงมีดสลัว ข้าพเจ้าจะผลักสิ่งที่ปรากว่าอกมาซัดเจนจนเกินไปให้กลับไปอยู่ในแคนแห่งเงา слัว และปลดเปลืองสิ่งแต่งเติมอันไรประโยชน์ทิ้งเสีย ข้าพเจ้าไม่ได้เรียกร้องให้เป็นเช่นนี้ไปเสียทุกหนแห่ง แต่บางที่เข้าอาจจะยอมให้เรามีคุณภาพสักหลัง ที่เราปิดไฟให้มีดสลัวและดูซึ่งว่าจะเป็นอย่างไร

ทันชาติ, เย็นเงา слัว, หน้า 89.

เย็นเงา слัว

โดย จันจิโร ทันชาติ

แปลโดย สุวรรณ วงศ์ไพบูลย์วรรณ

ISBN 974-571-175-6